

VÝVOJ EKONOMIKY ČESKÉ REPUBLIKY

1. až 3. čtvrtletí 2022

Souhrnná data o České republice

Praha, 16. 12. 2022

Kód publikace: 320193-22

Č. j.: CSU-018127/2022-01

Pořadové číslo v roce: 3

Zpracoval: odbor Kancelář předsedy

Ředitel odboru: Egor Sidorov, Ph.D.

Kontaktní osoba: Karolína Zábojníková, e-mail: karolina.zabojnikova@czso.cz

Zajímají vás nejnovější údaje o inflaci, HDP, obyvatelstvu, průměrných mzdách a mnohé další? Najdete je na stránkách ČSÚ na internetu: www.czso.cz

KONTAKTY V ÚSTŘEDÍ

Český statistický úřad | Na padesátém 81, 100 82 Praha 10, tel.: 274 051 111 | www.czso.cz

Oddělení informačních služeb | tel.: 274 052 304, 274 052 451 | e-mail: infoservis@czso.cz

Prodejna publikací ČSÚ | tel.: 274 052 361 | e-mail: prodejna@czso.cz

Evropská data (ESDS), mezinárodní srovnání | tel.: 274 052 347 | e-mail: esds@czso.cz

Ústřední statistická knihovna | tel.: 274 052 361 | e-mail: knihovna@czso.cz

INFORMAČNÍ SLUŽBY V REGIONECH

Hl. m. Praha | Na padesátém 81, 100 82 Praha 10, tel.: 274 052 673, 274 054 223
e-mail: infoservispraha@czso.cz | www.praha.czso.cz

Středočeský kraj | Na padesátém 81, 100 82 Praha 10, tel.: 274 054 175
e-mail: infoservisstc@czso.cz | www.stredocesky.czso.cz

České Budějovice | Žižkova 1, 370 77 České Budějovice, tel.: 386 718 440
e-mail: infoserviscb@czso.cz | www.cbudejovice.czso.cz

Plzeň | Slovanská alej 36, 326 64 Plzeň, tel.: 377 612 108, 377 612 145
e-mail: infoservisplzen@czso.cz | www.plzen.czso.cz

Karlovy Vary | Závodní 360/94, 360 06 Karlovy Vary, tel.: 353 114 529, 353 114 525
e-mail: infoserviskv@czso.cz | www.kvary.czso.cz

Ústí nad Labem | Špálova 2684, 400 11 Ústí nad Labem, tel.: 472 706 176, 472 706 121
e-mail: infoservisul@czso.cz | www.ustinadlabem.czso.cz

Liberec | nám. Dr. Edvarda Beneše 585/26, 460 01 Liberec 1, tel.: 485 238 811
e-mail: infoservislbc@czso.cz | www.liberec.czso.cz

Hradec Králové | Myslivečkova 914, 500 03 Hradec Králové 3, tel.: 495 762 322, 495 762 317
e-mail: infoservis hk@czso.cz | www.hradeckralove.czso.cz

Pardubice | V Ráji 872, 531 53 Pardubice, tel.: 466 743 480, 466 743 418
e-mail: infoservispa@czso.cz | www.pardubice.czso.cz

Jihlava | Ke Skalce 30, 586 01 Jihlava, tel.: 567 109 062, 567 109 073
e-mail: infoservisvys@czso.cz | www.jihlava.czso.cz

Brno | Jezuitská 2, 601 59 Brno, tel.: 542 528 115, 542 528 200
e-mail: infoservisbrno@czso.cz | www.brno.czso.cz

Olomouc | Jeremenkova 1142/42, 772 11 Olomouc, tel.: 585 731 516, 585 731 511
e-mail: infoservisolom@czso.cz | www.olomouc.czso.cz

Zlín | tř. Tomáše Bati 1565, 761 76 Zlín, tel.: 577 004 932, 577 004 935
e-mail: infoservis-zl@czso.cz | www.zlin.czso.cz

Ostrava | Repinova 17, 702 03 Ostrava, tel.: 595 131 230, 595 131 232
e-mail: infoservis_ov@czso.cz | www.ostrava.czso.cz

Obsah

1. Shrnutí	4
2. Souhrnná výkonnost.....	6
3. Výkonnost odvětví	10
4. Vnější vztahy	19
5. Ceny	22
6. Trh práce	28
7. Měnové podmínky	33
8. Státní rozpočet.....	35

Zdroje dat v celé analýze: ČSÚ, MF ČR, ČNB, MPSV, ČSSZ, Eurostat, propočty ČSÚ.
Poslední informace uváděné v této publikaci pocházejí ze 7. prosince 2022.

1. Shrnutí

- Hrubý domácí produkt (HDP) se ve 3. čtvrtletí 2022 meziročně zvýšil o 1,7 %¹. Za oslabením dynamiky stál hlavně propad domácí spotřeby. Tu oslaboval pokračující reálný propad výdělků domácností a negativní očekávání dalšího ekonomického vývoje, především obavy z růstu cen. Investiční aktivita meziročně rostla, zejména v oblastech spojených s investicemi podniků či vládního sektoru. Meziroční růst HDP podpořil vývoj zahraniční poptávky. Mezičtvrtletně se HDP snížil o 0,2 %. Na tom měla hlavní podíl domácí poptávka, zejména spotřeba, ale nižší byly také výdaje na tvorbu hrubého fixního kapitálu. Zahraniční poptávka se naopak zlepšovala. V rámci EU patřilo Česko mezi země s podprůměrným meziročním přírůstkem HDP a mezi menšinu ekonomik, které mezičtvrtletně oslabily. V EU se hrubý domácí produkt celkově meziročně zvýšil o 2,5 % a mezičtvrtletně o 0,4 %.
- Hrubá přidaná hodnota (HPH) se ve 3. čtvrtletí meziročně zvýšila o 1,4 %. Na zpomalení se projevil útlum domácí poptávky reprezentovaný zvolněním růstu či poklesem HPH u většiny odvětví služeb. Meziročně o 1,3 % klesla HPH v uskupení obchod, doprava, ubytování a pohostinství a zmírnil se přírůstek HPH informačních a komunikačních činností nebo profesních, vědeckých, technických a administrativních činností. Naopak zpracovatelský průmysl po období slabších výsledků díky oživení ve výrobě motorových vozidel rostl meziročně o solidních 3,2 %. Mezičtvrtletně se HPH snížila o 0,2 %. Propadlo se uskupení obchod, doprava, ubytování a pohostinství a stavebnictví. Oživení ve zpracovatelském průmyslu naopak tyto poklesy vyvažovalo.
- Vývoz zboží a služeb ve 3. čtvrtletí 2022 reálně meziročně vzrostl o 10,5 %². Dynamika dovozu dosáhla 6,2 %. Bilance zahraničního obchodu se zbožím a službami v běžných cenách dosáhla přebytku 9,9 mld. korun. Z toho obchod se zbožím byl v deficitu 28,7 mld. korun a služby zvýšily přebytek na 38,6 mld. Ke zhoršení bilance obchodu se zbožím přispíval zejména obchod s ropou a zemním plynem a v menší míře pak chemické látky a přípravky nebo elektrická zařízení. Výrazné meziroční zlepšení bilance ve 3. čtvrtletí zaznamenal obchod s motorovými vozidly a elektřinou, plynem, párou a klimatizovaným vzduchem.
- Meziroční růst úhrnné cenové hladiny (podle deflátoru HDP) ve 3. čtvrtletí posílil na 9,8 %. Cenová hladina mezičtvrtletně vzrostla o 4,0 %. Spotřebitelské ceny se meziročně zvýšily o 17,6 %. Největší vliv na růst cen měla nadále trojice váhově nejvýznamnějších oddílů spotřebního koše, tedy bydlení a energie, potraviny a nealkoholické nápoje a doprava. Růst cen potravin přispíval ke zrychlování celkové meziroční dynamiky spotřebitelských cen obzvláště výrazně. Ceny průmyslových výrobců v ČR se ve 3. čtvrtletí meziročně zvýšily o 25,9 %, což představovalo mírné zpomalení. Mezičtvrtletně byly ceny průmyslových výrobců vyšší o 2,1 %.
- Měnověpolitické úrokové sazby ve 3. čtvrtletí setrvaly na stálé úrovni. Dál rostly klientské sazby na termínovaných vkladech a zdražilo úvěrové financování pro domácnosti i podniky. Pokračoval výrazný přeliv prostředků z běžných účtů na termínované vklady.
- Celková zaměstnanost³ se ve 3. čtvrtletí meziročně zvýšila o 1,8 %. Růst ale zpomalil a mezičtvrtletně zaměstnanost klesla o 0,1 %. Mezičtvrtletně poklesl počet sebezaměstnaných, zatímco počet zaměstnanců víceméně stagnoval. Obecná míra nezaměstnanosti činila v letošním říjnu 2,3 % a meziročně mírně klesla. Průměrná hrubá měsíční nominální mzda ve 3. čtvrtletí meziročně vzrostla o 6,1 % a dosáhla 39 858 korun. Výraznějšímu navýšení bránil hlavně vývoj ve zdravotní a sociální péči, veřejné správě a obraně a ve vzdělávání. Vysoký cenový růst ale způsobil další reálný propad mezd – meziročně o 9,8 %. Reálné výdělky se snížily napříč všemi odvětvími. Proti předchozímu čtvrtletí se průměrná mzda po sezónním očištění nominálně zvýšila o 1,8 %.
- Hospodaření státního rozpočtu (SR) v 1. až 3. čtvrtletí 2022 skončilo v deficitu 270,9 mld. korun. Záporné saldo bylo meziročně mírnější o 55 mld. korun. Přispělo k tomu příznivější hospodaření v 1. čtvrtletí. Ve zbytku roku převážil negativní vliv akcelerace růstu cen energií i paliv, který se projevil na výdajové straně SR vyššími sociálními transfery a nákladnějším běžným provozem státu či prodražováním plánovaných investic. Příjmy SR rostly, k čemuž přispěl zejména vyšší výběr DPH.

¹ Data o HDP, hrubé přidané hodnotě a jejich složkách jsou vyjádřena ve stálých cenách a v očištění o sezónní a kalendářní vlivy.

² Podle metodiky čtvrtletních národních účtů (vývoz a dovoz v ocenění FOB/FOB).

³ Údaje o zaměstnanosti jsou uvedeny v pojetí národních účtů a očištěny o sezónní vlivy.

Vybrané hlavní ukazatele vývoje ekonomiky*

Ukazatel	Vyjádření	2021		2022			celý rok	
		3q	4q	1q	2q	3q	2020	2021
Výkon ekonomiky								
Hrubý domácí produkt v ČR ¹	y/y, v %	3,8	3,5	4,6	3,6	1,7	-5,5	3,5
	q/q, v %	1,7	0,8	0,6	0,4	-0,2	x	x
Hrubý domácí produkt v EU ¹	y/y, v %	4,2	5,1	5,6	4,3	2,5	-5,9	5,4
Celkové výdaje na konečnou spotřebu ¹	y/y, v %	4,9	5,5	6,1	0,7	-4,4	-3,9	3,2
Tvorba hrubého fixního kapitálu ¹	y/y, v %	3,1	3,9	6,9	6,7	4,6	-6,0	0,6
Vývoz zboží a služeb ^{1,3}	y/y, v %	-0,2	-3,9	0,4	1,6	10,5	-8,1	6,8
Dovoz zboží a služeb ^{1,3}	y/y, v %	10,3	6,0	5,1	1,8	6,2	-8,2	13,2
Saldo zahr. obchodu se zbožím i služ. ^{2,3}	v mld. Kč	16,6	16,1	3,0	-18,4	-28,7	385,6	179,3
Saldo celkové důvěry v ekonomiku ⁶	v p. b.	4,5	3,3	4,4	6,3	-2,6	-3,4	3,3
Výkon hlavních odvětví								
Index průmyslové produkce ⁴	y/y, v %	-0,1	-1,9	-0,4	-0,1	5,2	-7,2	6,6
Index stavební produkce ⁴	y/y, v %	2,7	5,2	9,9	3,0	-1,7	-6,2	2,4
Index tržeb ve službách ⁴	y/y, v %	9,8	12,7	13,1	12,1	6,9	-11,8	7,5
Index maloobchodních tržeb ⁴	y/y, v %	3,9	6,2	6,4	-3,0	-7,1	-0,9	4,4
Ceny								
Index spotřebitelských cen	y/y, v %	4,1	6,1	11,2	15,8	17,6	3,2	3,8
Harmoniz. index spotřebitel. cen v ČR	y/y, v %	3,3	5,0	10,2	15,0	17,4	3,3	3,3
Harmoniz. index spotřebitel. cen v EU	y/y, v %	3,1	4,9	6,5	8,8	10,3	0,7	2,9
Index cen zemědělských výrobců	y/y, v %	7,1	15,7	23,9	39,0	37,0	-3,3	6,3
Index cen průmyslových výrobců	y/y, v %	9,0	12,8	21,8	27,7	25,9	0,2	7,2
Index cen výrobců v tržních službách	y/y, v %	1,3	1,8	4,2	5,8	6,5	2,2	1,4
Směnné relace v zahr. zbož. obchodu	v %	99,3	97,9	96,4	95,9	94,3	102,2	99,7
Trh práce								
Počet zaměstnaných v ČR celkem ³	y/y, v %	0,9	1,7	1,5	2,3	1,8	-1,7	0,4
Obecná míra nezaměstnanosti v ČR ⁵	v %	2,7	2,3	2,4	2,4	2,3	2,6	2,8
Obecná míra nezaměstnanosti v EU ⁵	v %	6,9	6,5	6,2	6,1	6,1	7,2	7,0
Prům. mzda zaměstnance (nominálně)	y/y, v %	4,4	2,9	7,3	4,4	6,1	4,6	4,8
Prům. mzda zaměstnance (reálně)	y/y, v %	0,3	-3,0	-3,5	-9,8	-9,8	1,4	1,0
Měnové podmínky								
Dvoutýdenní repo sazba ⁶	v %	0,75	3,75	4,50	7,00	7,00	0,25	3,75
Směnný kurz CZK / EUR		25,5	25,4	24,7	24,6	24,6	26,4	25,6
Směnný kurz CZK / USD		21,6	22,2	22,0	23,2	24,4	23,2	21,7
Státní rozpočet⁷								
Saldo stát. rozpočtu v ČR (nominálně)	v mld. Kč	-61	-93	-59	-124	-88	-367	-420
Státní dluh (nominálně) ⁶	v mld. Kč	2334	2466	2594	2708	2890	2050	2466

Zdroj dat: ČSÚ, ČNB, MF, Eurostat

* Není-li uvedeno jinak, ukazatele se vztahují k ČR.

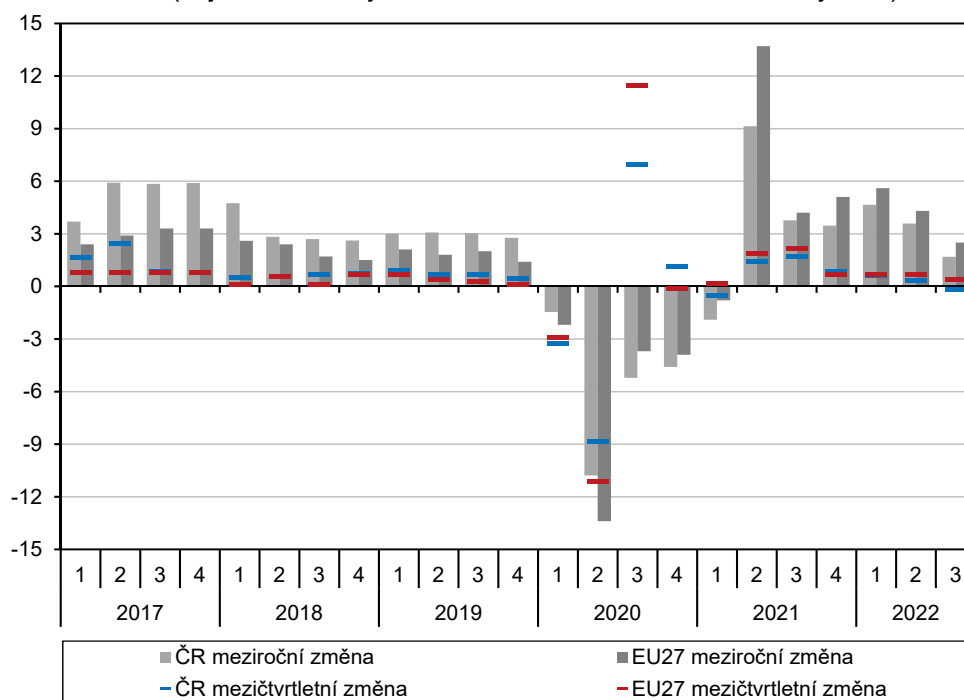
¹ sezónně a kalendářně očištěné údaje ve stálých cenách² sezónně a kalendářně očištěné údaje v běžných cenách³ v pojetí národních účtů, ve fyzických osobách⁴ očištěno o kalendářní vlivy⁵ sezónně očištěno, věková skupina 15–74 let⁶ stav na konci období⁷ dle pokladního plnění

2. Souhrnná výkonnost

Ochlazení domácí poptávky vedlo k mezičtvrtletnímu poklesu HDP.

Meziroční růst české ekonomiky ve 3. čtvrtletí 2022 výrazně zpomalil a hrubý domácí produkt (HDP) dosáhl přírůstku 1,7 %⁴. Zvolnění je výsledkem prudkého ochlazení domácí spotřeby. Zejména domácnosti totiž v prostředí výrazného růstu cenové hladiny a reálného poklesu jejich příjmů omezovaly výdaje. Investice dál meziročně rostly, ale k růstu už tak silně nepřispívala změna zásob, která růst HDP ovlivňovala v předchozím roce a půl. Po čtyřech čtvrtletích negativních příspěvků meziroční růst HDP opět výrazně podpořila zahraniční poptávka. Ve srovnání se 2. čtvrtletím 2022 se HDP snížil o 0,2 %. Jde o první pokles od začátku roku 2021, který ovlivnily protipandemické restriktce služeb a maloobchodu. Na mezičtvrtletním poklesu HDP se podílela zejména domácí poptávka, naopak zahraniční poptávka působila ve směru ekonomického oživení.

Graf č. 1 HDP (objemové indexy, očištěno o sezónní a kalendářní vlivy, v %)

Zdroj: ČSÚ, Eurostat

V Evropské unii HDP rostl meziročně i mezičtvrtletně.

Hrubý domácí produkt v EU ve 3. čtvrtletí meziročně vzrostl o 2,5 %⁵. Podobně jako v Česku tak růst zpomalil. Česko patřilo také mezi nemnohé výjimky, kde meziročně klesla spotřeba – v naprosté většině ekonomik EU se růst udržel a podobně také dál rostly kapitálové výdaje. Nejsilněji se HDP zvyšoval v Irsku (10,6 %), Chorvatsku (5,5 %) a na Kypru (5,4 %). Naopak v Estonsku (-2,3 %) a Lotyšsku (-0,4 %) HDP meziročně klesl. Také mezičtvrtletní dynamika HDP v EU oslabil, evropská ekonomika si ale udržela slabý růst ve výši 0,4 %. Většina z jednotlivých ekonomik vykázala pozitivní přírůstek HDP a také růst spotřeby. Naopak přibližně u poloviny ekonomik mezičtvrtletně klesly výdaje na tvorbu hrubého kapitálu. Nejsilněji mezičtvrtletně rostly ekonomiky Irsko (2,3 %) a dále Kypru a Rumunska (shodně o 1,3 %). Osm ekonomik mezičtvrtletně oslabilo, z toho nejvýrazněji Estonsko (-1,8 %), Lotyšsko (-1,7 %) a Slovinsko (-1,4 %).

Nadále se hluboce reálně propadaly mzdy a platy.

Výše zmíněné ochlazení domácí poptávky, zejména spotřeby, je těsně spjato s vývojem výdělků domácností. Objem vyplacených mezd a platů se ve 3. čtvrtletí meziročně zvýšil

⁴ Vývoj HDP, hrubé přidané hodnoty a jejich složek je vyjádřen prostřednictvím objemových indexů (tj. očištěn o vliv cen) a po očištění o sezónní a kalendářní vlivy. Údaje jsou platné ke 2. 12. 2022.

⁵ Data za Bulharsko a Řecko nebyla dostupná.

o 7,7 %. To je navzdory mírnému oslabení solidní tempo srovnatelné s úrovní roku 2019. V prostředí mimořádně silného cenového růstu to ale představovalo reálný propad mezd a platů o 9,7 %⁶. Celková zaměstnanost se ve 3. čtvrtletí meziročně zvýšila o 1,8 %⁷. Výrazně nadprůměrné meziroční tempo růstu objemu vyplacených mezd a platů zaznamenaly činnosti v oblasti nemovitostí (19,2 % za současného růstu zaměstnanosti o 3,2 %), informační a komunikační činnosti (12,1 %, zaměstnanost byla vyšší o 3,1 %), uskupení obchod, doprava, ubytování a pohostinství (10,6 %, zaměstnanost o 1,8 %) a stavebnictví (10,4 % při růstu zaměstnanosti o 3,4 %). Ve zpracovatelském průmyslu objem vyplacených mezd a platů meziročně vzrostl o 7,9 %, ale zaměstnanost byla vyšší o 0,7 %, což je nejmírnější posun ze všech sekcí. V profesních, vědeckých, technických a administrativních činnostech mzdy a platy vzrostly o 7,7 % (zaměstnanost o 1,3 %). Pod průměrem celé ekonomiky pak byl přírůstek mezd a platů v peněžnictví a pojišťovnictví (7,1 % při výrazném růstu zaměstnanosti o 3,1 %), ostatních činnostech (6,3 % při růstu zaměstnanosti o 3,1 %) a zemědělství, lesnictví a rybářství (6,2 %, zaměstnanost o 1,1 %). Nejpomaleji se zvyšovaly mzdy a platy v odvětvích s převahou vládního sektoru⁸ (3,1 %), kde se zaměstnanost zároveň zvýšila o 2,3 %.

Mezičtvrtletní přírůstek mezd a platů byl velmi slabý.

Mezičtvrtletní přírůstek objemu mezd a platů výrazně zpomalil na 0,3 % za současné stagnace zaměstnanosti (-0,1 %). Mzdy a platy reálně mezičtvrtletně klesly o 3,6 %. Hluboký mezičtvrtletní pokles mezd a platů zaznamenaly ostatní činnosti⁹ (-6,7 %) a nižší byly i výdělky v profesních, vědeckých, technických a administrativních činnostech (-0,7 %) a také v odvětvích s převahou vládního sektoru (-0,6 %). Stagnovaly informační a komunikační činnosti a jen mírný byl růst mezd a platů v zemědělství, lesnictví a rybářství (0,4 %), ve váhově významném uskupení obchod, doprava, ubytování a pohostinství (0,7 %) a ve stavebnictví (0,9 %). V činnostech v oblasti nemovitostí mzdy a platy vzrostly o 1,7 %, ve zpracovatelském průmyslu o 1,3 % (u obou ale zároveň došlo k poklesu zaměstnanosti). Výrazný nárůst byl zaznamenán pouze v peněžnictví a pojišťovnictví (při mezičtvrtletním růstu zaměstnanosti o 3,1 %).

Domácí spotřeba růst HDP výrazně brzdila.

Domácí spotřeba se ve 3. čtvrtletí meziročně propadla o 4,4 %. To je nejvýraznější pokles od covidového 4. čtvrtletí 2020. Spotřeba působila 3,3 p. b.¹⁰ ve směru meziročního poklesu HDP. Z naprosté většiny ovlivňovala snížení HDP spotřeba domácností, která byla meziročně nižší o 5,9 %, což byl nejvýraznější propad od 1. kvartálu 2021 ovlivněného omezeními obchodu a služeb spojenými s pandemií. Meziročně klesla i spotřeba vládních institucí (-1,2 %). Mezičtvrtletně se celková spotřeba snížila o 2,4 % a opět na tom měla hlavní zásluhu spotřeba domácností (-3,2 %) a vládní spotřeba klesala mírněji (-0,8 %). Výdaje na konečnou spotřebu domácností podle trvanlivosti¹¹ ukazují na pokles výdajů u všech druhů zboží. Spotřeba předmětů dlouhodobé i střednědobé spotřeby meziročně klesla shodně o 12,7 %. Výdaje na netrvanlivé statky ale byly nižší o 7,9 %. Šlo o nejvýraznější zaznamenaný propad a pokračování netypicky výrazného útlumu spotřeby v kategorii, která z velké části zahrnuje nezbytné zboží (potravin, léky, apod.). Naopak se udržel mírný meziroční růst spotřeby služeb (1,4 %). Mezičtvrtletně se nejvíce propadly výdaje na střednědobé statky (-6,5 %), služby (-6,4 %) a pak netrvanlivé zboží (-2,2 %). Po hlubokém poklesu v předchozím kvartálu se spotřeba dlouhodobých statků ve 3. čtvrtletí mezičtvrtletně snížila o 1,1 %.

Investiční aktivita byla meziročně vyšší,

Výdaje na tvorbu hrubého kapitálu se meziročně zvýšily o 5,1 % a k růstu HDP tak přispěly 1,4 p. b. Přitom samotné výdaje na tvorbu hrubého fixního kapitálu (investiční

⁶ Do reálného vyjádření převedeno s pomocí deflátoru spotřeby domácností.

⁷ Zaměstnanost v pojetí národních účtů (osoby), údaj je sezónně očištěn.

⁸ Veřejná správa a obrana, vzdělávání, zdravotní a sociální péče.

⁹ Tato sekce zahrnuje činnosti organizací sdružujících osoby za účelem prosazování společných zájmů, opravy počítačů a výrobků pro osobní potřebu a převážně pro domácnost a řadu jiných osobních služeb (kosmetické, kadeřnické, apod.).

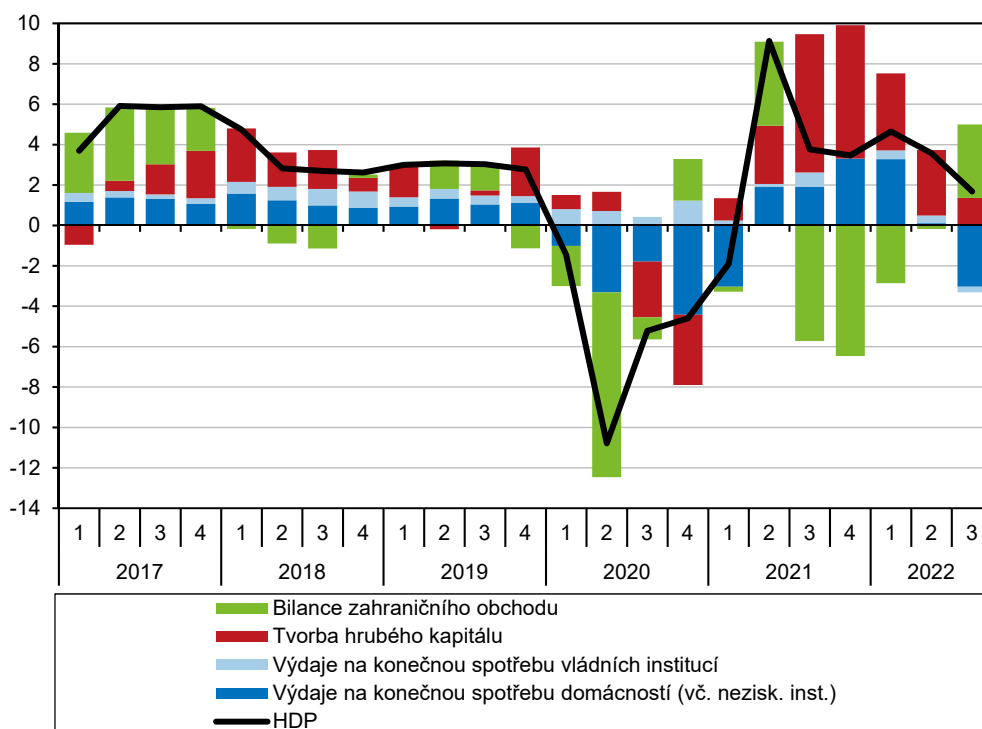
¹⁰ Příspěvky ke změně HDP po vyloučení dovozu pro konečné užití.

¹¹ Údaje o spotřebě dle trvanlivosti jsou v domácím pojetí.

mezičtvrtletně ale mírně klesla.

aktivita) byly vyšší o 4,6 % a přispěly 1,0 p. b. Po šesti čtvrtletích tak oslabil vliv tvorby zásob, který růst HDP v uplynulém období značně podporoval¹². Mezičtvrtletně se výdaje na tvorbu hrubého kapitálu po sedmi kvartálech přírůstků snížily o 0,4 %. Mírně klesla i samotná investiční aktivita (-0,3 %). Podle věcného členění investiční aktivity meziroční růst tvorby hrubého fixního kapitálu podpořily výdaje na ostatní budovy a stavby (12,2 %), dopravní prostředky a zařízení (11,5 %), ICT a ostatní stroje a zařízení (5,4 %) a na produkty duševního vlastnictví (3,5 %). Naopak se hluboce propadly výdaje na obydlí (-8,9 %), za kterými z naprosté většiny stojí domácnosti. Ty se výrazně propadly také mezičtvrtletně (-11,4 %) a nižší byly i výdaje na dopravní prostředky a zařízení (-0,4 %). Mezičtvrtletně stagnovaly investice do produktů duševního vlastnictví (0,2 %) a rostly výdaje na ostatní budovy a stavby (4,6 %) a ICT, ostatní stroje a zařízení (2,0 %).

Graf č. 2 Příspěvky výdajových složek k reálné změně HDP* (objemové indexy, meziroční růst, příspěvky v p. b., HDP v %)

Zdroj: ČSÚ
* po vyloučení dovozu pro konečné užití

Zahraniční poptávka výrazně přispěla k růstu HDP.

K růstu HDP přispívala pozitivně zahraniční poptávka. Její příspěvek k meziročnímu růstu HDP celkem dosáhl 3,6 p. b. Po několika čtvrtletích slabých výsledků, kdy dynamika vývozu zaostávala za dovozem, se situace obrátila. Reálný meziroční přírůstek vývozu zboží a služeb značně posílil na 10,5 %¹³. Z toho export zboží byl vyšší o 9,5 % a služeb o 15,9 %. Dovoz meziročně vzrostl o 6,2 %. Z toho se import zboží navýšil o 4,1 % a služeb o 20,4 %. Také mezičtvrtletní vývoj byl příznivý. Export zboží a služeb byl oproti 2. kvartálu reálně vyšší o 4,7 % (vývoz zboží o 5,1 % a služeb o 2,4 %). Dovezlo se reálně mezičtvrtletně o 2,7 % více. Z toho import zboží vzrostl o 3,1 %, zatímco služby stagnovaly. Bilance zahraničního obchodu se zbožím a službami dosáhla celkově přebytku 9,9 mld. korun (v běžných cenách) a ten se meziročně propadl o 6,8 mld. Obchod se zbožím setrval v deficitu 28,7 mld. korun

¹² Změna zásob (v běžných cenách a sezónně očištěná) dosáhla ve 3. čtvrtletí 111,5 mld. korun. Ve stálých cenách ale ukazatel jen mírně překonal loňskou úroveň.

¹³ Podle metodiky čtvrtletních národních účtů (vývoz a dovoz v ocenění FOB/FOB). Bilance zahraničního obchodu v běžných cenách a po sezónním očištění.

(meziročně o 16,3 mld. horší výsledek), a naopak přebytek zahraničního obchodu se službami se zvýšil o 9,5 mld. korun na 38,6 mld.

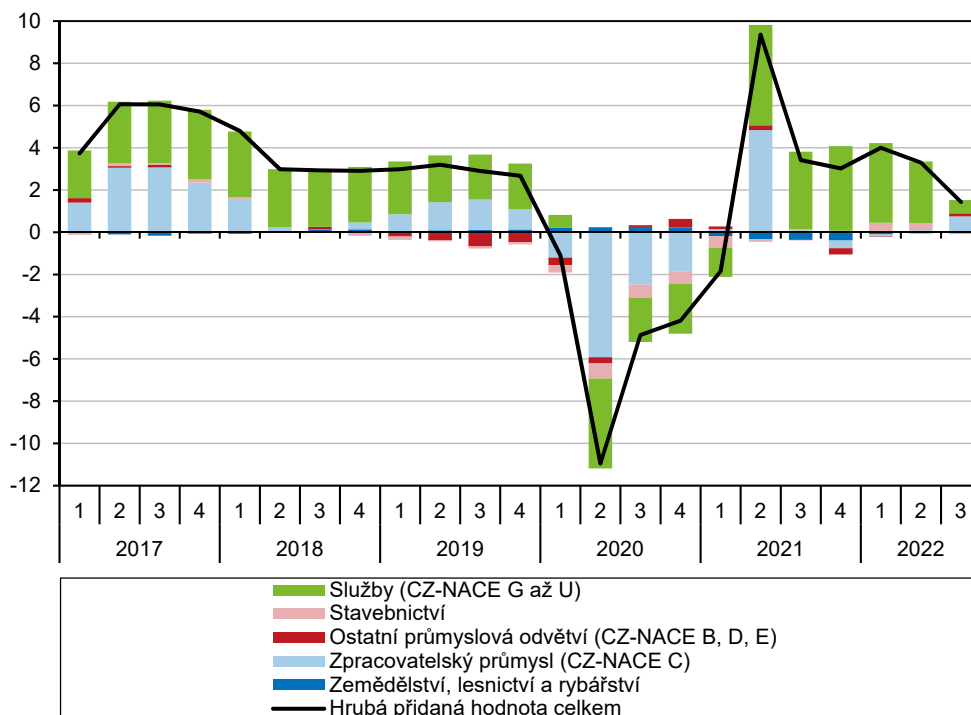
Odvětví služeb pocítila silný pokles domácí poptávky.

Hrubá přidaná hodnota (HPH) se ve 3. čtvrtletí 2022 meziročně zvýšila o 1,4 %. Podobně jako u HDP tak došlo k silnému propadu její dynamiky. Hlavním důvodem je zpomalení růstu či pokles HDP u většiny odvětví služeb, a to těch závislých na poptávce domácností i podniků. Meziročně se snížila HPH v uskupení obchod, doprava, ubytování a pohostinství (-1,3 %), na kterém se asi nejvíce projevil propad spotřeby domácností. Zmírnil se přírůstek HPH u informačních a komunikačních činností (4,6 %), profesních, vědeckých, technických a administrativních činností (2,5 %), ostatních činností (1,5 %) a v peněžnictví a pojišťovnictví (1,0 %). Posílil růst HPH činností v oblasti nemovitostí (1,2 %) a mírně vyšší byl i přírůstek u veřejné správy a obrany, vzdělávání, zdravotní a sociální péče (1,2 %). Naopak zpracovatelský průmysl po období slabších výsledků rostl meziročně o solidních 3,2 %. Meziročně nižší byla ale HPH v zemědělství, lesnictví a rybnářství (-2,4 %) i ve stavebnictví (-0,7 %).

Mezičtvrtletně se dařilo zpracovatelskému průmyslu, naopak služby závislé na poptávce domácností se propadly.

Mezičtvrtletně se HPH snížila o 0,2 %. Výsledek je odrazem protichůdného vývoje v jednotlivých odvětvích ekonomiky. V uskupení obchod, doprava, ubytování a pohostinství (-4,4 %) ovlivněném propadem spotřeby domácností a podobně také ve stavebnictví (-4,5 %) došlo k výraznému propadu HPH ve srovnání s 2. kvartálem. Oživení ve zpracovatelském průmyslu (1,8 %) naopak tyto poklesy vyvažovalo. Mírně rostla HPH v odvětvích s převahou vládního sektoru (1,3 %), v peněžnictví a pojišťovnictví (0,9 %), ostatních činnostech (0,8 %) a v činnostech v oblasti nemovitostí (0,6 %). Značně zpomalil přírůstek HPH v informačních a komunikačních činnostech (0,3 %) a pokles zaznamenaly profesní, vědecké, technické a administrativní činnosti (-0,6 %) a zemědělství, lesnictví a rybnářství (-3,0 %).

Graf č. 3 Příspěvky odvětví k reálné změně HPH (objemové indexy, meziroční příspěvky v p. b., HPH v %)

Zdroj: ČSÚ

3. Výkonnost odvětví

Mezikvartální růst HPH v ekonomice se ve 3. čtvrtletí zastavil. Výkon většiny odvětví ale stále mírně roste.

Meziroční růst HPH letos slábl. To bylo patrné zejména ve stavebnictví či v odvětví obchodu, dopravy, ubytování a stravování. Naopak oblast ICT ze stabilní poptávky nadále profitovala.

Situace v rostlinné i živočišné výrobě zůstávala relativně stabilizovaná. Horší výsledky primárního sektoru pramenily hlavně z poklesu živelní těžby dřeva.

Mezikvartální růst průmyslové produkce letos pokračoval, ve 2. i 3. čtvrtletí ovšem převážně jen díky výrobě automobilů.

Během léta výkon průmyslu poprvé vystoupal nad úroveň z roku 2019.

Mezikvartální růst hrubé přidané hodnoty (HPH)¹⁴, trvající pět čtvrtletí v řadě, se zastavil. Během 3. čtvrtletí se totiž výkon tuzemské ekonomiky nepatrně snížil (o 0,2 %). Zřetelný pokles HPH ale postihl jen stavebnictví a též váhově významný segment služeb – obchod, doprava, ubytování a pohostinství. To souviselo zejména s prohlubujícím se poklesem spotřeby domácností. Pozitivně naproti tomu působil průmysl, jenž zaznamenal nejvyšší mezikvartální růst od konce roku 2020. Potíže s dostupností některých výrobních komponent se dočasně zlepšily, pomohla patrně také vyšší poptávka po uhlí. Výkon všech odvětví ekonomiky ale ve 3. čtvrtletí za svým maximem (z konce roku 2019) stále zaostával (o 0,7 %).

V meziročním pohledu růst HPH letos slábl (až na 1,4 % ve 3. kvartálu). V úhrnu za tři čtvrtletí dosáhl 2,9 %. Nejvíce rostl výkon v ostatních činnostech služeb¹⁵ (9,8 %) a v odvětví obchod, doprava, ubytování a pohostinství (6,6 %) – v obou případech se ale projevila nízká srovnávací základna z počátku loňského roku, kdy byly tyto služby v důsledku protipandemických restrikcí citelně omezeny. Svižný i stabilní růst výkonu potvrzují informační a komunikační činnosti či finančnictví, HPH zde letos ve 3. čtvrtletí převýšila úroveň z konce roku 2019 o 15 %, resp. 8 %. V pandemickém období se dařilo i veřejným službám¹⁶, letos za 1. až 3. čtvrtletí zde růst HPH ale zmírnil (na 1,3 %). Obdobný slabý růst si připsal i zpracovatelský průmysl a za svým předpandemickým vrcholem stále významně zaostával (ve 3. čtvrtletí o 6,3 %). V zemědělství, lesnictví a rybnářství klesla letos HPH druhým rokem v řadě. Za tři čtvrtletí byla meziročně nižší o 2,5 %. Celková letošní úroda obilovin¹⁷ však zaostala za nadprůměrnou loňskou sklizní jen o 0,9 %¹⁸. Dařilo se technickým plodinám či ovoci, meziroční pokles úrody ovšem nastal u kukuřice, brambor, cukrovky a většiny druhů zeleniny. K propadu sklizně došlo u chmele¹⁹. Čtyři roky trvající růst fyzické výroby masa se letos zastavil. Za meziročním poklesem v 1. až 3. čtvrtletí (–2,9 %) stály všechny hlavní druhy masa. Projevil se vysoký růst výrobních nákladů i nižší spotřeba v domácnostech. Pokles v rámci živočišné výroby byl zčásti tlumen mírně rostoucí produkcí mléka. Pro dynamiku celého primárního sektoru byl patrně rozhodující vývoj v lesnictví. Ustupující kůrovcová kalamita vedla druhým rokem v řadě k nižší potřebě těžby dřeva²⁰.

Údaje z podnikových statistik potvrzují, že trend mírného zotavování tuzemského průmyslu pokračoval i během letošního 3. čtvrtletí. Na rozdíl od první poloviny roku k tomu docházelo v podmínkách, kdy se tuzemská ekonomika již nacházela na hraně recese. Průmyslová produkce²¹ se sice mezikvartálně zvýšila o významných 1,9 % (ve 2. čtvrtletí o 0,9 %), k růstu však zásadně přispěl relativně příznivý vývoj ve výrobě automobilů, kde problémy s dodávkami výrobních komponent během jara mírně polevily. Bez zahrnutí tohoto klíčového odvětví by výkon průmyslu ve 3. čtvrtletí pouze stagnoval. Produkce v řadě dalších významných odvětví (vyjma strojírenství a elektrotechniky) se totiž snižovala. Vzplanutí války na Ukrajině výrazně přispělo i k eskalaci cenového růstu energií i dalších materiálových vstupů, což se již patrně negativně odrazilo ve výkonu zejména některých energeticky náročnějších odvětví. Vedle toho začaly průmyslové podniky v Česku stále více pociťovat obavy související se zhoršující se ekonomickou situací v řadě významných

¹⁴ Údaje o HPH jsou vyjádřeny ve stálých cenách a v očištění o sezónní a kalendářní vlivy.

¹⁵ Zahnuje kulturní, zábavní a rekreační činnosti a dále zejména poskytování osobních služeb (např. kadeřnictví, kosmetické služby, čistící služby či opravy výrobků pro osobní potřebu a převážně pro domácnost).

¹⁶ Pro zjednodušení jsou zde zahrnuta odvětví veřejná správa a obrana, vzdělávání, zdravotní a sociální péče.

¹⁷ Podle posledního odhadu k 15. září 2022.

¹⁸ Ta v roce 2022 celkově (vč. kukuřice) dosáhla 8,17 mil. tun. Průměr sklizní z předchozích pěti let překonala o 6,4 %, desetiletý průměr o 4,8 %.

¹⁹ Jeho sklizeň meziročně propadla o 48 %. Loňská úroda (8,3 tis. tun) byla v Česku ovšem nejvyšší po roce 1996.

²⁰ Ten se vlivem silného cenového růstu projevil v zahraničním obchodu ČR až s odstupem. Hodnota vývozu produktů lesnictví a těžby dřeva ve 3. čtvrtletí 2022 meziročně propadla o 27 % a zaznamenala první pokles od konce roku 2017.

²¹ Zahnuje odvětví těžby a dobývání, zpracovatelského průmyslu a také energetiky (zde pojímané jako odvětví výroby a rozvodu elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu). Všechna meziroční tempa produkce (na úrovni odvětvových sekcí i oddílů) jsou očištěna o kalendářní vlivy, mezičtvrtletní tempa pak také o vliv sezónnosti.

exportních teritorií, která se projevovala i v oblasti nových zakázek ze zahraničí. I přes to ale produkce v průmyslu letos v létě poprvé překonala úroveň z předpandemické konjunktury²².

V 1. až 3. čtvrtletí zaznamenaly nejvyšší meziroční růst průmyslové obory nejvíce poznamenané propadem poptávky v kritických fázích pandemie.

V meziročním srovnání se letos ve 3. čtvrtletí průmyslová produkce zvýšila o 5,2 %, když narostla poprvé od 2. kvartálu 2021. Stála za tím primárně nízká srovnávací základna, neboť loni v létě došlo vlivem eskalace nedostupnosti polovodičů k opakovanému omezení výroby v automobilovém průmyslu. Bez přispění výrobců automobilů by tak letos v létě průmyslová produkce mírně klesala (o 0,6 %). V úhrnu od ledna do září byl výkon průmyslu meziročně vyšší o 1,4 %, opět hlavně zásluhou segmentu automotive (příspěvek +1,3 p. b.). Největší dynamiku ale vykazaly obory silně zasažené hlubokým útlumem poptávky v důsledku protipandemických restrikcí – obuvnictví i kožedělnictví (+21,5 %), oděvnictví (+9,6 %) a též výroba nápojů (+7,8 %), které pomohly i postupně rostoucí počty zahraničních turistů. Díky stále silné poptávce z tuzemska i zahraničí se dařilo farmaceutickému průmyslu (+11,7 %), který spolu s papírenským průmyslem (+4,2 %) patřil k jediným průmyslovým oborům, jehož růst produkce nebyl dosud po celé pandemické období přerušen.

Fyzická výroba automobilů se letos v létě přiblížila předkrizové úrovni. Využití výrobních kapacit ale za dlouhodobým průměrem stále zaostávalo.

Produkce v klíčovém odvětví výroby motorových vozidel se za tři letošní čtvrtletí meziročně navýšila o 7,0 %. Po částečném zmírnění napětí v dodavatelských řetězcích (u čipů či kabelových svazků) tak doháněli výrobci aut loňské ztráty. Pomohla k tomu silná poptávka související s obnovou firemního vozového parku (přerušenu během pandemie) i postupně se rozvíjející segment elektromobility – což dokládají i údaje o fyzické produkci²³. Navzdory tomu zůstává situace v automobilovém průmyslu stále komplikovaná. Využití výrobních kapacit se zde již pátý kvartál v řadě pohybovalo ztlačeno pod dlouhodobým průměrem²⁴. Nedostatek materiálu a zařízení deklarovalo letos v říjnu 85 % podniků v odvětví výroby motorových vozidel (v celém průmyslu rovněž vysokých 46 %)²⁵. Situace v automobilovém průmyslu se promítla i do návazné výroby pryžových a plastových výrobků, v níž v 1. až 3. čtvrtletí produkce meziročně mírně poklesla (o 2,6 %). Naopak v diverzifikované výrobě elektrických zařízení výkon dále rostl (+4,8 %), když byl podporován solidní poptávkou z tuzemska i zahraničí. Podobné platilo i pro váhově významný obor strojírenství (+3,6 %). Produkce se zde během léta téměř dorovnala úrovni z vrcholu předpandemické konjunktury. K tomu pomohlo předchozí oživení investiční aktivity v tuzemské ekonomice i v eurozóně (údaje z 3. čtvrtletí naznačují, že investiční aktivita v Česku se zatím meziročně nesnižovala).

Mírný růst produkce v elektrotechnickém i strojírenském průmyslu letos přetrvával.

Produkce v energeticky náročných oborech hutnického, kovodělného i chemického průmyslu se snižovala.

Stále složitější situace panuje naopak v energeticky náročných odvětvích chemického, hutnického a kovodělného průmyslu. Po rychlém loňském zotavení, kdy výkon těchto oborů pod vlivem svižné poptávky z tuzemska i zahraničí vystoupal na předkrizovou úroveň, docházelo vlivem prudkého růstu cen vstupů (umocněného energetickou krizí) k útlumu. Ten byl obzvláště patrný v hutnictví, kde vinou slabé zahraniční poptávky produkce ve 3. čtvrtletí 2022 oproti předchozímu kvartálu propadla o více než desetinu. Řádově menší, ale rovněž významný pokles produkce zaznamenalo potravinářství. Jeho výkon se dosud mezikvartálně mírně snižoval po celý letošní rok, což souviselo s propadem spotřebitelské důvěry i s tržbami v maloobchodě. Produkce v potravinářském průmyslu zůstala i přesto letos ve 3. čtvrtletí velmi mírně nad úrovní konjunkturního roku 2019. Odlišné pozadí měl naopak útlum ve dřevozpracujícím průmyslu. K němu dochází vlivem částečného ústupu

Slábnoucí spotřebitelská poptávka se odrazila také v nižší produkci potravinářského průmyslu.

²² Ve 3. čtvrtletí 2022 se průmyslová produkce nacházela o 0,5 % nad úrovní dříve rekordního období z 2. čtvrtletí 2019. Za svým vrcholem z éry předpandemické konjunktury (v letech 2014 až 2019) ovšem více než dvě třetiny (z téměř třiceti) hlavních průmyslových oborů zaostaly. Šlo především o těžbu a úpravu uhlí (o 33 %), kožedělný a obuvnický průmysl (31 %), hutnictví (18 %) dřevozpracující průmysl (18 %), textilní průmysl (13 %) a z významnějších oborů dále např. o chemický průmysl či výrobu počítačů, elektronických a optických přístrojů (shodně 10 %), kovodělný průmysl (7 %) a energetiku (6 %). Předkrizovou úroveň naopak překonali zejména výrobci motorových vozidel (o 7 %), elektrických zařízení (o 10 %), z menších oborů náležely do této kategorie zejména farmacie (16 %) a papírenský průmysl (14 %).

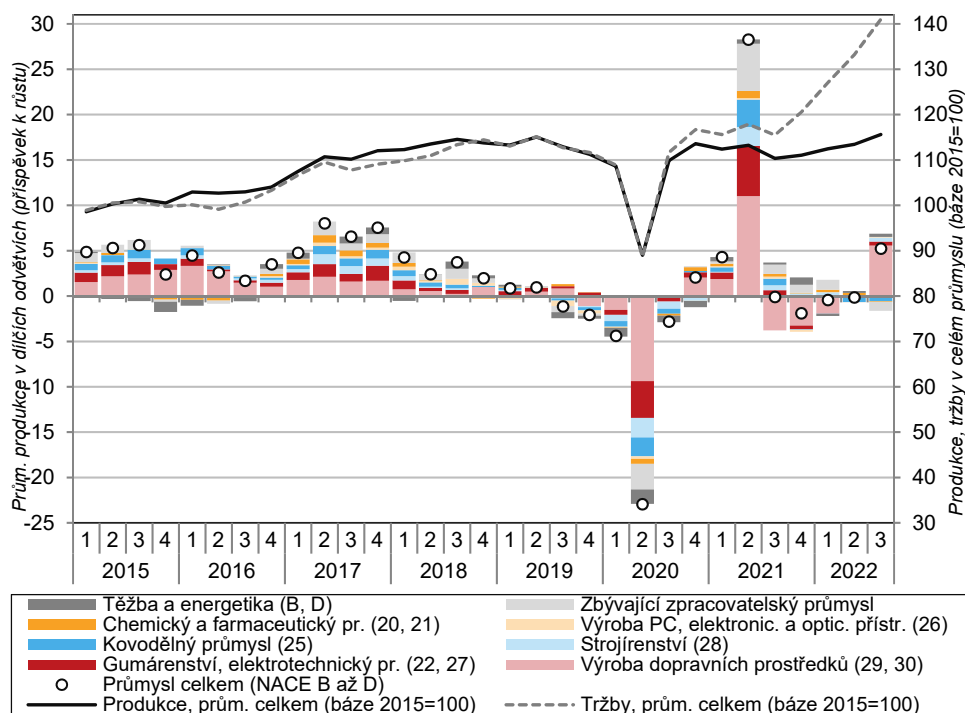
²³ Dle údajů Sdružení automobilového průmyslu letos výroba od května do září zpravidla přesahovala hranici 100 tis. osobních vozů. Tím se tyto měsíce přiblížily úrovni stejného období let 2017 až 2019, kdy byla výroba automobilů v tuzemsku na vrcholu. V úhrnu za 1. až 3. čtvrtletí 2022 dosáhla výroba osobních vozů 913 tis. (meziročně o 10 % více, ale proti roku 2018 o 14 % méně). Více než desetina vyrobených osobních automobilů připadala na elektrická vozidla. Ta spolu s vozy s hybridním pohonem tvořila již více než pětinu nově produkovaného vozového parku. Dařilo se i výrobcům ostatních motorových vozidel, letošní produkce u nich převyšovala předkrizovou úroveň.

²⁴ Na počátku 2., 3. i 4. čtvrtletí 2022 setrvalo mírně pod 80 %. Za poslední konjunktury ovšem obvykle přesahovalo 90 %.

²⁵ Podniky mohly uvést více hlavních růstových bariér současně.

kůrovcové kalamity v meziročním pohledu již od poloviny loňského roku²⁶ a v úhrnu za tři letošní čtvrtletí činil 9,4 %. Výkon návazných oborů – papírenství a nábytkářství – působením setrvačnosti ale stále mírně rostl, během léta se ovšem i zde začala projevat slábnoucí poptávka.

Graf č. 4 Příspěvy dílčích odvětví k meziroční změně průmyslové produkce (očištěno o kalendářní vlivy, reálně, v p. b.) a tržby* i produkce v celém průmyslu (sezónně očištěno, úroveň roku 2015=100, pravá osa)

Poznámka: Tržby jsou uvedeny v běžných cenách.

Zdroj: ČSÚ

Produkce v těžbě uhlí ve 3. čtvrtletí rekordně vzrostla.

Produkce v energetice za tři čtvrtletí navzdory nižší srovnávací základně stagnovala. Projevovала se slabší poptávka po plynu i teple vlivem počasí i úspor v domácnostech a podnicích.

Situaci v nezpracovatelských průmyslových odvětvích letos výrazně ovlivnil energetický šok spjatý s ekonomickými dopady války na Ukrajině. Neočekávaný výpadek dodávek ruského plynu otrásl relativně ustáleným energetickým mixem v řadě evropských ekonomik a přerušil některé dlouhodobé trendy v poptávce po důležitých komoditách. Produkce v dlouhodobě útlumovém tuzemském odvětví těžby a dobývání se od ledna do září meziročně zvýšila o rekordních 5,1 % (a navázala na růst z 2. pololetí 2021). Zatímco v těžbě stavebních materiálů se vlivem situace ve stavebnictví postupně projevovало oslabování poptávky (ve 2. i 3. čtvrtletí tak produkce klesala), v dominantním segmentu těžby uhlí růst produkce naopak sílil (ve 3. čtvrtletí meziročně na bezprecedentních 21,6 %). Produkce v odvětví energetiky v 1. až 3. čtvrtletí stagnovala (v samotném 2. i 3. čtvrtletí 2022 ovšem mírně rostla) navzdory snížené srovnávací základně (významné omezení chodu řady provozoven maloobchodu a služeb loni od ledna do dubna bylo spojeno se slabší spotřebou elektřiny). Spotřeba plynu i vyrobeného tepla se významně snížila (vlivem nadprůměrných teplot v zimních měsících i úspor v domácnostech a podnicích)²⁷. Množství vyrobené elektřiny naopak meziročně mírně vzrostlo²⁸.

²⁶ Tento faktor stále dominuje nad vlivem rostoucí poptávky po dřevě jako energetickým materiálu. Ta je v posledních čtvrtletích v Česku i Evropě patrná a odráží se i v ceně této suroviny. Produkce dřevozpracujícího průmyslu v ČR ve 2. i 3. čtvrtletí 2022 mezikvartálně klesala.

²⁷ Spotřeba plynu v ČR se letos za tři čtvrtletí meziročně snížila o 19,1 % (po zohlednění teplejší zimy o 15,4 % klesla spotřeba ve všech měsících roku – nejvíce od dubna do července). Podíleli se na tom nejvíce velkoobdobatelé, významně ale dosud letos snížily svou spotřebu i domácnosti (o 19 %) či maloobdobatelé (-13 %). Die aktuálních údajů klesla letos za 1. pololetí celková hrubá výroba tepla o 8,4 %, především zásluhou nižšího využití zemního plynu a černého uhlí. Svižněji ubylo množství spotřebovaného tepla – v domácnostech o 16 %, v průmyslu o 7,5 %, v obchodu, službách, školství, zdravotnictví v úhrnu o 18 %.

²⁸ V 1. až 3. čtvrtletí 2022 činila hrubá tuzemská výroba elektřiny 62,2 TWh (meziročně o 3,2 % více, ale oproti roku 2019 o 1,6 % méně). K meziročnímu růstu výroby přispěly i přes pokles svého instalovaného výkonu nejvíce tepelné (parní) elektrárny, a to především díky vyššímu využití uhlí. Mírně posílila i výroba v jaderných elektrárnách (+2,5 %). Naopak o 55 % propadla produkce

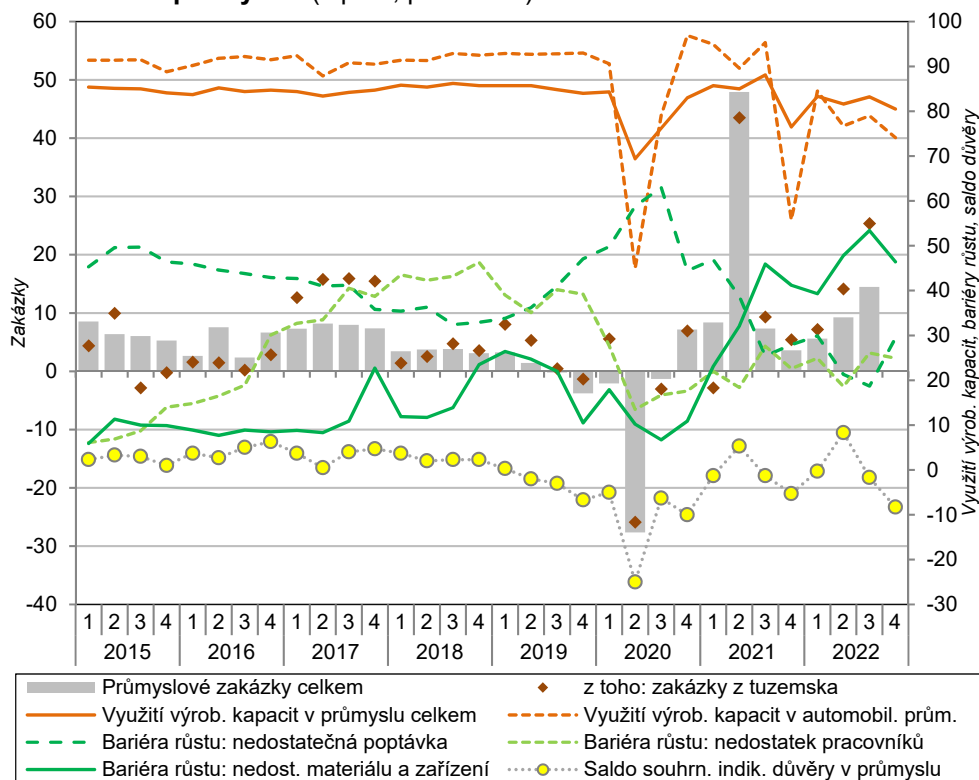
Růst tržeb podniků z průmyslové činnosti sílil zejména vlivem vyšších cen energií, surovin a dalších meziproduktů.

Nominální tržby průmyslových podniků²⁹ letos výrazně zrychlovaly svůj růst. V posledním loňském kvartálu se zvyšovaly meziročně o středních 3,2 % (tržby z přímého vývozu dokonce nepatrně klesaly), ve 3. čtvrtletí 2022 již o 22,9 %. K této akceleraci zásadně přispěly tržby v energetice, jež byly letos v létě oproti loňsku téměř dvojnásobné. Sílicí ceny vstupů, které podniky promítají do svých finálních produktů, ve 3. čtvrtletí zásadně přispěly ke svižnému navýšení tržeb také v těžbě a dobývání (na 33 %), v papírenském (25 %), chemickém a potravinářském průmyslu (shodně 21 %), ve výrobě stavebních hmot (17 %) či kovodělném průmyslu (13 %). Naopak vyšší tržby ve výrazně proexportní výrobě motorových vozidel (+40 %), podobně jako ve farmacii (+23 %), souvisely primárně s vyšším odbytem a cenový posun byl zde dosud umírněný. Ani silný cenový růst nezabránil tomu, že tržby dřevozpracujícího i nábytkářského průmyslu mírně poklesly.

Růst hodnoty nových průmyslových zakázek od počátku roku zaostával za dynamikou tržeb..

Růst nominální hodnoty nových zakázek ve vybraných průmyslových odvětvích³⁰ ve 3. čtvrtletí meziročně zrychlil na 14,5 % (za dynamikou tržeb i růstem cen průmyslových výrobců však dosud letos znatelně zaostával). Téměř polovinou přispěli k růstu výrobci motorových vozů, a to hlavně díky sílicí tuzemské poptávce. Pozitivně lze hodnotit i aktuální vývoj zakázek v elektrotechnickém průmyslu (+14 % meziročně), ve strojírenství (+13 %) a v menších oborech – farmacii (18 %) i oděvnictví (11 %). Oproti tomu ani pětinové navýšení nových zakázek v chemickém průmyslu růst cen vstupů v tomto oboru zdaleka nepokrývá.

Graf č. 5 Nové zakázky v průmyslu (nominálně, meziročně, v %), využití výrobních kapacit v průmyslu, vybrané bariéry růstu* (v %, pravá osa) a saldo důvěry podnikatelů v průmyslu* (v p. b., pravá osa)

*Vyžití průmyslových kapacit i bariéry růstu vyjadřují stav v prvním měsíci daného čtvrtletí, saldo důvěry podnikatelů je vztaheno ke druhému měsíci čtvrtletí. Zakázky jsou očištěny o kalendářní vlivy, ostatní ukazatele jsou sezónně očištěny. Podniky mohly uvést více hlavních růstových bariér současně. Zdroj: ČSÚ, Eurostat

v paroplynových elektrárnách a o skoro pětinu ve vodních a přečerpávacích elektrárnách. Celková hrubá tuzemská spotřeba elektřiny meziročně mírně klesla (o 1,5 %), a to zejména díky domácnostem (ty snížily spotřebu o 9 %) a nejvýznamnějším velkoobdobatelům (-5 %). Spotřeba podnikatelů z řad maloobdobatelů naproti tomu lehce posílila (+1 %, oproti roku 2019 byla ovšem o 2 % nižší).

²⁹ Meziroční tempa tržeb jsou očištěna o kalendářní vlivy.

³⁰ Zjišťování zakázek probíhá jen ve dvanácti zpracovatelských odvětvích vyrábějících převážně na zakázku, s dlouhodobějším výrobním cyklem a s většími zásobami zakázek. Meziroční tempa zakázek jsou očištěna o kalendářní vlivy.

Důvěra podnikatelů v průmyslu ve 3. čtvrtletí znatelně poklesla. Ti hůře hodnotili současnou poptávku, mírně negativní očekávání převažovala i u krátkodobých výhledů.	Důvěra podnikatelů v průmyslu se po krátkém růstu ve 2. čtvrtletí 2022 v další části roku postupně snižovala. V říjnu tak v tomto odvětví zavládl nepatrně vyšší pesimismus než v období těsně před propuknutím pandemie. Podniky hodnotily stále hůře svou současnou poptávku, slabší byla i očekávání výrobní činnosti s výhledem na konec letošního roku (růst ovšem stále předpokládalo 17 % podniků, pokles 12 %). Mírně převažovaly podniky očekávající v příštích třech i šesti měsících zhoršení celkové ekonomické situace. Poprvé od jara 2021 převládly i mírně negativní výhledy v oblasti zaměstnanosti (evidenční počet zaměstnanců ve 3. čtvrtletí přitom meziročně stagnoval). Podíl podniků plánujících zdražování vlastních produktů klesl na nejnižší úroveň od počátku roku (45 %). Jen desetina podniků uvedla, že není sužována žádnými významnými růstovými bariérami. Od poloviny loňského roku zůstává klíčovou bariérou nedostatek materiálu a zařízení (během 3. čtvrtletí 2022 došlo jen k mírnému zlepšení). Každý čtvrtý podnik byl limitován v oblasti lidských zdrojů, nedostatečnou poptávku pociťovalo již 30 % firem.
I přes mírné zlepšení zůstává klíčovou růstovou bariérou nedostatek materiálů a zařízení.	
Výkon stavebnictví vlivem silících nákladových tlaků i růstových bariér slábl, ve 3. čtvrtletí se produkce snižovala meziročně i mezikvartálně.	Výkon stavebnictví během letošního roku slábl. V 1. čtvrtletí 2022 ještě růst produkce³¹ vlivem teplé zimy a vysoké zásoby veřejných i soukromých zakázek akceleroval (na 3,8 % mezikvartálně). Výše produkce také poprvé překonala předkrizový rok 2019. V následujícím čtvrtletí došlo ke korekci tempa (-2,5 %, v samotném inženýrském stavitelství -7,8 %) a během 3. čtvrtletí se produkce snížila o dalších 2,7 %. Na celém odvětví se začíná stále více podepisovat bezprecedentní cenový růst (energií, pohonných hmot i materiálových vstupů), horší dostupnost materiálů, zařízení, ale i pracovní síly (zčásti vlivem války na Ukrajině). To mnohdy vedlo k prodloužení realizace stávajících projektů či k odkladu zahájení, popř. k revizi plánovaných investičních akcí. Ve srovnání s loňským létem byla letos ve 3. čtvrtletí stavební produkce o 1,7 % nižší (srovnatelně klesla v pozemním i inženýrském stavitelství).
V úhrnu od počátku roku výkon v pozemním i inženýrském stavitelství ještě mírně rostl.	V úhrnu za 1. až 3. čtvrtletí si stavební produkce i díky slabší loňské základně³² stále udržela mírný růst (2,7 %), k čemuž přispělo zejména váhově významné pozemní stavitelství (+2,2 p. b.), vyšší meziroční výkon byl zaznamenán rovněž v segmentu inženýrských staveb. Tomu pomáhalo i solidní tempo růstu veřejných výdajů v oblasti dopravní infrastruktury³³ související zejména s čerpáním evropských dotací. V pozemním stavitelství, jež tradičně odráží zejména investiční aktivitu podniků i domácností (a na rozdíl od inženýrských staveb tak reaguje na celkový hospodářský cyklus pružněji), se již začínají projevovat náznaky útlumu související i s citelným ochlazením hypotečního „boomu“. Např. počet zahájených bytů se ve 2. čtvrtletí meziročně mírně snížil (o 3,1 %) a ve 3. kvartálu se pokles citelně prohloubil (na -27,8 %). Nových bytů ubylo ve všech hlavních formách výstavby, nejvíce u nově vznikajících bytových domů. Dokončených bytů naopak letos stále přibývalo (v úhrnu od počátku roku o 10,9 %, z toho ve 3. kvartálu o 30,3 %). Dělo se tak díky vzvednuté zahajované výstavbě v předchozích 2 až 3 letech, jež se již blížila rekordní úrovni z konjunkturálních let 2006–2008. Proti svižnějšímu dokončování rozestavěných bytů (zejména v rodinných domech) stále působil silný růst cen materiálů³⁴ a značná vytíženost stavebních firem³⁵.
Počet zahájených bytů se ve 2. i 3. čtvrtletí meziročně snižoval.	
Růst hodnoty nových stavebních zakázek, stejně jako povolených staveb, se v úhrnu za	Meziroční tempo růstu nominální hodnoty nových stavebních zakázek v tuzemsku (v podnicích s více než 50 zaměstnanci) letos rostlo dvojcifernými tempy (ve 3. čtvrtletí o 12,6 %). Zatímco na počátku roku byl růst zakázek podpořen jen pozemními stavbami

³¹ Údaje o stavební produkci jsou ve stálých cenách, meziroční tempa jsou očištěna o kalendářní vlivy, mezičtvrtletní též o vliv sezónnosti.

³² Ještě v 1. čtvrtletí 2021 se stavebnictví částečně nacházelo v útlumu, neboť tehdy pandemie kulminovala. Zvýšená nemocnost, ztížený přeshraniční pohyb pracovníků, restrikce u celkové mobility obyvatel v tuzemsku i omezení výkonu stavebních úřadů významně limitovaly produkční možnosti stavebnictví. Během jara se ekonomika rychle začala vracet k normálu, což se odrazilo i v citelnějším oživení stavebnictví.

³³ Ze státního rozpočtu ČR bylo od ledna do září 2022 na investicích do Státního fondu dopravní infrastruktury vyplaceno přes 50 mld. korun, meziročně o čtvrtinu více.

³⁴ Meziroční růst cen materiálových vstupů pro výstavbu bytových budov dosáhl v letošním 2. čtvrtletí rekordních 30,5 % (o rok dříve „jen“ 6,1 %). V následujícím kvartálu se sice tempo již nezvyšovalo (poprvé po dvou letech), růst však zůstával stále velmi vysoký (24,4 %).

³⁵ Dle odhadu podniků z počátku 4. čtvrtletí 2022 poskytovaly všechny dosud nerealizované zakázky stavebním firmám v Česku práci na dalších 9,1 měsíce. To bylo jen nepatrně méně než na konci loňského roku (9,8) či než na vrcholu předpandemické konjunktury (10,3).

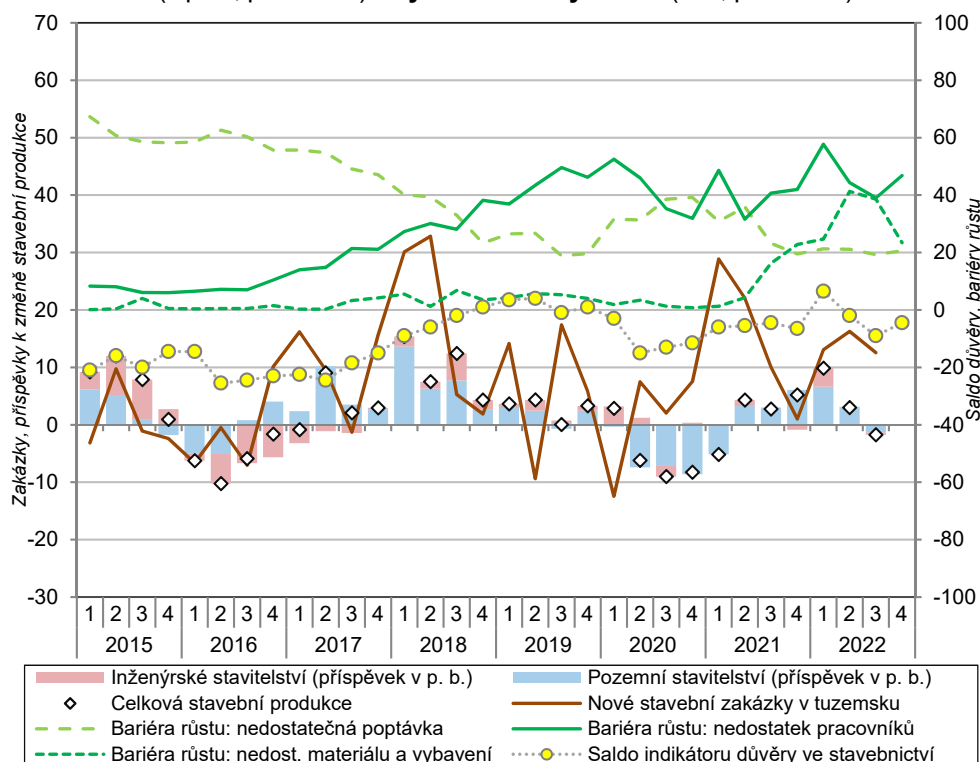
1. až 3. čtvrtletí příliš neodlišoval od dynamiky cen stavebních prací..

(v následujícím kvartálu naopak pouze inženýrskými), ve 3. čtvrtletí pozitivně přispěly oba tyto hlavní segmenty. Při zohlednění růstu cen stavebních prací³⁶ lze hovořit jen o stagnaci reálné poptávky v celém stavebnictví. Růst celkové zásoby práce během letošního roku zvolnil. Jestliže hodnota veškerých dosud nerealizovaných stavebních zakázek byla loni na konci prosince meziročně o 13,1 % vyšší, na sklonku září již jen 8,5 %. Přispěly k tomu především soukromé zakázky z tuzemska – růst jejich zásoby se totiž v letošním 2. čtvrtletí téměř zastavil (poprvé od roku 2017). Náznaky ochlazování poptávky jsou letos patrné také u vydaných stavebních povolení. Jejich orientační hodnota v 1. i 2. čtvrtletí rostla meziročně zhruba o pětinu, ve 3. kvartálu propadla skoro o třetinu. Byť zde sehrálo významnou roli loňské povolení výstavby nové trasy pražského metra, k poklesu došlo rovněž u bytových budov (-17,3 %) i těch nebytových (-10,6 %). V úhrnu za tři letošní čtvrtletí hodnota povolených staveb nepatrně klesla (1,2 %). Pokud bychom vyloučili velké projekty (nad 1 mld. korun), činil by růst povolení 13,1 %, což odpovídá dynamice cen stavebních prací.

Důvěra podnikatelů ve stavebnictví se ve 2. i 3. čtvrtletí zhoršovala. Firmy byly sužovány významnými růstovými bariérami.

Dobré výsledky stavebnictví na počátku letošního roku podpořily optimismus podnikatelů v tomto odvětví a únorové saldo důvěry se tak srovnalo s absolutním maximem (z ledna 2019). Později se ale nálada v odvětví zhoršovala, v říjnu dosáhla nejnižší od počátku roku 2021 (stále se ovšem pohybovala nad dlouhodobým průměrem). Rychle rostoucí nákladové tlaky spolu s problémy s dostupností stavebních materiálů se promítly do negativního hodnocení současné i očekávané poptávky či budoucí ekonomické situace firem v nejbližších šesti měsících. Po takřka dvou letech převážily i negativní výhledy v oblasti zaměstnanosti (evidenční počet zaměstnanců však zatím i ve 3. čtvrtletí meziročně mírně rostl).

Graf č. 6 Příspěvky odvětví k meziroční změně stavební produkce (reálně, v p. b.), nové stavební zakázky (nominálně, meziročně, v %), saldo důvěry podnikatelů ve stavebnictví* (v p. b., pravá osa) a vybrané bariéry růstu* (v %, pravá osa)

Poznámka: Údaje o stavební produkci jsou očištěny o kalendářní vlivy.

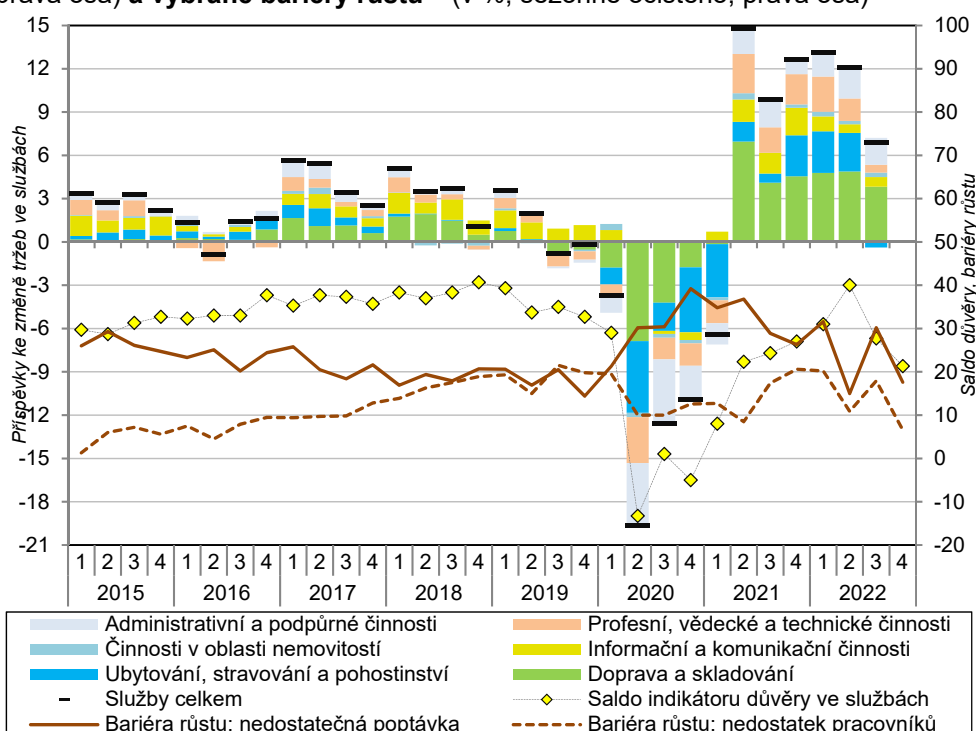
*Saldo důvěry podnikatelů i bariéry růstu jsou sezónně očištěny a vyjadřují stav ve druhém měsíci daného čtvrtletí. Podniky mohly uvést více hlavních bariér současně. Zdroj: ČSÚ, Eurostat

³⁶ Ten ve 3. čtvrtletí 2022 dosáhl meziročně 12,8 %, v úhrnu od počátku roku 12,3 %. Cenové vlivy se významně promítly i do průměrné hodnoty nově uzavřených stavebních zakázek – ta činila v 1. až 3. čtvrtletí 4,5 mil. korun a meziročně vzrostla o 17,9 %.

Tržby ve službách posilovaly a překonaly úroveň z roku 2019. Ve 3. čtvrtletí se ale v některých významných odvětvích začaly projevovat náznaky oslabování poptávky.

Poptávka po službách se stále zvyšovala. Tržby ve vybraných službách³⁷ mezikvartálně rostly nepřetržitě od počátku loňského roku a v 1. čtvrtletí 2022 poprvé vystoupaly na úroveň z vrcholu předpandemické konjunktury. Službám se dařilo i ve 2. čtvrtletí, kdy výrazně ožila zejména odvětví s těsnou vazbou na cestovní ruch. V následujícím období ovšem mezikvartální růst tržeb citelně zvolnil (na 0,1 %). Náznaky oslabování poptávky totiž registrovalo klíčové odvětví doprava a skladování³⁸ (poprvé od poloviny roku 2020). Vedle toho se zhoršující ekonomická situace tuzemských domácností promítla v oblasti stravování i pohostinství. K tomu i podniky patrně začaly omezovat svou poptávku po některých službách (hlavně administrativního a podpůrného charakteru). V meziročním srovnání tržby ve službách stále zřetelně rostly – letos v září o 3,5 % (ale nejslaběji od loňského března).

Graf č. 7 Příspěvky dílčích odvětví k meziroční změně tržeb ve službách* (reálně, v p. b), saldo důvěry podnikatelů ve službách (v p. b., sezónně očištěno pravá osa) a vybrané bariéry růstu** (v %, sezónně očištěno, pravá osa)**

*Bez odvětví obchodu, peněžnictví, pojišťovnictví, vědy, výzkumu a veřejných služeb. Tržby jsou očištěny o kalendářní vlivy.
 **Zahrnuje i finanční sektor. Saldo důvěry podnikatelů i bariéry růstu vyjadřují stav v prvním (bariéry růstu), resp. ve druhém měsíci daného čtvrtletí (saldo důvěry). Podniky mohly uvést více hlavních bariér současně. Zdroj: ČSÚ, Eurostat

K meziročnímu růstu tržeb ve službách přispěly z dílčích odvětví nejvíce cestovní kanceláře a také skladování. Opačně působily zejména stravování a pohostinství

V úhrnu za celé 3. čtvrtletí 2022 tržby ve službách meziročně posílily o 6,9 %. K růstu zásadně přispěla doprava a skladování (+3,8 p. b.), pozitivně však působila všechna hlavní odvětví, vyjma ubytování, stravování a pohostinství (-0,4 p. b.). V samotném ubytování ale tržby dále rostly (+8,7 %). I přes úspěšnou letní sezónu³⁹ se tržby ubytovatelů nacházely o více než čtvrtinu pod úrovní ze 3. čtvrtletí 2019 (v případě stravování a pohostinství o necelou pětinu). Razantní oživení (vč. výjezdů občanů ČR na letní dovolené) se odrazilo i ve výkonech cestovních kancelářů a agentur – ty zároveň táhly svižný růst tržeb v celém odvětví

³⁷ Bez obchodu, peněžnictví, pojišťovnictví, vědy, výzkumu a veřejných služeb. Všechny údaje za služby jsou ve stálých cenách, meziroční údaje jsou očištěny o kalendářní vlivy, mezikvartální jsou očištěny o sezónní vlivy (včetně vlivu počtu pracovních dnů).
³⁸ Tržby v tomto odvětví se ve 3. čtvrtletí mezikvartálně snížily o rovné 1 %. Mírně klesaly jak v pozemní dopravě, tak ve skladování.
³⁹ Ve 3. čtvrtletí 2022 přijelo do hromadných ubytovacích zařízení v Česku 7,3 mil. hostů. Počet jejich přenocování za rekordní letní sezónou 2019 zaostal jen o 3 %. Poptávka hostů z Česka převyšuje předkrizovou úroveň již od půle loňského roku (letos v létě o 12 %). Meziročně sice zájem domácí klientely lehce opadl (napříč všemi kraji), ve 3. čtvrtletí 2021 byl ale díky přetrvávajícím bariérám cestování do ciziny rekordní (15,9 mil. přenocování). Poptávka zahraniční klientely se meziročně takřka zdvojnásobila, za letní sezónou z roku 2019 ale stále o čtvrtinu zaostávala. Citelně totiž chyběli hlavně hosté ze vzdálených asijských států – Číny a Tchaj-wanu (-94 %), Japonska (-84 %) a Jižní Korey (-77 %). Hluboký propad přetrvával vlivem geopolitického napětí též u ruské klientely (-89 %) – ta přitom v roce 2019 tvořila v Česku skoro desetinu celkové poptávky ze strany zahraničních hostů. Z dříve početné klientely letos v létě stále citelně scházeli také občané USA a Kanady (-37 %), Španělska (-40 %), Velké Británie (-32 %), Francie (-27 %) a Itálie (-26 %). Situaci tak zachraňovali naši sousedé. Němců i Rakušanů přijelo srovnatelně jako ve 3. čtvrtletí 2019 (582 tis., resp. 83 tis.), hostů z Polska či Slovenska dokonce lehce přibýlo (+4 %, +15 %).

a také reklama a průzkum trhu.

administrativních a podpůrných činností (17,7 % meziročně). Opačně působily pracovní agentury, u nichž se tržby snižovaly pátým kvartálem v řadě (a oproti roku 2019 byly o 30 % nižší). V odvětví profesní, vědecké a technické činnosti vzrostly tržby mírněji (o 2,5 %). Toto odvětví ale poskytuje sofistikovanější služby pro podniky a poptávka po mnohých z nich nebyla za pandemického období příliš narušena (právní a účetnické činnosti, poradenství v oblasti řízení). K růstu tohoto odvětví ve 3. čtvrtletí 2022 významně přispěly právní a účetnické činnosti a také architektonické a inženýrské činnosti, jimž se dařilo navzdory slábnoucímu výkonu stavebnictví. Růst poptávky pokračoval i v dalších dílčích oborech podnikových služeb. Výjimkou byly reklamní činnosti a průzkum trhu a veřejného mínění, kde tržby meziročně poklesly o 12,8 % (a zaostaly i ve srovnání s předkrizovým rokem 2019).

Růst tržeb v pozemní dopravě i vlivem slabší dynamiky vývozu zboží ve 2. čtvrtletí zvolnil. Poptávka ve skladování zůstala vysoká.

Váhově dominantní odvětví dopravy a skladování zaznamenalo ve 3. čtvrtletí meziroční růst tržeb o 12,5 %. Bezmála z poloviny se o to zasloužilo samotné skladování. Mírnější růst registrovala pozemní doprava, kde tempo ve srovnání s počátkem roku zvolnilo (na 6,7 %). To bylo ovlivněno i slabšími výsledky tuzemských vývozců zboží. Výrazně ožila letecká doprava (+81,9 %), proti roku 2019 však její tržby zhruba o desetinu zaostaly (obdobně jako ve vodní dopravě). Tržby poštovních a kurýrních činností meziročně spíše stagnovaly (svůj předpandemický vrchol ale zhruba o šestinu již překonaly). Růst tržeb v dlouhodobě posilujícím odvětví informačních a komunikačních činností zvolnil na 2,9 %. Výkon odvětví stále táhla vysoká poptávka zejména po činnostech v oblasti informačních technologií (např. programování, správa počítačového vybavení). Dařilo se i informačním činnostem (např. zpracování dat, činnost webových portálů) a telekomunikacím. Naopak pokles tržeb za tvorbu rozhlasových i televizních programů a vysílání se prohluboval a zotavování filmového i hudebního průmyslu se zastavilo⁴⁰. V obou těchto váhově spíše okrajových oborech tržby oproti loňskému 3. čtvrtletí propadly zhruba o čtvrtinu a zaostaly i za rokem 2019.

Poptávka v klíčových oborech informačních a komunikačních činností dále rostla.

Mezikvartální pokles maloobchodních tržeb přetrvává od 4. čtvrtletí loňského roku.

Tržby v maloobchodu⁴¹ byly ve 3. čtvrtletí 2022 mezikvartálně nižší o 2,0 %, když klesaly prakticky ve všech jeho segmentech. Útlum poptávky v maloobchodu je patrný již čtvrtý kvartál v řadě (shodně jako v případě celkových výdajů na konečnou spotřebu domácností). V září 2022 se sice meziměsíční pokles maloobchodních tržeb dočasně zastavil⁴², jejich výše se ale pouze dorovnála úrovni z července 2019. To úzce souviselo s postupným útlumem spotřebitelské důvěry až na historické minimum (v říjnu 2022). Meziroční reálný propad průměrných mezd dosáhl ve 2. i 3. čtvrtletí 2022 téměř 10 % a vyústil v citelný pokles celkového disponibilního důchodu domácností⁴³. Spolu se zhoršující se finanční situací domácností se prohlubovaly i negativní výhledy v oblasti celkové ekonomické situace v ČR na období nejbližších 12 měsíců⁴⁴. Ovšem nálada samotných obchodníků zůstávala i přes mírné zhoršení pozitivní⁴⁵. Ti spoléhali i na setrvačnost ve spotřebním chování tuzemských domácností (vč. jejich využití zbývající části „zadržovaných“ úspor z let 2020 a 2021 k současným nákupům) a na vyšší výdaje nerezidentů⁴⁶ související s oživením turismu či uprchlickou vlnou z Ukrajiny.

Pesimismus spotřebitelů byl v říjnu rekordní. Důvěra obchodníků se ale dosud letos snižovala jen mírně.

⁴⁰ Lépe se vedlo segmentu filmové distribuce. Dle údajů Unie filmových distributorů vzrostly v letošním 3. čtvrtletí tržby provozovatelů tuzemských kin meziročně o 6,8 %. V úhnu od počátku roku byly vyšší o 165 % (loni od ledna do května kina prakticky nehrála), ve srovnání se stejným obdobím roku 2019 ale tržby o 16 % zaostávaly (návštěvnost dokonce o 22 %, avšak počet odehraných představení byl nižší jen o 3 %).

⁴¹ Všechna meziroční tempa tržeb za maloobchod jsou uvedena ve stálých cenách a očištěna o kalendářní vlivy, mezičtvrtletní i meziměsíční tempa jsou očištěna o sezónní vlivy (včetně vlivu počtu pracovních dnů). Maloobchod zahrnuje odvětví CZ-NACE 47.

⁴² To mohlo souviset s návratem občanů ze zahraničních dovolených i s výplatou jednorázového příspěvku (ve výši 5 tis. korun za každé dítě) rodinám se středními a nižšími příjmy s cílem částečně kompenzovat rostoucí ceny energií, potravin a dalších potřeb. Od srpna do září bylo letos takto vyplaceno 5,7 mld. korun. V říjnu 2022 se maloobchodní tržby opět vrátily k meziměsíčnímu poklesu (-1,8 %).

⁴³ Ten činil ve 2. čtvrtletí 2022 rekordních 6,4 %.

⁴⁴ Vedle toho obavy lidí z růstu cen, které byly na počátku jara rekordní, v létě a na podzim mírně opadly. Narůstaly ovšem obavy z růstu nezaměstnanosti. Větší část domácností tak patrně začala omezovat své zbytné výdaje, ale i běžné nákupy zboží zasaženého vysokým cenovým růstem. V některých příhraničních regionech patrně docházelo k častějším výjezdům za nákupy do sousedních zemí, zejména do Polska. Domácnosti deklarovaly výrazně menší ochotu k pořízení velkých nákupů (např. automobily, pořízení či modernizace bytu).

⁴⁵ Saldo důvěry v odvětví obchodu bylo letos v podzimních měsících srovnatelné s úrovní z období těsně před nástupem pandemie. I přes zhoršení během léta vnímaly podniky svou současnou ekonomickou situaci stále pozitivně a mírně příznivě byly i výhledy na nejbližší pololetí. To stvrzuje i fakt, že obchodníci stále plánovali nábor nových zaměstnanců častěji než jejich propouštění.

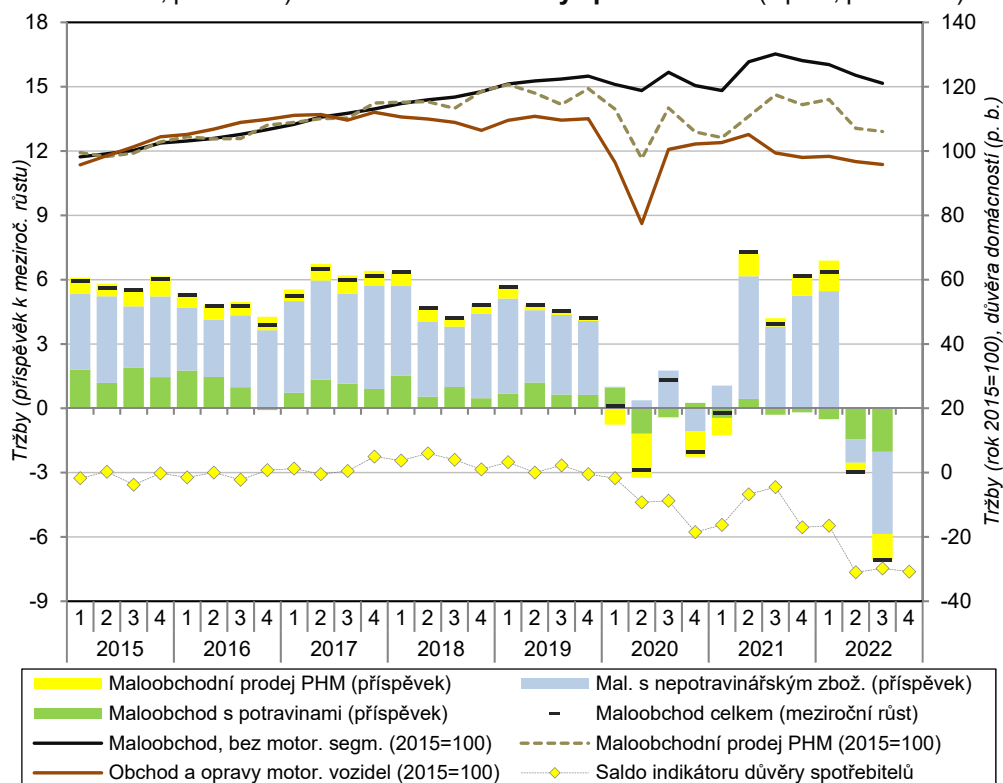
⁴⁶ Jejich spotřební výdaje vzrostly za tři letošní čtvrtletí meziročně skoro o polovinu (proti roku 2019 byly ovšem stále o více než 40 % nižší). Na celkových spotřebních výdajích domácností na území ČR se ve 3. čtvrtletí podílely 4 %.

Meziroční pokles tržeb v maloobchodě dosáhl ve 3. čtvrtletí rekordní hloubky. Nižší poptávka sužovala všechny jeho významnější segmenty.

Pokles poptávky v motoristickém segmentu obchodu se zmírnil, přesto za rok 2019 stále citelně zaostával.

Maloobchodní tržby se ve 3. čtvrtletí meziročně propadly o rekordních 7,1 % a prohloubily tak svůj pokles z předchozího kvartálu (-3,0 %). Jestliže ve 2. čtvrtletí stály za poklesem celého maloobchodu především nižší nákupy potravin, v následujícím období pak prodeje nepotravinářského zboží (s meziročním propadem tržeb o 7,4 %). Ty táhly dolů klesající tržby ve specializovaných prodejnách – nejvíce v těch s výrobky převážně pro domácnost⁴⁷ (-11,4 %). Citelně klesla poptávka i po počítačovém a komunikačním zařízení (-11,2 %), výrobcích pro kulturu a rekreaci (-8,5 %) či oděvech, obuvi a koženém zboží (-7,9 %). Třetí čtvrtletí v řadě stržili meziročně méně i internetoví prodejci (-6,6 %), oproti předpandemickému období (3. čtvrtletí 2019) ale registrovali skoro 30% růst. Také poptávka po farmaceutickém a zdravotnickém zboží nebyla za pandemie příliš narušena a rostla i letos ve 3. čtvrtletí (+4,2 %) jako jediná ze sortimentních skupin ve specializovaných prodejnách⁴⁸. Tržby za potraviny se snižovaly od poloviny loňského roku a ve 3. čtvrtletí 2022 poklesly již o 5,6 %. Hůře si letos, stejně jako v úhrnu za celé pandemické období, vedly menší specializované prodejny s potravinami, nižší tržby ale zaznamenaly i velké řetězce⁴⁹. Meziroční pokles prodeje pohonných hmot se letos prohloubil až na rovných 10 % (ve 2. čtvrtletí činil 4,0 %) a ve srovnání s rokem 2019 stále zaostával (o 7,4 %)⁵⁰. To platilo i pro motoristický segment obchodu, v němž ovšem pokles tržeb trvající od poloviny loňského roku letos ve 3. čtvrtletí zmírnil na 3,8 %. Jedinou částí tohoto segmentu, kde letos v létě poptávka předčila předkrizový rok 2019, byl obchod, opravy a údržba motocyklů (+2,7 %).

Graf č. 8 Příspěvky dílčích odvětví k meziroční změně tržeb v maloobchodu* (reálně, v p. b.), **tržby v maloobchodu a v motoristickém segmentu obchodu**** (reálně, úroveň roku 2015=100, pravá osa) a **saldo celkové důvěry spotřebitelů***** (v p. b., pravá osa)

* Tržby jsou očištěny o kalendářní vlivy. ** Tržby jsou sezónně i kalendářně očištěny.
 *** Saldo důvěry spotřebitelů je sezónně očištěno a vyjadřuje stav ve druhém měsíci daného čtvrtletí.

Zdroj: ČSÚ

⁴⁷ Zahnují zejména prodejny s textilem, koberci, nábytkem, elektrospotřebiči, elektronikou, železářským zbožím a potřeby pro kutily.

⁴⁸ Poptávku patrně stimuloval (vedle stále ne zcela vyřešené pandemické situace) i relativně nízký cenový růst tohoto sortimentu.

⁴⁹ V potravinářských řetězcích (s ročním obratem nad 15 mld. korun) v 1. až 3. čtvrtletí 2022 patrně reálně meziročně klesly tržby ve většině hlavních sortimentních skupin. U alkoholických nápojů byl registrován drobný pokles dokonce i v běžných cenách (-0,3 %). Prodej pohonných hmot (PHM) v řetězcích ale vzrostl (nominálně o 47 %, růst spotřebitelských cen PHM v celé ekonomice činil 38 %). Tržby za prodej PHM ovšem tvořily pouze 2,3 % celkových tržeb za zboží v řetězcích.

⁵⁰ Nižší spotřeba PHM souvisela s cenovou eskalací podpořenou válkou na Ukrajině. Tržby za PHM v běžných cenách vzrostly meziročně ve 2. čtvrtletí o 38 %, ve 3. čtvrtletí o 20 %.

4. Vnější vztahy

Hodnota exportu zboží ve 3. čtvrtletí silně rostla.

Hodnota vývozu zboží se za období 1. až 3. čtvrtletí 2022 meziročně zvýšila o 392,3 mld. korun (13,5 %) a dosáhla 3 308,0 mld.⁵¹. Růst hodnoty vývozu byl z významné části podpořen růstem cenové hladiny a u některých odvětví také působil vliv nízké srovnávací základny spojený s loňskými problémy s dodávkami komponent. V samotném 3. čtvrtletí 2022 hodnota exportu dosáhla 1 108,2 mld. korun a meziročně vzrostla o 197,7 mld. (21,7 %). Podle sezónně očištěných údajů vzrostl export ve 3. čtvrtletí mezičtvrtletně o 5,9 %.

Silněji rostl vývoz do Evropské unie.

Meziroční růst hodnoty vývozu byl z většiny podpořen exportem do zemí EU, který byl za 1. až 3. čtvrtletí 2022 meziročně vyšší o 367,6 mld. korun (15,7 %). Za stejné období vzrostl vývoz do mimounijních zemí o 24,7 mld. korun (4,3 %). Ke kumulovaným přírůstkům z většiny přispěl vývoj v samotném 3. čtvrtletí 2022. Export do EU se meziročně zvýšil o 170,4 mld. korun (23,3 %), zatímco vývoz mimo unii byl vyšší o 27,3 mld. (15,3 %). Z jednotlivých zemí ve 3. čtvrtletí nejvíce meziročně rostl export do Německa (+66,3 mld. korun, 23,3 %), na Slovensko (+17,9 mld., 19,6 %) a do Polska (+13,2 mld., 19,8 %). U Německa a Slovenska stále měl silnou roli na tomto navýšení vlivem vyšších cen vývoz elektřiny⁵², ale zejména u Německa se k tomu přidalo i výrazné meziroční oživení vývozu motorových vozidel. Silně rostl také export do Francie (+11,5 mld. korun, 29,0 %), Itálie (+9,8 mld., 29,9 %), Rakouska (+9,6 mld., 21,9 %), Nizozemska (+7,4 mld., 23,9 %), Spojených států (+6,5 mld., 29,1 %), Belgie (+5,7 mld., 33,2 %), Maďarska (+5,5 mld., 18,8 %) a Španělska (+5,2 mld., 24,8 %). Vzhledem k plošně rostoucí cenové hladině se hodnota vývozu zvyšovala u naprosté většiny zemí. Jednou z mála výjimek a tou nejvýznamnější bylo Rusko, kam bylo v souvislosti s ekonomickými sankcemi vyvezeno o 13,2 mld. korun (-69,8 %) méně.

Ve 3. čtvrtletí došlo k výraznému meziročnímu oživení vývozu motorových vozidel.

Z hlediska odvětvové struktury se v rámci 1. až 3. čtvrtletí nejvíce meziročně zvýšila hodnota exportu elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu (+62,8 mld. korun, 233,2 %) a v těsném závěsu byl přírůstek vývozu motorových vozidel (+60,4 mld., 8,4 %). Na výrazných navýšeních od začátku roku se ale u mnoha významných artiklů podílel vývoj v samotném 3. čtvrtletí. Ve 3. kvartálu se meziročně mohutně zvýšila hodnota vývozu motorových vozidel (+72,0 mld. korun, 38,6 %), na čemž má velký podíl nízká základna loňského léta, kdy vrcholil nedostatek čipů a dalších komponent. Posílil také meziroční přírůstek hodnoty vývozu elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu (+27,5 mld. korun, 189,5 %). S oživením v automobilovém průmyslu částečně souvisel i velký nárůst exportu elektrických zařízení (+21,8 mld. korun, 26,3 %) nebo posílení u pryžových a plastových výrobků (o 5,3 mld., 10,5 %). Obrat nastal u počítačů, elektronických a optických přístrojů a zařízení, kde po sérii poklesů ve 3. čtvrtletí vzrostl vývoz opět meziročně o 9,7 mld. korun (9,8 %). Výrazně se zlepšil i přírůstek exportu strojů a zařízení (+9,8 mld. korun, 9,9 %) a pod vlivem cenového růstu také potravinářských výrobků (+9,2 mld., 29,9 %). Silné, ale mírnější než v předchozím období bylo navýšení exportu chemických látek a přípravků (+9,0 mld. korun, 17,6 %) a kovodělných výrobků (+8,1 mld., 13,6 %). Značně oslabil meziroční dynamika vývozu základních kovů (+3,5 mld. korun, 8,3 %), která byla v předchozím roce mimořádně silná. Ve 3. čtvrtletí významněji meziročně klesl jen export u sběru, přípravy k likvidaci a likvidace odpadu (-2,1 mld. korun, -17,7 %), produktů lesnictví, těžby dřeva a souvisejících služeb (-2,0 mld., -26,2 %) a dřeva a dřevěných a korkových výrobků kromě nábytku (-1,3 mld., -8,5 %).

Růst dovozu byl z velké části stimulován cenovým růstem.

Dovoz zboží v kumulaci od začátku roku dosáhl 3 455,6 mld. korun a meziročně se tak jeho hodnota zvýšila o 560,1 mld. (19,3 %). Také hodnotu dovozu značně nafukoval cenový růst,

⁵¹ Není-li uvedeno jinak, jsou všechny údaje sezónně neočištěné a v běžných cenách.

⁵² Meziroční nárůst hodnoty vývozu elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu na Slovensko dosáhl 5,1 mld. korun a do Německa 16,5 mld.

především u různých surovin a energií. V samotném 3. čtvrtletí 2022 dovoz činil 1 174,7 mld. korun a meziročně byl vyšší o 209,5 mld. (21,7 %). Podle sezónně očištěných údajů byl dovoz zboží mezičtvrtletně vyšší o 2,9 %. Struktura přírůstku dovozu odpovídala aktuální ekonomické situaci. Za 1. až 3. čtvrtletí se dovoz z EU zvýšil o 257,5 mld. korun (14,1 %). Import z mimounijních zemí, ve kterém významně figurují aktuálně zdražující suroviny, byl ale vyšší o 299,8 mld. korun (28,7 %). Samotné 3. čtvrtletí z pohledu dovozu z EU nevybočovalo výrazněji z řady letošních meziročních přírůstků (+90,5 mld. korun, 15,3 %), ale růst dovozu ze zemí mimo EU opět výrazně posílil (+118,7 mld., 32,2 %). Vlivem rostoucích cen plynu byl velmi silný meziroční přírůstek dovozu z Ruska (+46,3 mld. korun, 106,7 %) a razantně posílila dynamika importu z Číny (+38,5 mld., 32,7 %). Silný meziroční přírůstek byl ale zaznamenán také v případě dovozu z Německa (+33,4 mld. korun, 15,3 %), Polska (+19,3 mld., 23,2 %), Spojených států (+6,5 mld., 22,7 %), Ázerbájdžánu (+6,3 mld., 264,7 %), Slovenska (+6,1 mld., 12,3 %) nebo Francie (+5,4 mld., 18,9 %). Mezi nemnohé země, u kterých ve 3. čtvrtletí došlo k výraznějšímu meziročnímu poklesu dovozu, patřily Kazachstán (-2,8 mld. korun, -75,5 %) a Ukrajina (-2,6 mld., -21,3 %).

Růst dovozu byl nejvíce ovlivněn navýšením importu ropy a zemního plynu.

Za celé období 1. až 3. čtvrtletí 2022 nejvíce meziročně rostl dovoz ropy a zemního plynu (+161,3 mld. korun, 162,0 %). Mimořádně silný byl i přírůstek importu základních kovů (+66,0 mld. korun, 28,2 %). V kumulaci od začátku roku nejvýrazněji meziročně poklesl dovoz počítačů, elektronických a optických přístrojů a zařízení (-6,7 mld. korun, -2,0 %). Také v samotném 3. kvartálu nejvíce rostla hodnota importu ropy a zemního plynu (+54,7 mld. korun, 116,8 %), ale oproti předchozímu čtvrtletí, kdy se masivně plnily plynové zásobníky, přírůstek oslabil. Druhý nejsilnější nárůst dovozu zaznamenala motorová vozidla (+34,3 mld. korun, 31,7 %), u kterých se tak vlivem slabé srovnávací základny změnil kumulovaný pokles od začátku roku ve výrazný růst. Ve 3. čtvrtletí také mohutně meziročně narostl import elektrických zařízení (+27,8 mld. korun, 32,4 %) a silný přírůstek si držely chemické látky a přípravky (+15,9 mld., 19,0 %) i potravinářské výrobky (+10,0 mld., 23,5 %). Navzdory oslabení zůstalo výrazné meziroční navýšení dovozu koku a rafinovaných ropných výrobků (+8,6 mld. korun, 44,7 %). Podobně jako na straně vývozu ve 3. čtvrtletí prudce oslabila meziroční dynamika dovozu základních kovů (+6,1 mld. korun, 7,4 %). Jeden z mála a nejvýraznější meziroční pokles byl zachycen u dovozu rud (-2,2 mld. korun, -29,9 %).

Bilance zahraničního obchodu se zbožím se meziročně zhoršila a skončila v deficitu.

Bilance zahraničního obchodu se zbožím za 1. až 3. čtvrtletí 2022 dosáhla deficitu 147,5 mld. korun. To představuje meziroční zhoršení o 167,7 mld. korun. V samotném 3. čtvrtletí činil schodek 66,4 mld. korun a šlo tak meziročně o 11,7 mld. horší výsledek. Podle sezónně očištěných údajů se ale mezičtvrtletně bilance zahraničního obchodu se zbožím zlepšila o 30,6 mld. korun. Deficit za 1. až 3. čtvrtletí jde čistě na vrub obchodu se zeměmi mimo EU, jehož bilance se meziročně zhoršila o 275,1 mld. korun. Naopak přebytek obchodu se zeměmi EU se zvýšil o 110,1 mld. korun. V samotném 3. čtvrtletí 2022 se tento vzorec opakoval. Bilance obchodu s EU se meziročně zlepšila o 80,0 mld. korun, zatímco u obchodu s mimounijními zeměmi došlo k propadu schodku o 91,4 mld. Ve směru meziročního zhoršení bilance ve 3. čtvrtletí nejvíce a z naprosté většiny působil obchod s Ruskem (-59,5 mld. korun) a Čínou (-37,8 mld.). Menší zhoršení pak zaznamenala bilance obchodu s Polskem (-6,1 mld. korun) a Ázerbájdžánem (-5,8 mld.). Meziročně se naopak zlepšovala mimo jiné bilance obchodu s Německem (+32,9 mld. korun), Slovenskem (+11,8 mld.), Rakouskem (+9,4 mld.), Francií (+6,1 mld.), Itálií (+5,8 mld.) nebo Kazachstánem (+5,7 mld.).

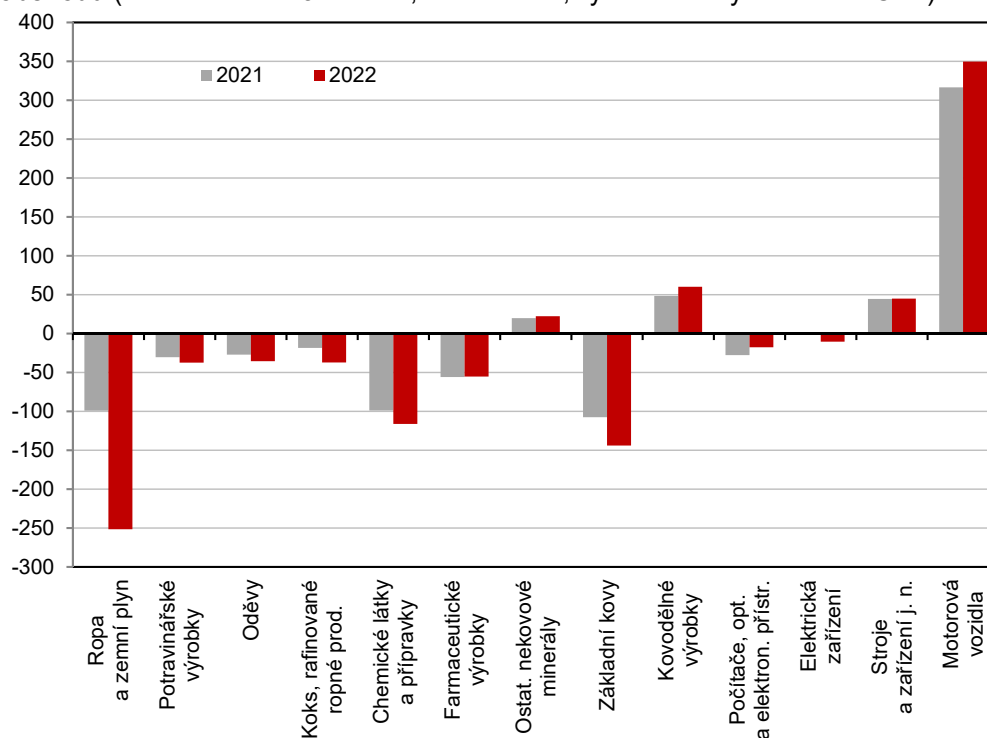
Ke zhoršení bilance nejvíce přispíval obchod s ropou a zemním plynem.

Z hlediska struktury k meziročnímu zhoršení bilance zahraničního obchodu se zbožím v kumulaci od začátku roku nejvíce přispívalo velké prohloubení deficitu u ropy a zemního plynu o 152,4 mld. korun. Ve směru zhoršení bilance silně působil i obchod se základními kovy (-36,5 mld. korun), koksem a rafinovanými ropnými výrobky (-18,7 mld.) a chemickými

látkami a přípravky (-17,3 mld.). Za celé 1. až 3. čtvrtletí se naopak meziročně výrazně zlepšilo saldo obchodu s elektřinou, plynem, párou a klimatizovaným vzduchem (+49,2 mld. korun) a motorovými vozidly (+33,2 mld.). V samotném 3. čtvrtletí se nejvíce meziročně zhoršila bilance obchodu s ropou a zemním plynem (-51,2 mld. korun), propad se ale zmírnil. U ostatního zboží nebylo zhoršení zdaleka tak výrazné a mnohde byly poklesy méně výrazné než v předchozím období – u chemických látek a přípravků se schodek prohloubil o 7,0 mld. korun, u elektrických zařízení o 6,0 mld. a u černého a hnědého uhlí a lignitu o 4,9 mld. Významnější meziroční zhoršení bilance bylo zachyceno u základních farmaceutických výrobků a přípravků (-3,8 mld. korun), koksu a rafinovaných ropných výrobků (-2,8 mld.), základních kovů (-2,6 mld.), ostatních výrobků zpracovatelského průmyslu (-2,5 mld.), produktů lesnictví, těžby dřeva a souvisejících služeb (-2,4 mld.) a oděvů (-2,1 mld.). Výrazné meziroční zlepšení bilance ve 3. čtvrtletí zaznamenal obchod s motorovými vozidly (+37,7 mld. korun) a elektřinou, plynem, párou a klimatizovaným vzduchem (+25,5 mld.). Ve směru zmírnění celkového deficitu působil i obchod s počítači, elektronickými a optickými přístroji a zařízeními (+4,6 mld.), stroji a zařízeními (+2,9 mld.), kovodělnými výrobky (+2,7 mld.), produkty zemědělství a myslivosti (+2,5 mld.) nebo rudami (+2,2 mld.).

Graf č. 9 Bilance zahraničního obchodu se zbožím ve statistice zahraničního obchodu (kumulace 1. až 3. čtvrtletí, v mld. korun, vybrané oddíly klasifikace CPA)

Zdroj: ČSÚ

5. Ceny

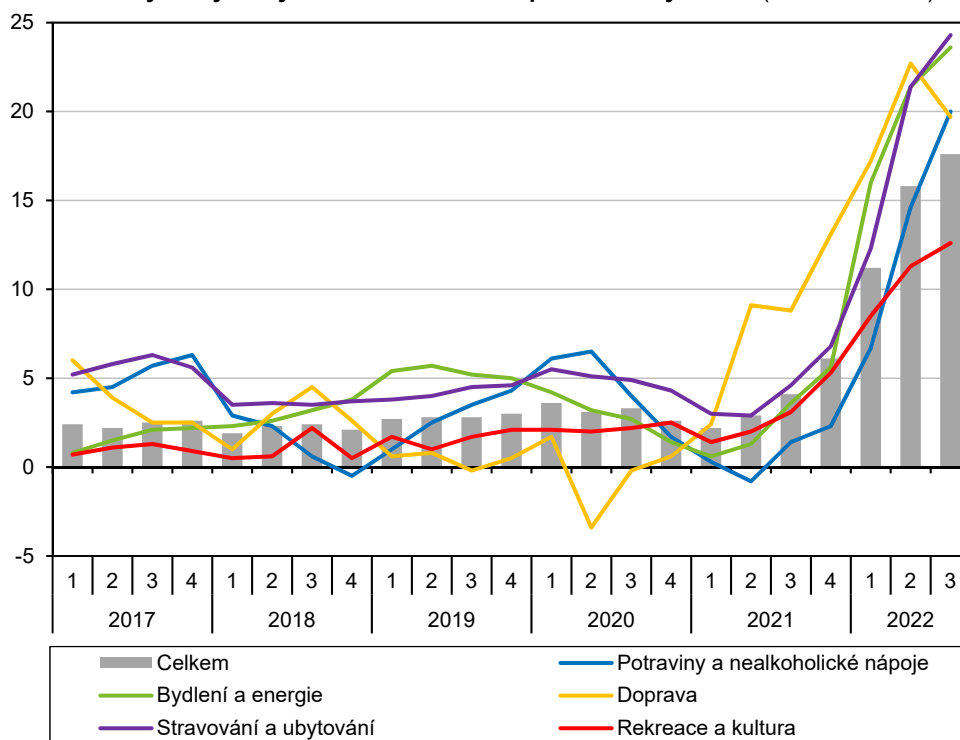
Růst celkové cenové hladiny posílil.

Meziroční růst spotřebitelských cen nadále zrychloval.

Celkový meziroční růst cenové hladiny podle deflátoru HDP ve 3. čtvrtletí dosáhl 9,8 %. To představuje výrazné zrychlení oproti předchozímu kvartálu. Ceny spotřebního zboží vzrostly o 13,8 %, z toho ceny spotřeby domácností byly meziročně vyšší o 19,2 %, zatímco vládních institucí o 3,2 %. Cenová hladina kapitálových statků se meziročně zvýšila o 13,9 %. Směnné relace zahraničního obchodu se zbožím a službami zůstaly záporné a dosáhly 95,3 %. Z toho směnné relace obchodu se zbožím činily 93,9 %, zatímco u obchodu se službami byly výrazně kladné (105,4 %). Mezičtvrtletně se cenová hladina v ekonomice zvýšila o 4,0 %. Mezičtvrtletní přírůstek cen spotřebních statků zrychlil na 3,6 % a kapitálových statků na 4,6 %.

Meziroční růst spotřebitelských cen ve 3. čtvrtletí 2022 zrychlil na 17,6 %. Největší podíl na celkovém růstu měly nadále ceny bydlení, vody, energií a paliv (bydlení a energie), potravin a nealkoholických nápojů a dopravy. Tyto tři položky přispěly dohromady k meziročnímu přírůstku ze dvou třetin. K pokračujícímu zrychlování meziroční dynamiky, které trvá již šest čtvrtletí, přispělo nejvíce posílení cenového růstu u potravin a energií. U většiny ostatních oddílů spotřebního koše se přírůstky také zvyšovaly. Výjimkou byly ceny dopravy. Mezičtvrtletní přírůstek spotřebitelských cen ve 3. čtvrtletí zpomalil na 3,6 %. Mezikvartálně vyšší byly ceny ve všech oddílech spotřebního koše a na zpomalení celkového přírůstku se podílelo zejména zastavení prudkého růstu cen dopravy. V kumulaci od začátku roku byly spotřebitelské ceny oproti stejnému období roku 2021 vyšší o 14,9 %.

Graf č. 10 Ceny ve vybraných oddílech indexu spotřebitelských cen (meziročně v %)

Zdroj: ČSÚ

K celkovému růstu nejvíce přispěly ceny bydlení a energií, hlavně ceny elektřiny.

Ceny bydlení a energií se ve 3. čtvrtletí meziročně zvýšily o 23,6 %. Růst nákladů na bydlení tak opět zrychlil, především pod vlivem prudce rostoucích cen energií. Ceny elektrické a tepelné energie, plynu a ostatních paliv byly totiž meziročně vyšší o 42,6 % (ve 2. čtvrtletí přírůstek činil 34,1 %) a nejvíce přispěly ke zrychlení

i celkovému přírůstku. Druhý nejvyšší vliv mělo imputované nájemné⁵³, které bylo vyšší o 17,9 %, což představuje mírné zpomalení meziročního tempa. Naopak vyšší byl meziroční růst cen běžné údržby a oprav (21,4 %), nájemného z bytu (5,1 %) a ostatních služeb souvisejících s bydlením (5,1 %). Mezičtvrtletně se ceny bydlení a energií ve 3. čtvrtletí zvýšily o 4,3 %, což bylo mírně méně než v předchozím kvartálu.

Dál sílil meziroční růst cen potravin a nealkoholických nápojů.

Ceny potravin a nealkoholických nápojů byly ve 3. čtvrtletí meziročně vyšší o 20,0 %. Výrazné zrychlení tempa růstu se týkalo všech skupin potravin. Nejvíce rostly ceny olejů a tuků (50,7 %), pekárenských výrobků a obilovin (25,1 %), mléka, sýrů a vajec (24,1 %) a masa (22,4 %). Silný přírůstek cen se dotýkal i potravinářských výrobků jinde neuvedených (19,0 %), cukru, marmelády, medu, čokolády a jiných cukrovinek (15,4 %) a nealkoholických nápojů (13,7 %). Ryby a mořské plody byly meziročně dražší o 10,7 %, zelenina o 8,8 %. Nejmírněji rostly ceny ovoce (3,5 %). Oproti 2. čtvrtletí 2022 se ceny potravin a nealkoholických nápojů zvýšily o 4,6 %. To je nižší přírůstek než v předchozím kvartálu.

Pod vlivem nižšího růstu cen pohonných hmot zpomalil i přírůstek cen dopravy.

U cen dopravy došlo k mírnému zpomalení meziročního přírůstku na 19,7 %. Důvodem byl nižší růst nákladů na provoz osobních dopravních prostředků (24,5 %). Ceny automobilů, motocyklů a jízdních kol stouply o 15,0 % a dopravních služeb o 17,8 %. Na mírnějším meziročním tempu měla svůj podíl vysoká srovnávací základna loňského roku, ale mezičtvrtletní růst cen dopravy také zmírnil až na 0,3 %. Významný vliv na celkový růst spotřebitelských cen měly i ceny stravování a ubytování, které ve 3. čtvrtletí meziročně vzrostly o 24,3 %. Ceny stravovacích služeb zdražily o 24,9 %, zatímco ubytovací služby o 20,3 %. Mezičtvrtletně se v ubytování a stravování ceny zvýšily o 5,3 %.

Pokračoval silný růst cen rekreací a kultury.

Ceny rekreací a kultury byly vyšší o 12,6 %. Růst byl poháněn zejména zdražováním předmětů pro rekreaci a volný čas včetně zahradnictví a domácích zvířat (18,2 %) a dovolených s komplexními službami (15,3 %). Mezičtvrtletně byly ceny rekreací a kultury vyšší o 7,1 %. Pokračoval silný růst cen bytového vybavení, zařízení domácnosti a oprav (13,7 %) a odívání a obuvi (19,0 %). Obě položky navzdory relativně nižší váze ve spotřebním koši tak netypicky silně působily ve směru růstu spotřebitelských cen. Mezičtvrtletně přitom ceny bytového vybavení, zařízení a oprav rostly o 3,9 % a růst tedy mírně zrychlil, zatímco v případě odívání a obuvi přírůstek zpomalil na 1,9 %. U ostatního zboží a služeb⁵⁴ meziroční růst cen zrychlil na 11,4 % a mezičtvrtletně se zvýšily o 2,8 %. Ceny alkoholických nápojů a tabáku meziročně vzrostly o 6,3 % a mezikvartálně o 1,3 %.

Meziroční růst spotřebitelských cen v EU zrychlil.

Harmonizovaný index spotřebitelských cen (HICP)⁵⁵ v EU ve 3. čtvrtletí meziročně vzrostl o 10,3 %. Meziroční dynamika spotřebitelských cen tak dál sílila (v 1. a 2. čtvrtletí přírůstek dosáhl 6,5 % a 8,8 %). Za posílením stály hlavně ceny potravin a nealkoholických nápojů a dále bydlení a energie. Mezičtvrtletně se HICP v EU celkově zvýšil o 2,0 %. Meziročně spotřebitelské ceny ve 3. čtvrtletí rostly ve všech zemích Unie a s výjimkou Lucemburska také přírůstky všude posílily. Přes úroveň 10 % se dostala dynamika v šestnácti zemích EU. Nejvíce se index zvýšil v Estonsku (24,1 %), Lotyšsku (21,6 %) a Litvě (21,5 %), kde se do něj propisují prudce rostoucí ceny energií a paliv, ve 3. čtvrtletí zde ale zrychloval i růst cen potravin. Česko mělo z pohledu HICP pátý nejvyšší meziroční růst cen (17,4 %) po Maďarsku (18,0 %). Naopak nejnižší přírůstky zaznamenaly Francie (6,5 %), Malta (7,1 %) a Finsko (8,1 %).

⁵³ Imputované nájemné vyjadřuje náklady vlastnického bydlení. Kromě samotných cen bydlení zahrnuje i náklady na výstavbu a renovace a další poplatky. Více na: <https://www.czso.cz/csu/czso/metodicka-poznamka-k-indexu-spotrebitelskych-cen-imputovane-najemne>.

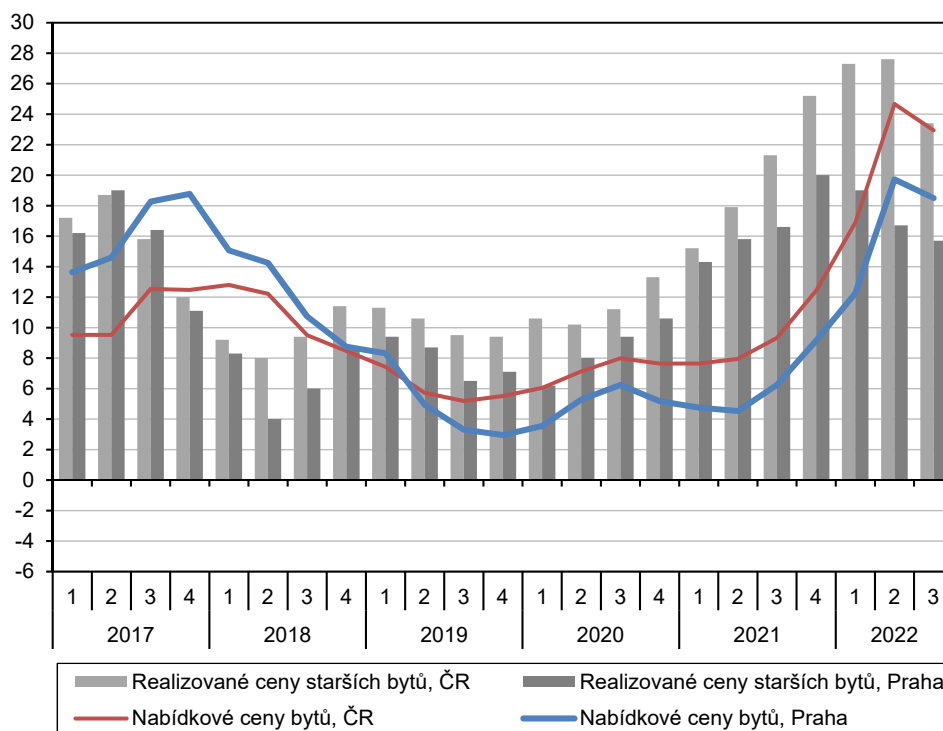
⁵⁴ Zahrnuje služby osobní péče a osobní potřeby a doplňky, sociální péči, pojištění a další finanční služby, apod.

⁵⁵ Oproti indexu spotřebitelských cen, který ČSÚ pro českou ekonomiku sestavuje, HICP neobsahuje imputované nájemné, což je hlavním důvodem aktuálního rozdílu mezi naměřenými tempy růstu cen.

Meziroční tempo nabídkových i realizovaných cen bytů zpomalilo.

Meziroční přírůstek nabídkových cen bytů v Česku ve 3. čtvrtletí dosáhl 22,9 % a poprvé od 4. čtvrtletí 2020 tempo zpomalilo. Zvolnění se přitom týkalo cen bytů v Praze (18,5 %) i v ČR bez Prahy (28,1 %). Prudce zpomalil mezičtvrtletní růst indexu nabídkových cen bytů. Ten dosáhl 2,4 % za celou ČR (8,7 % ve 2. čtvrtletí) a 1,9 % za Prahu (8,0 % ve 2. čtvrtletí). Realizované ceny starších bytů v ČR se ve 3. čtvrtletí meziročně zvýšily o 23,4 %, což také představuje výrazné zpomalení, první od 2. čtvrtletí 2020. U realizovaných cen starších bytů v Praze je zvolnění dynamiky patrné již od přelomu let 2021 a 2022. Ve 3. čtvrtletí se zde realizované ceny starších bytů meziročně zvýšily o 15,7 %, což je nejméně od 1. kvartálu 2021. Mezičtvrtletně se realizované ceny starších bytů v ČR zvýšily o 2,8 %, nejméně od 2. čtvrtletí 2020. Realizované ceny nových bytů v Praze byly meziročně vyšší o 13,7 %, což je výrazně méně než v předchozích čtyřech kvartálech. Zároveň index mezičtvrtletně klesl o 1,0 %, poprvé od 4. čtvrtletí 2017.

Graf č. 11 Ceny nemovitostí (meziroční změna, v %)

Zdroj: ČSÚ

Meziroční přírůstek cen průmyslových výrobců mírně zpomalil.

Meziroční růst cen průmyslových výrobců ve 3. čtvrtletí 2022 mírně zpomalil na 25,9 %. Důvodem byl hlavně částečný útlum meziroční dynamiky cen ropy a dalších surovin. Na tom měla podíl i vysoká srovnávací základna loňského léta, kdy cenový růst začal výrazně zrychlovat. Mezičtvrtletně byly ceny průmyslových výrobců vyšší o 2,1 %. Největší vliv na celkový vývoj měly ceny výrobků a služeb zpracovatelského průmyslu. Jejich meziroční přírůstek ve 3. čtvrtletí zmírnil na 20,5 % (z předchozích 24,2 %). Růst cen koksu a rafinovaných ropných výrobků navzdory oslabení nadále nejvíce přispíval⁵⁶ k navýšení. Posílil významný vliv meziročního přírůstku cen potravinářských výrobků, nápojů a tabáku (22,9 %). Ve směru navýšení cen průmyslových výrobců velmi významně působily ceny obecných kovů a kovárenských výrobků (růst přitom oslabil na 18,8 %), pryžových a plastových výrobků, ostatních nekovových minerálních výrobků (posílení na 22,2 %) a chemických látek a výrobků (zpomalení na 39,1 %). Výrazně se zmírnil meziroční růst cen dřeva, papíru a tisku (19,9 %). K subsekcím, které měly významnější vliv na cenový růst, patřily stroje a

⁵⁶ Přesné hodnoty ukazatele nejsou uvedeny kvůli ochraně individuálních dat.

zařízení jinde neuvedené (12,7 %) a nábytek a ostatní výrobky zpracovatelského průmyslu (9,4 %), které si držely silnou úroveň meziroční dynamiky, a pak váhově významné dopravní prostředky, u nichž navýšení posílilo na 2,9 %. Ceny textilu, oděvů a usní se ve 3. čtvrtletí zvýšily o 14,0 %, počítačů, elektronických a optických přístrojů o 8,5 %, základních farmaceutických výrobků o 6,4 % a elektrických zařízení o 5,5 %. Mezičtvrtletně byly ceny ve zpracovatelském průmyslu vyšší o 1,2 %.

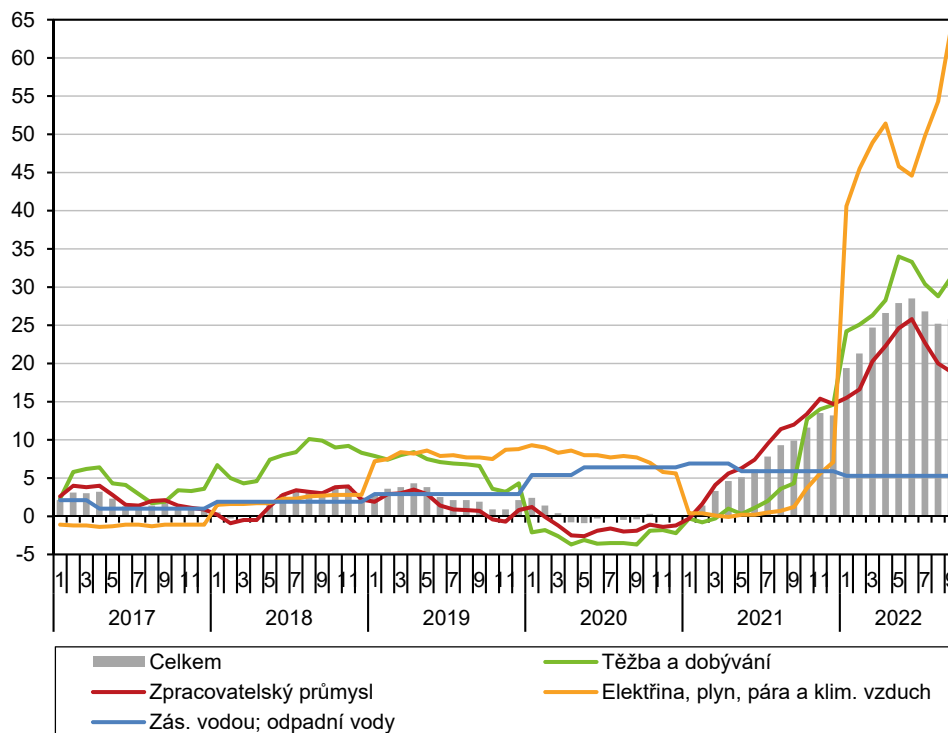
Nadále akceleroval meziroční růst cen elektřiny.

Meziroční růst cen elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu ve 3. čtvrtletí posílil na 56,0 %. Vyšší byl také jejich mezičtvrtletní přírůstek (6,7 %), i když nedosáhl tak vysoké úrovně jako na začátku roku (38,8 % v 1. čtvrtletí). Ceny těžby a dobývání byly meziročně vyšší o 30,2 %, což představuje mírné zpomalení tempa. Také zde se v tomto ohledu projevil vliv zmírnění růstu cen ropy. Mezičtvrtletně ceny těžby a dobývání rostly o 0,7 %. Zásobování vodou a služby související s odpadními vodami zdražily meziročně o 5,3 %.

Ceny průmyslových výrobců v EU.

Meziroční přírůstek cen průmyslových výrobců v EU⁵⁷ zrychlil ve 3. čtvrtletí na 40,9 %. Růst cen byl poháněn zejména vývojem u surovin a energií. Ve 3. čtvrtletí tak posílil v EU meziroční přírůstek cen těžby a dobývání (95,4 %) i elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu (124,3 %). Naopak u cen ve zpracovatelském průmyslu došlo ke zvolnění meziročního růstu na 18,6 %. Nejvíce se meziročně zvyšovaly ceny průmyslových výrobců v Bulharsku (67,7 %), Rumunsku (67,1 %) a v Maďarsku (63,0 %). Naopak nejnižší přírůstky cen byly zaznamenány na Maltě (9,4 %), ve Švédsku (21,2 %) a v Portugalsku (21,2 %). Oproti 2. čtvrtletí se ceny průmyslových výrobců zvýšily o 9,0 %. Přitom ceny těžby a dobývání byly vyšší o 22,0 % a elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu o 29,6 %. Od 4. kvartálu 2020 byl nejslabší mezičtvrtletní přírůstek cen ve zpracovatelském průmyslu (1,2 %).

Graf č. 12 Ceny hlavních skupin průmyslových výrobců (meziroční změna, v %, podle klasifikace CPA)

Zdroj: ČSÚ

⁵⁷ Bez cen zásobování vodou a služeb souvisejících s odpadními vodami.

Zrychlování meziroční dynamiky cen stavebních prací se zastavilo.	Ve 3. čtvrtletí došlo ke zpomalení meziročního růstu cen stavebních prací. Ty se podle odhadů meziročně zvýšily o 13,1 %. Ceny materiálů a výrobků spotřebovávaných ve stavebnictví vzrostly o 19,6 %, což představovalo výrazné zvolnění tempa. Mezičtvrtletně se ceny stavebních prací podle odhadů zvýšily o 3,0 % a ceny materiálů a výrobků spotřebovávaných ve stavebnictví o 1,4 %.
Posiloval růst cen tržních služeb.	Ceny tržních služeb se ve 3. čtvrtletí meziročně zvýšily o 6,5 %. Došlo tak k dalšímu zrychlení, pátému v řadě. Nejvíce k celkovému navýšení přispěly ceny reklamních služeb a průzkumu trhu, jejichž přírůstek se vyhoupl na 22,1 %. Posílil také růst cen váhově významné pozemní a potrubní dopravy (7,4 %) a velmi silně na celkový růst působily i ceny skladování a podpůrných služeb v dopravě (15,3 %). Významným přispěvatelem k růstu byl i vyšší meziroční přírůstek cen služeb v oblasti programování a souvisejícího poradenství (6,2 %), služeb v oblasti zaměstnání (17,6 %), dále ceny architektonických a inženýrských služeb a technických zkoušek a analýz (5,2 %), služeb v oblasti nemovitostí (3,0 %) a služeb v oblasti pronájmu a operativního leasingu (10,8 %). Drtivá většina subsekcí zaznamenala cenový růst a jedinou výjimkou byly telekomunikační služby, kde byly ceny meziročně nižší o 0,6 %.
Meziroční růst cen rostlinné výroby mírně zpomalil, zatímco v živočišné výrobě pokračovalo zrychlování.	Také v případě cen zemědělské výroby (včetně ryb) došlo ke zmírnění meziročního přírůstku, který ale i tak dosáhl výrazných 37,0 %. Nižší byl růst cen rostlinné výroby (43,0 %), naopak navýšení cen živočišné výroby posílilo na 28,9 %. V rostlinné výrobě mírně oslabil meziroční růst cen obilovin (57,7 %), zejména pšenice (60,1 %) a kukuřice (39,6 %). Naopak silnější bylo navýšení cen žita (91,5 %), ječmene (56,3 %) i ovsa (55,8 %). Slabší byl také růst cen průmyslových plodin (37,7 %), hlavně olejnin (43,1 %), kde méně rostly ceny semen řepky (45,1 %). Na 13,5 % posílil meziroční přírůstek cen krmných plodin. Mírně nižší bylo navýšení cen zeleniny a zahradnických produktů (15,4 %). Ceny brambor byly meziročně vyšší o 34,6 % a ovoce o 8,2 %. Za posílením růstu cen živočišné výroby stál vývoj cen hospodářských zvířat (27,4 %), především prasat (27,3 %) a drůbeže (28,3 %). Ceny skotu byly vyšší o 26,6 %. Výrazně posílil také meziroční růst cen mléka (30,0 %) a vajec (31,9 %).
Ceny exportu dál silně meziročně rostly.	Meziroční přírůstek cen vývozu ve 3. čtvrtletí mírně zpomalil na stále velmi výrazných 14,9 %. Šlo z velké části o vliv loňské srovnávací základny, která právě ve druhé polovině roku posilovala. Ceny vývozu mezičtvrtletně vzrostly o 3,3 %. Na ceny vývozu má hlavní vliv kurz koruny vůči euru, který meziročně posílil, takže výsledný meziroční přírůstek cen exportu byl vývojem kurzu tlumen.⁵⁸ Nejvíce se meziročně zvýšily ceny vývozu minerálních paliv (168,4 %), u kterých přírůstek dál posiloval. Výrazně rostly ceny exportu potravin a živých zvířat (24,7 %), chemikálií a příbuzných výrobků (19,2 %) a polotovarů⁵⁹ (18,5 %). Ceny exportu nápojů a tabáku byly meziročně vyšší o 7,4 %, průmyslového spotřebního zboží o 6,0 %, ostatních surovin⁶⁰ o 4,3 % (tempo se prudce propadlo) a strojů a dopravních prostředků o 2,8 %.
Směnné relace byly nadále výrazně záporné.	Ceny dovozu ve 3. čtvrtletí meziročně rostly o 21,8 %. Mezičtvrtletně se ceny importu zvýšily o 5,4 %. Kurz koruny vůči dolaru má v české ekonomice na ceny dovozu silnější vliv než u exportu a došlo také k výraznému oslabení. Ve výsledku ale převážilo posílení koruny vůči euru a celkový vliv kurzu na meziroční růst cen dovozu měl tlumící efekt. Nejvíce se meziročně zvýšily ceny importu minerálních paliv (147,2 %). Velmi výrazné přírůstky měly ceny dovozu potravin a živých zvířat (19,1 %), nápojů a tabáku (17,4 %), polotovarů (15,0 %), chemikálií a příbuzných výrobků (13,6 %) a průmyslového spotřebního zboží (10,5 %). Velmi oslabil meziroční růst cen ostatních

⁵⁸ Podle údajů ČNB dosáhl ve 3. čtvrtletí 2022 průměrný kurz koruny vůči euru 24,573 CZK/EUR. Loni to bylo 25,496 CZK/EUR. Kurz dolaru meziročně výrazně oslabil. Ve 3. čtvrtletí 2021 činil průměr 21,629 CZK/USD a letos 24,402 CZK/USD.

⁵⁹ SITC 6 – tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu.

⁶⁰ SITC 2 – suroviny nepoživatelné s výjimkou paliv.

surovin (4,4 %) a mírněji než ostatní třídy zboží rostly i ceny dovozu strojů a dopravních prostředků (3,4 %). Směnné relace zahraničního obchodu se zbožím byly šesté čtvrtletí v řadě meziročně záporné a dosáhly 94,3 %. Záporných směnných relací přitom dosáhl obchod s nápoji a tabákem (91,5 %), průmyslovým spotřebním zbožím (95,9 %), stroji a dopravními prostředky (99,4 %) a ostatními surovinami (99,9 %). Kladné směnné relace měl obchod s minerálními palivy (108,6 %), chemikáliemi a příbuznými výrobky (104,9 %), potravinami a živými zvířaty (104,7 %) a polotovary (103,0 %).

6. Trh práce

Mezikvartální růst celkové zaměstnanosti se letos v létě poprvé od konce roku 2020 zastavil.

Zhoršení výkonu české ekonomiky, úzce spojené s přetrvávající nižší soukromou i vládní spotřebou, se ve 3. čtvrtletí 2022 již zčásti projevilo také na tuzemském pracovním trhu. Růst zaměstnanosti⁶¹ se v mezikvartálním vyjádření poprvé od konce roku 2020 zastavil (-0,1 %). Během druhého letošního čtvrtletí přitom celkový počet pracovníků ještě svižně rostl (+1,6 %) a poprvé překonal rekordní úroveň z vrcholu předpandemické konjunktury. Za slabším výsledkem z letošního léta stál především mírný mezikvartální pokles zaměstnanosti v průmyslu a také v uskupení obchod, doprava, ubytování a pohostinství (šlo o odvětví, kterým se letos na jaře ještě dařilo). Proti hlubší redukci zaměstnanosti působila nejvíce dlouhodobě rostoucí poptávka po pracovnících v oblasti veřejných služeb.

Meziroční růst byl ve 3. čtvrtletí u zaměstnanců převážně plošný. Podnikatelé v řadě odvětví se však stále potýkali s problémy.

V meziročním pohledu ovšem svižný růst celkové zaměstnanosti díky doznívajícímu efektu postpandemického oživení dosud přetrvával (+1,8 % ve 3. čtvrtletí). Skoro ze tří čtvrtin se na něm podílel sektor služeb. Stejně jako letos na jaře se na něm podíleli jak zaměstnanci (+89 tis.), tak sebezaměstnaní (+6 tis.)⁶². Zatímco navýšení u zaměstnanců mělo ve 3. čtvrtletí spíše plošný charakter, drobní podnikatelé stále čelili v některých odvětvích slabší poptávce (zpracovatelský průmysl, profesní, vědecké, technické a administrativní činnosti). Růst celkového počtu pracovníků byl takřka ze tří čtvrtin tažen sektorem služeb. Klíčové byly zejména veřejné služby⁶³ (+24 tis.). Obdobně jako v předchozích letech zde stát reagoval na zvýšenou poptávku hlavně v oblasti vzdělávání a zdravotní i sociální péče. Jen nepatrně menší vliv mělo i přes slábnoucí růst odvětví obchod, doprava, ubytování a pohostinství. Pracovníků svižně přibývalo také v dalších menších odvětvích terciárního sektoru – v oblasti nemovitostí o 3,2 % (v úhru od počátku roku o 4,6 %) či v informačních a komunikačních činnostech, popř. v ostatních činnostech služeb⁶⁴ (ve 3. čtvrtletí shodně o 3,1 %). Poprvé od konce roku 2016 se zastavil pokles zaměstnaných v odvětví peněžnictví a pojišťovnictví⁶⁵.

Růst celkového počtu pracovníků byl takřka ze tří čtvrtin tažen sektorem služeb.

Růst zaměstnanosti v průmyslu slábl. Počet pracovníků zde dosud nedosáhl předkrizové úrovně.

Mimo terciární sféru se díky solidní dynamice veřejných investic dařilo nejvíce stavebnictví. O vyšší zaměstnanost (3,4 % meziročně) se zde zasloužila hlavně početně zastoupená skupina drobných podnikatelů⁶⁶ (jejich stavy nicméně stále nedosáhly úrovně roku 2019, zaměstnanců ve stavebnictví naopak za stejné období mírně přibýlo). Pracovníků ve zpracovatelském průmyslu ve 3. čtvrtletí přibýlo meziročně o 0,7 %. Oproti předešlým čtvrtletím ovšem tempo citelně zvolnilo. Situace v jednotlivých průmyslových oborech se lišila, vedle současné poptávky po produkci patrně hrála roli i energetická náročnost výroby i obchodní strategie jednotlivých podniků v oblasti zajištění dodávek energií. Zaměstnanost v celém průmyslu stále mírně zaostávala za úrovní z léta roku 2019 (-2,5 %, resp. 39 tis. osob). To neplatilo o odvětví zemědělství, lesnictví a rybařství, k čemuž přispěl příznivý vývoj v letošním roce, kdy mírně přibývalo zaměstnaneckých míst, a po více než třech letech zde vzrostl i počet podnikatelů. Podniky v průmyslu, stavebnictví i v některých „nizkovýdělkových“ odvětvích služeb z významné části saturovaly poptávku po volné pracovní síle nábořem ze zahraničí, neboť rezervoár potenciální pracovní síly z tuzemska se za poslední roky takřka vyčerpal⁶⁷. Růst počtu cizinců pracujících v Česku letos během jara i léta zřetelně zrychlil⁶⁸.

Růst počtu cizinců pracujících v Česku zrychlil. Pomohla tomu i počínající integrace uprchlíků z Ukrajiny.

⁶¹ Údaje o zaměstnanosti vycházejí z pojetí národních účtů. Jsou vyjádřeny ve fyzických osobách a očištěny o sezónní vlivy.

⁶² Z detailnějších údajů z výběrového šetření pracovních sil (VŠPS) plyne, že počet zaměstnavatelů (podnikatelů se zaměstnanci) se nadále snižoval (čtvrtým rokem v řadě). Tato kategorie podnikatelů je v metodice národních účtů řazena do kategorie zaměstnanců.

⁶³ Odvětví s převahou veřejných služeb, zahrnující veřejnou správu, obranu a sociální zabezpečení a také vzdělávání i zdravotní a sociální péči, působila na celkovou zaměstnanost prorůstově nejvíce ze všech hlavních odvětví i v letech 2020 a 2021.

⁶⁴ Ty zahrnují kulturní, zábavní a rekreační činnosti a dále zejména poskytování osobních služeb (např. kadeřnictví, kosmetické služby, čistící služby či opravy výrobků pro osobní potřebu a převážně pro domácnost).

⁶⁵ V úhru za posledních šest let zde ubyla zhruba desetina pracovních míst (většinou drobných podnikatelů), naopak v odvětví ICT došlo k navýšení o více než čtvrtinu. Poklesy míst ve finančnictví souvisí i s postupujícím procesem digitalizace.

⁶⁶ Sebezaměstnané osoby tvoří dlouhodobě třetinu všech zaměstnaných osob ve stavebnictví.

⁶⁷ To dokládá i dlouhodobý klesající trend počtu ekonomicky neaktivních osob uvádějících zájem pracovat. Ten ve 3. čtvrtletí nedosahoval ani 60 tis. Spolu s podzaměstnanými a všemi nezaměstnanými se jednalo o necelých 200 tis. osob. V relaci k celkovému počtu zaměstnaných šlo o méně než 4 %.

⁶⁸ Letos v listopadu registrovaly úřady práce (ÚP) rekordních 800 tis. cizích státních příslušníků v zaměstnaneckém postavení na území ČR. To bylo o 33 tis. více než na konci června 2022 (a o 98 tis. více než loni v prosinci). K růstu počtu cizinců v zaměstnaneckých pozicích od ledna do listopadu 2022 zásadně přispěli pracovníci z Ukrajiny, jichž přibýlo skoro o 40 % (+77 tis., z toho žen +60 tis.) na celkových 272 tis. Počet Slováků, kteří ještě

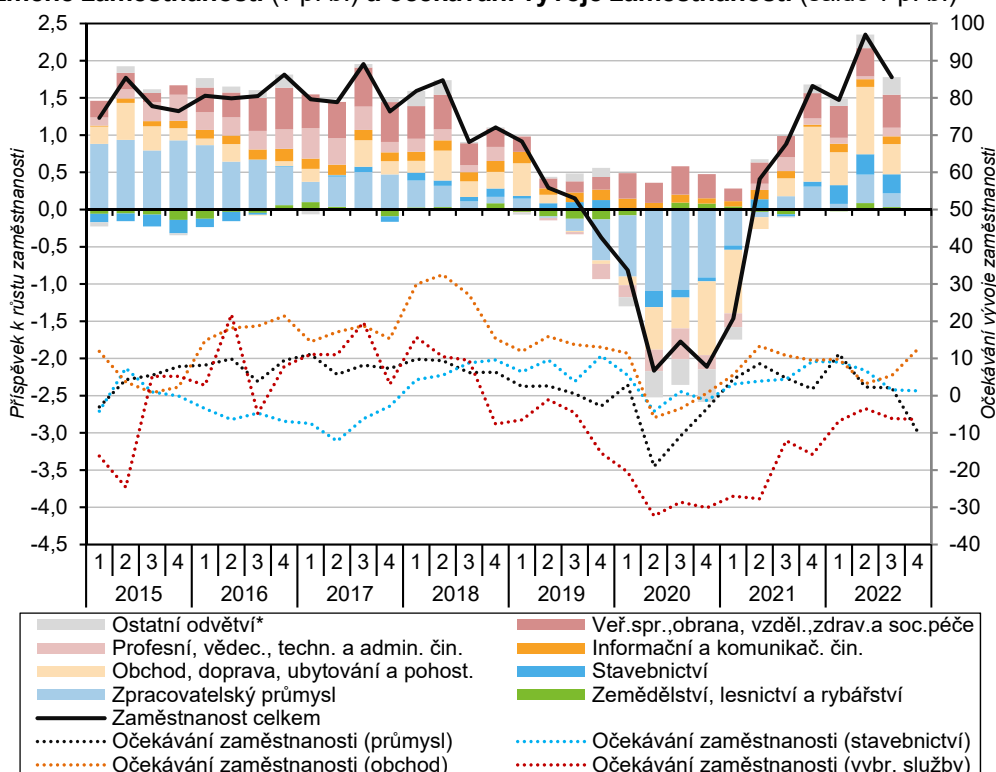

Růst počtu odpracovaných hodin převyšoval dynamiku fyzického počtu pracovníků.

Pomohla tomu počínající integrace uprchlíků z Ukrajiny, řádově menší vliv měla pokračující ekonomická migrace z hospodářsky slabších regionů EU i ze států mimo EU.

Pokračoval růst počtu odpracovaných hodin v celé ekonomice trvající od loňského jara. Výhradně díky zaměstnancům se počty hodin v letošním 3. čtvrtletí meziročně zvýšily o rovná 2 % (v úhrnu za tři letošní kvartály o 4,3 %). Vzrostla tak svižněji než fyzický počet pracujících. K posílení zaměstnanosti tak patrně docházelo i vyšší nabídkou zkrácených úvazků, popř. dalších forem (např. dohod o pracovní činnosti), což mohlo souviset s pokrizovým oživením v oblasti tržních služeb, zčásti i s postupným zapojováním uprchlíků na pracovní trh. Silný růst odpracované doby signalizují v posledních dvou letech činnosti v oblasti nemovitostí.

Graf č. 13 Celková zaměstnanost (meziročně v %), příspěvky odvětví k meziroční změně zaměstnanosti (v p. b.) a očekávání vývoje zaměstnanosti (saldo v p. b.)

* Těžba a energetika; Peněžnictví a pojišťovnictví; Činnosti v oblasti nemovitostí; Kulturní, zábavní a rekreační činnosti.
 Poznámka: Saldo očekávání vyjadřuje rozdíl v p. b. mezi kategoriemi růst versus pokles zaměstnanosti v nejbližších třech měsících. Údaje jsou sezónně očištěny a vztahují se k druhému měsíci daného čtvrtletí.
 Zdroj: ČSÚ, Eurostat (VŠPS, konjunkturální průzkumy)

Očekávání podniků v oblasti zaměstnanosti se postupně zhoršovala. Negativní byla v průmyslu, stavebnictví i službách. Optimismus si stále udržovali obchodníci.

Krátkodobá očekávání podniků v celé ekonomice v oblasti zaměstnanosti se po optimistických výhledech z počátku letošního roku (kdy byla nejvyšší od léta 2019) postupně mírně zhoršovala. Zřetelný optimismus si navzdory klesající spotřebě domácností udržely podniky v obchodu. Vytvářet nová pracovní místa (v příštích třech měsících) plánovalo v listopadu 30 % z nich, snižování stavů zaměstnanců pak 9 %⁶⁹. Naopak v průmyslu se negativní očekávání zejména během podzimních měsíců prohlubovala a redukci počtu

vloni tvořili nejpočetnější cizineckou skupinu, narostl za stejné období řádově méně (+3 %, na 215 tis.). Jen mírně se také rozrostly počty pracujících Poláků (na 49 tis.) a Rumunů (48 tis.). Bulharských či běloruských zaměstnanců dokonce mírně ubylo (na 38 tis., resp. 6 tis.). Z významnějších skupin cizinců relativně nejvíce posílili ti z Filipín (+48 %), Indie (+29 %) a Kazachstánu (+19 %), jejich celkové počty se ale i tak pohybovaly jen okolo 5 tis. Bezmála polovina všech cizinců v zaměstnaneckých pozicích byla registrována v Praze a Středočeském kraji. Dosavadní letošní navýšení počtu cizinců do značné míry záviselo na humanitárních ubytovacích kapacitách v jednotlivých regionech. Absolutně přibýlo nejvíce cizinců ve středních Čechách (+15,7 tis.), relativně pak ve většině moravských krajů (mezi 25–30 %).

⁶⁹ Údaje nejsou sezónně očištěny. Nicméně i po očištění je ve 2. polovině letošního roku patrný rostoucí optimismus podnikatelů v obchodu, jenž kontrastuje se zvyšujícím se počtem podniků ve službách i zpracovatelském průmyslu očekávajících pokles vlastní zaměstnanosti

zaměstnanců očekávala skoro pětina firem (obdobně jako ve stavebnictví i ve službách)⁷⁰. Během letošního roku došlo v souvislosti se zhoršením celkových ekonomických výhledů v některých odvětvích k mírnému poklesu podílu podniků, pro něž představuje nedostatek pracovní síly jednu z významných růstových bariér. Zejména ve stavebnictví ovšem zůstával tento problém nadále palčivý, neboť na sklonku roku limitoval více než 40 % podniků.

Obecná míra nezaměstnanosti letos dosud mírně klesala. V září dosahovala shodné úrovně jako před počátkem pandemie.

Obecná míra nezaměstnanosti⁷¹ (osob ve věku 15 až 64 let) letos v 1. až 3. čtvrtletí mírně klesala (až na zářijových 2,2 %). Zlepšovala se situace žen, což souviselo s pokračujícím oživením některých segmentů služeb silně zasažených propadem poptávky za pandemie. Nezaměstnanost mužů letos stagnovala blízko svého historického minima (těsně pod 2 %). Oproti loňskému září celková nezaměstnanost poklesla o 0,5 p. b. (podobně u mužů i žen) a byla srovnatelná s vrcholem z předpandemické konjunktury. Podobný obraz poskytují také údaje o počtech registrovaných uchazečů o práci⁷². Je pozitivní, že počet dlouhodobě nezaměstnaných se začal meziročně snižovat (v první polovině roku 2022 ještě rostl). Dle údajů VŠPS z 3. čtvrtletí tvořily osoby, jež byly bez práce déle než rok, čtvrtinu všech nezaměstnaných (tedy obdobný podíl jako v roce 2019). Počet domácností očekávajících v nejbližších dvanácti měsících zhoršení hospodářské situace v ČR se během letošního jara výrazně zvýšil, což se postupně promítlo i do nárůstu obav lidí ze zvýšení nezaměstnanosti. Ty byly letos na podzim nejvyšší od loňského jara, silnější než v roce 2019, a značně převyšovaly úroveň z druhé poloviny poslední dekády.

Obavy lidí z růstu nezaměstnanosti se od jara setrvale zvyšují.

Nabídka volných míst na ÚP letos od jara setrvale klesá. Nejvíce ubylo míst pro osoby s minimální kvalifikací.

Zatímco vloni vykazoval počet volných pracovních míst (nabízených úřady práce-ÚP) typický sezónní průběh, letos i v době vrcholících sezónních prací se celková nabídka míst snižovala. Jestliže v únoru 2022 hlásily ÚP 364 tis. volných míst, na konci října 297 tis⁷³. Zhruba 55 tis. míst ubylo i ve srovnání s loňským říjnem, především těch vyžadujících minimální kvalifikaci⁷⁴. Lze předpokládat, že část méně kvalifikovaných míst mohli během jara obsadit uprchlíci z Ukrajiny⁷⁵. Nabídku míst ovlivnil i cyklický útlum ekonomiky, neboť k menšímu omezení počtu volných míst došlo také u pozic s požadavkem na alespoň maturitní vzdělání (o 8 %). Převis veškeré nabídky volných míst nad počtem registrovaných uchazečů o práci nastal v říjnu v šesti krajích ČR a v necelé polovině okresů⁷⁶.

Rozkolísání meziročního růstu mezd, typické po většinu pandemického období, se ve 3. čtvrtletí již příliš neprojevovalo.

Průměrná hrubá měsíční nominální mzda (na zaměstnance, při zohlednění délky úvazku) vystoupala ve 3. čtvrtletí 2022 těsně pod hranici 40 tis. korun. Její meziroční růst dosáhl 6,1 %, (jen nepatrně více než v prvním letošním pololetí, kdy činil 5,8 %). Na rozdíl od předchozích čtvrtletí není meziroční tempo rozostřeno rušivými vlivy. Ve 3. čtvrtletí nebyly letos ani loni v oblasti veřejných služeb vyplaceny mimořádné odměny ve významnějším objemu. Rovněž i průměrná odpracovaná doba připadající na zaměstnance v celé

⁷⁰ Snižování zaměstnanosti očekávaly dle listopadového šetření zejména průmyslové podniky v petrochemii, opravách strojů a zařízeních, tiskárenství, gumárenství a plastikářství a také v hutnictví a slévárenství. Ve službách byla negativně očekávána patrná zejména v letecké dopravě, u cestovních kanceláří a agentur, ve vydavatelských činnostech, v peněžnictví, v činnostech v oblasti nemovitostí či v oblasti pronájmu a operativního leasingu.

⁷¹ Není-li uvedeno jinak, vycházejí všechny údaje o mírách nezaměstnanosti z VŠPS (dle metodiky ILO) a jsou očištěny o sezónní vlivy.

⁷² Podíl nezaměstnaných, vyjadřující počet dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15–64 let k obyvatelstvu stejného věku, činil letos v září u mužů 3,0 %, u žen 4,0 %. Oba podíly jsou ovšem ve srovnání se shodným obdobím roku 2019 mírně vyšší (o 0,6 p. b., resp. 1,1 p. b.).

⁷³ Významnou část míst ovšem nelze z různých důvodů považovat za aktivní. Jde např. o pozice nabízené firmami, jež ukončily svou činnost, dále o místa, která již nejsou aktuální, ale z nabídky nebyla stažena, či o pozice značně neatraktivní, které zůstávají dlouhodobě neobsazeny (kombinace nízkého výdělků a relativně vyšších nároků na uchazeče). Za skutečně aktivní lze proto považovat pouze část veškeré nabídky míst. Počet pozic, které byly nabízeny méně než půl roku, činil na konci 3. čtvrtletí 2022 jen 136 tis.

⁷⁴ Počet volných míst vyžadujících maximálně základní vzdělání se snížil o 44 tis. (na 213 tis.). Analogicky propadla i nabídka míst ve dvou nejnižších kvalifikačních třídách – nekvalifikovaných a pomocných pracovníků (o 23 %) a obsluhy strojů a zařízení (17 %).

⁷⁵ Nově zaměstnaní pracovníci z Ukrajiny (pocházející z velké části z uprchlické vlny) patrně obsazovali podobné zaměstnanecké pozice jako ukrajinští pracovníci v předchozích letech. Struktura všech ukrajinských pracovníků z pohledu odvětví i kvalifikačních tříd se během 1. pololetí 2022 prakticky nezměnila (pouze ve skupině ukrajinských žen mírně vzrostl podíl pracujících v průmyslu, resp. ve třídě obsluha strojů a zařízení). Téměř 70 % ukrajinských mužů i žen pracovalo ve dvou nejnižších kvalifikačních třídách (mezi cizinci ze zemí EU to byla pouze polovina). Z pohledu odvětví dominovali mezi mužskými zaměstnanci z Ukrajiny ti ve zpracovatelském průmyslu (30 %) a stavebnictví (24 %), mezi ženami rovněž ty ve zpracovatelském průmyslu (30 %) a v administrativních a podpůrných činnostech (25 %), kam patří i pracovní agentury.

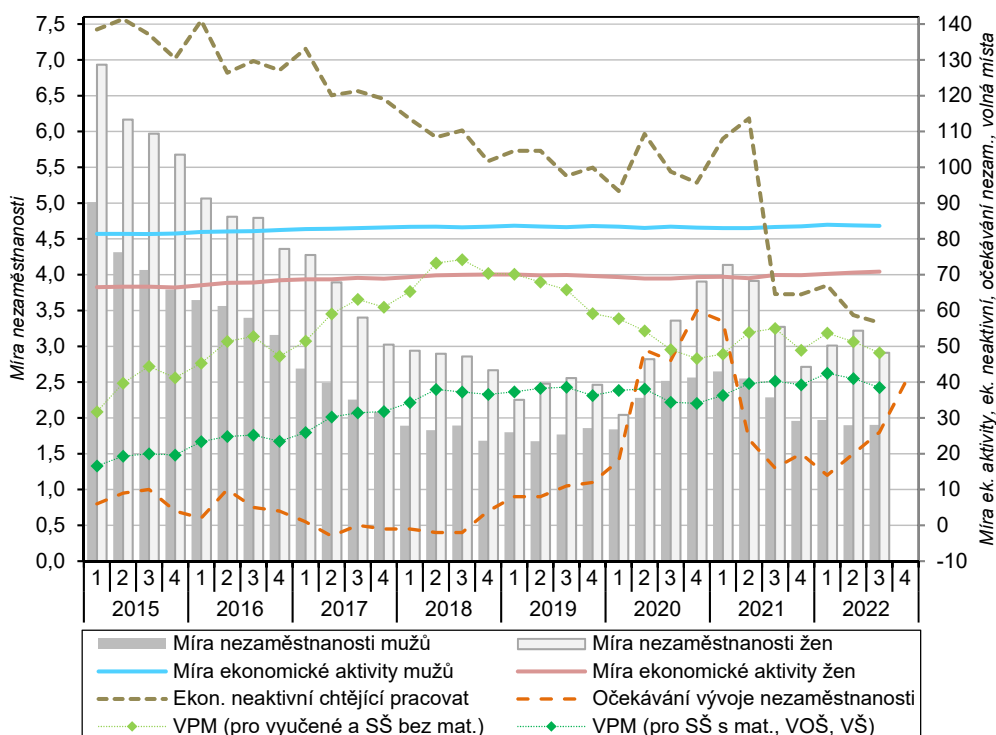
⁷⁶ Více než 3,5 uchazečů na volné místo připadalo jen v okresech Ústí nad Labem (4,0), Most (4,1), Bruntál (4,6) a zejména pak na Karvinsku (10,2), kde se projevoval dlouhodobý útlum těžebního průmyslu.

Meziroční propad reálných mezd se druhé čtvrtletí v řadě přiblížil 10 %. Postihl všechna odvětví a regiony.

ekonomice nedoznala výraznějších odchylek (vlivem lockdownů a bezprostředně následujícího období rychlého oživení ekonomické aktivity). Mzda po očištění od sezónních vlivů se ve 3. čtvrtletí mezikvartálně navýšila o 1,8 %, což v kontextu od počátku letošního roku naznačovalo mírnou akceleraci. To zdaleka nestačilo zaměstnancům pokrýt prudce rostoucí životní náklady. Propad průměrné reálné mzdy pokračoval čtvrtý kvartál v řadě a letos opakovaně přepisoval rekordní hodnoty. Ve 3. čtvrtletí, shodně jako v předchozím kvartálu, činil meziročně 9,8 %. Opět tak postihl všechna odvětví i regiony a byl rozhodujícím faktorem snížení celkové kupní síly tuzemských domácností⁷⁷.

Graf č. 14 Obecná míra nezaměstnanosti (v %, věk 15 až 64 let), míra ekonomické aktivity (v %, věk 15 až 64 let), ekonomicky neaktivní chtějící pracovat (v tis. osob)*, volná pracovní místa (v tis.) a očekávání nezaměstnanosti od domácností (v p. b.)**

Pozn.: Údaje o mírách nezaměstnanosti i ekon. aktivity jsou po sezónním očištění. VPM = volná pracovní místa (stav na konci čtvrtletí)
 *Jde o osoby, které nepracují, aktivně práci nehledají, ale přitom uvádějí, že by chtěly pracovat.
 **Sezónně očištěné saldo očekávání nezaměstnanosti v nejbližších 12 měsících (rozdíl mezi procentuální četností odpovědí domácností, růst a pokles vyjádřený v procentních bodech). Vztahuje se k prostřednímu měsíci daného čtvrtletí.
 Zdroj: ČSÚ (VŠPS, konjunkturální průzkum), MPSV (volná pracovní místa registrovaná na úřadech práce v ČR)

Za mzdovým růstem stála primárně tržní odvětví. V odvětvích s dominancí státu se projevil vliv úsporných opatření.

Prostor pro větší navýšení mezd snižoval podnikům rychlý růst nemzdových výrobních nákladů i horší ekonomické výhledy

Meziroční mzdové tempo ve 3. čtvrtletí odráželo pokračující zotavování ekonomiky (zejména některých služeb) vyjádřené i růstem počtu odpracovaných hodin. Ve směru vyšší dynamiky mezd působilo i napětí na pracovním trhu spojené s přetrvávající nízkou nezaměstnaností, stále vysokým počtem volných míst i faktem, že nedostatek zaměstnanců stále limitoval produkci v některých odvětvích. Hlavně v odvětvích s nízkou úrovní výdělků mělo dílčí dopad i pokračující navyšování minimální mzdy. Naopak příchod ukrajinských uprchlíků úroveň průměrných mezd ani v těchto odvětvích zatím patrně významněji neovlivnil⁷⁸. Růst mezd v celé ekonomice byl tlumen nastavením platových tarifů v rozpočtové sféře (zmrazení či jen velmi mírný růst u většiny skupin pracovníků). Vysoká inflační očekávání se zatím ve mzdové oblasti projevovала nejednoznačně. Vedla sice k rostoucímu tlaku zaměstnanců na svižnější mzdový růst, ten ovšem narážel na stále obtížnější situaci zaměstnavatelů. Tlak na růst nemzdových výrobních nákladů vlivem citelného navýšení cen téměř veškerých mezivstupů v posledních čtvrtletích citelně zesílil a byl ještě umocněn zhoršenými ekonomickými výhledy,

⁷⁷ Hrubý disponibilní důchod domácností se v reálném vyjádření v 2. čtvrtletí 2022 meziročně snížil o 6,4 %. Ten přitom vedle mezd a platů zohledňuje i další faktory (šedou ekonomiku, možné zvýšení ekonomické aktivity obyvatel, např. formou druhých zaměstnání, dohod o provedení práce, dále i příjmy plynoucí z podnikání či z vlastnictví kapitálu a také sociální transfery od státu, vč. starobních důchodů).

⁷⁸ Tyto osoby se na pracovní trh zapojovaly pozvolna a často zřejmě prostřednictvím zkrácených úvazků či pouze formou různých dohod.

v důležitých exportních teritoriích.

Nejnižší mzdový růst zaznamenaly ve 3. čtvrtletí zdravotní a sociální péče spolu s veřejnou správou, obranou a sociálním zabezpečením.

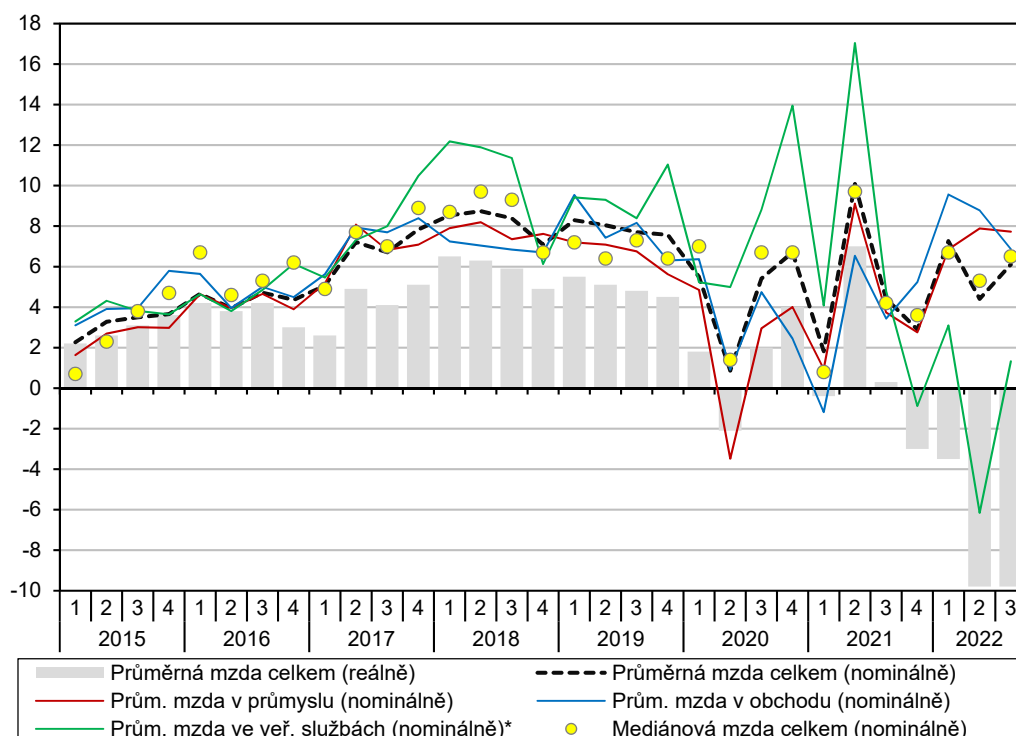
V tržním segmentu služeb rostly průměrné výdělky nejvíce v dopravě a ve skladování.

I přes solidní mzdovou dynamiku v letošním roce zůstává výše průměrných mezd v průmyslu pod úrovní celé ekonomiky.

nejistotami ohledně budoucího vývoje cen i vládní podpory podnikům v oblasti energií. Situace firem se značně lišila, a to i v rámci jednotlivých odvětví. Některé podniky s příznivou hospodářskou situací mohly zaměstnancům částečně kompenzovat vysoký růst životních nákladů formou mimořádných odměn.

Mzdový růst byl od počátku letošního roku tlumen nízkou mzdovou dynamikou odvětví s významnou rolí státu⁷⁹. V nich ve 3. čtvrtletí hrubá mzda nominálně vzrostla o meziročních 1,3 %, primárně vlivem úsporných opatření (bez vlivu těchto odvětví by mzdový růst v ekonomice dosáhl 7,7 %). Nejméně rostly průměrné výdělky ve zdravotní a sociální péči (+0,6 %), přesto však byly stále v rámci veřejných služeb nejvyšší (44,6 tis. hrubého měsíčně) a úroveň celé ekonomiky převyšovaly zhruba o desetinu (obdobně jako ve 3. čtvrtletí 2019). Slabý růst průměrných výdělků zaznamenalo i odvětví veřejné správy, obrany a sociálního zabezpečení (+0,9 %), při zohlednění mírného poklesu evidenčního počtu zaměstnanců se jednalo o jediné odvětví, kde objem vyplacených mezd nevzrostl (-0,2 %). Rychleji se mzdy zvýšily v kulturních, zábavních a rekreačních činnostech (+5,0 %), i tak zůstává jejich výše dlouhodobě podprůměrná. Většina odvětví tržního segmentu služeb zatím profitovala z pokrizového oživení poptávky. V dopravě a skladování mzdy v průměru posílily o 9,1 %. V obchodě byla sice mzdová dynamika mírnější (6,9 %), svižně zde naopak přibývala zaměstnanecká místa (o 2,2 %). Nadprůměrný mzdový růst byl patrný i v ubytování, stravování a pohostinství (7,7 %), mzdová úroveň zde ale dosáhla pouze tří pětiny hladiny celé ekonomiky. V odvětvích s tradičně nejvyšší mzdovou úrovní – finančnictví a ICT růst výdělků shodně mírně převyšoval 8 %. Objem vyplacených mezd ale vzrostl svižněji v oblasti ICT (díky vyšší zaměstnanosti). Ve zpracovatelském průmyslu si zaměstnanci v průměru polepšili o 7,8 %⁸⁰. Průměrná měsíční výše mezd v celém průmyslu (38,6 tis.) se nacházela mírně pod úrovní národního hospodářství (což platí nepřetržitě od poloviny roku 2019).

Graf č. 15 Průměrná nominální a reálná mzda a mzdový medián (meziročně, v %)

Poznámka: Údaje jsou uvedeny za jednotlivá pololetí. *Zahrnuje odvětví s významnou rolí státu: Veřejná správa a obrana, povinné sociální zabezpečení; Vzdělávání; Zdravotní a sociální péče; Kulturní, zábavní a rekreační činnosti. Zdroj: ČSÚ

⁷⁹ Pro zjednodušení zde zahrnují veřejnou správu, obranu a sociální zabezpečení, vzdělávání i zdravotní a sociální péči a také kulturní, zábavní a rekreační činnosti.

⁸⁰ Z větších průmyslových oborů na tom byla nejlépe výroba elektrických zařízení, kde mzdy vzrostly v průměru o 9,1 %. Rozdíly ve mzdové dynamice mezi ostatními významnějšími obory nebyly významné (na rozdíl od dosažených úrovní mezd).

7. Měnové podmínky

Měnověpolitické sazby ve 3. čtvrtletí setrvaly na konstantní úrovni.

Ve 3. čtvrtletí 2022 se již dál nezvyšovaly měnověpolitické úrokové sazby. Dvoutýdenní repo sazba tak setrvala na 7,00 %⁸¹, diskontní sazba na 6,00 % a lombardní na 8,00 %. Na vývoji kurzu koruny vůči euru byly patrné intervence proti oslabení, které ČNB provádí od poloviny letošního května. Kurz vůči euru se tak výrazněji nevychyloval (jen slabě posílil oproti 2. čtvrtletí o 0,3%) a dosáhl průměru 24,57 CZK/EUR za 3. čtvrtletí. Meziročně byl kurz silnější o 3,6 %. Naopak kurz koruny vůči dolaru pokračoval v trendu výrazného oslabování. Průměrný kurz koruny vůči dolaru ve 3. čtvrtletí dosáhl 24,4 CZK/USD a mezičtvrtletně tak oslabil o 5,4 %. Meziročně byl slabší o 12,8 %. Kurz koruny vůči dolaru oslaboval v průběhu celého čtvrtletí a v srpnu poprvé od prosince 2002 překonal nominální kurz vůči euru. Na počátku července dolarový kurz dosahoval 23,75 CZK/USD a kvartál zakončil na 25,18 CZK/USD.

Rostly úrokové sazby mezibankovního trhu.

Spolu s měnověpolitickými sazbami stagnovaly i úrokové sazby mezibankovního trhu. Ty po zvýšení repo sazby na konci června reagovaly v červenci navýšením, ale následně se už nehýbaly. Tříměsíční sazba PRIBOR tak ke konci září dosahovala 7,25 % a zvýšila se v průběhu 3. kvartálu o 0,61 p. b.⁸² Obdobný byl vývoj u dalších typů sazeb. Výnosy dluhopisů se z červnových maxim během letních měsíců snižovaly a přes opětovné zářijové navýšení končily 3. čtvrtletí níže, než začínaly. Úrokové sazby na dluhopisech s krátkodobou splatností ke konci září dosahovaly 5,9 % a byly nižší o 0,36 p. b., ty se střednědobou splatností byly úročeny 5,06 % (-0,43 p. b.) a dlouhodobé dluhopisy měly průměrnou sazbu 4,72 % (-0,4 p. b.).

Zvyšovalo se úročení klientských vkladů včetně běžných účtů.

Úrokové sazby klientských účtů se dál zvyšovaly. Nejmarkantnější to bylo u vkladů s dohodnutou splatností, kde se úročení celkově zvýšilo o 0,74 p. b., a ke konci září dosahovalo průměru 6,08 %. Posun vzhůru se ale dotkl i úrokových sazeb jednodenních vkladů, které zahrnují některé typy spořicíh účtů (o 0,3 p. b. na průměrnou hodnotu 1,07 %). U běžných účtů se průměrné úročení zdvojnásobilo na 0,16 %, což je nejvíce od konce června 2014. Nefinanční podniky už dříve mohly využít vyšších sazeb na běžných účtech, než měly domácnosti, a také v průběhu 3. čtvrtletí zde úročení vzrostlo o 0,18 p. b. na 0,88 %. Vklady s dohodnutou splatností nefinančních podniků byly ke konci září v průměru úročeny 6,45 %, což představuje nárůst o 0,65 p. b. Dál pokračoval velmi netypický odliv finančních prostředků z netermínovaných vkladů. Meziročně poklesl jejich objem o více než desetinu a za 3. čtvrtletí se snížil o 3,2 %, což je 139,6 mld. korun. Naopak se navýšoval objem termínovaných vkladů (meziročně o 79,2 %, za 3. čtvrtletí došlo k 11,0% přírůstku, což odpovídá 216,4 mld. korun). Z pohledu jednotlivých sektorů je patrné prudké zpomalování meziročního nárůstu objemu vkladů domácností⁸³. O více než čtvrtinu meziročně vzrostly vklady finančních institucí a také vládních institucí. To souvisí s navýšením vládního dluhu nad skutečnou potřebu financování, ke kterému došlo ve 2. čtvrtletí. Vládní instituce získané prostředky uložily ve formě oběživa a vkladů.

Na hypotečním trhu dál pokračovalo zpomalování.

Náklady na úvěry pro domácnosti se také dál zvyšovaly. Průměrná úroková sazba úvěrů na spotřebu do konce září navýšila o 0,86 p. b. a dosáhla 9,7 %, což je nejvíce od prosince 2016. Také se zdražovaly úvěry na bydlení. Průměrné úročení úvěru na nákup bytové nemovitosti vzrostlo o 0,46 p. b. na 4,89 %. V závislosti na fixaci se přitom sazba pohybovala od 4,19 % pro fixace mezi 5 a 10 lety přes 5,13 % u nejoblíbenější fixace mezi 1 a 5 lety až po 6,25 % u krátkodobých úvěrů s fixací do 1 roku. Zvyšující se úrokové sazby i všeobecná nejistota ohledně dalšího ekonomického vývoje se podepsaly i na růstu objemu poskytnutých úvěrů. Objem úvěrů na spotřebu byl ke konci

⁸¹ Není-li uvedeno jinak, je zdrojem údajů v této kapitole databáze ARAD České národní banky. Hodnoty směnných kurzů jsou rovněž převzaty od ČNB.

⁸² Není-li uvedeno jinak, je změnou úrokových sazeb myšlen rozdíl mezi hodnotou ke dni 30. 9. 2022 a 30. 6. 2022.

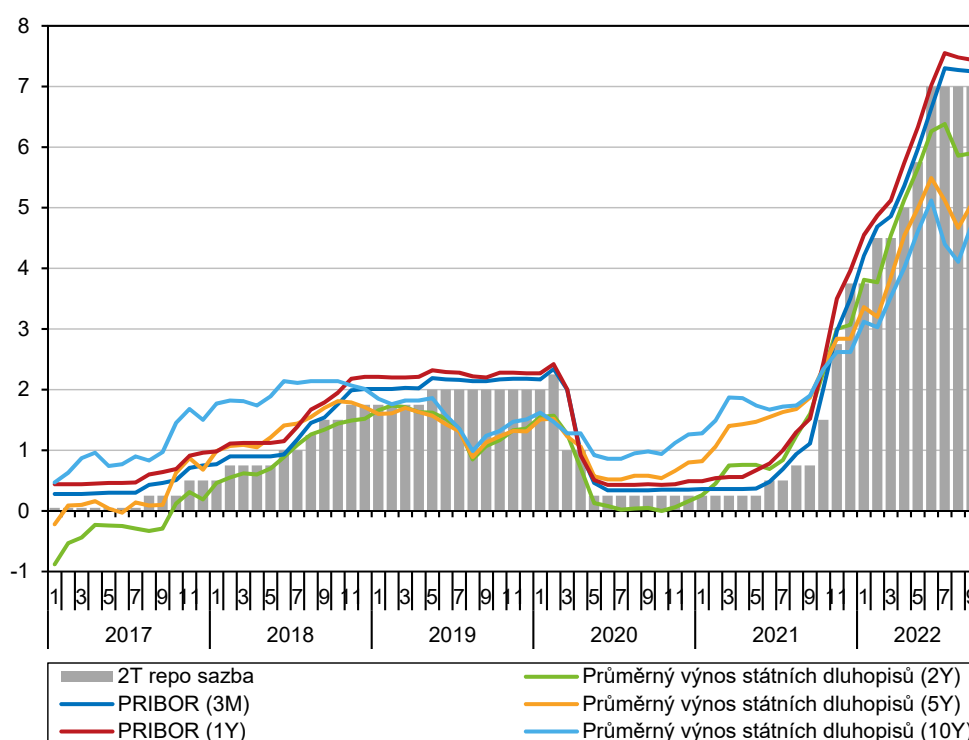
⁸³ Obyvatelstvo včetně živnostníků.

září meziročně vyšší o 6,1 %. Přírůstek tak zpomalil. Jeho výše je srovnatelná s konjunkturním obdobím 2018–2019 s tím rozdílem, že aktuálně výrazně zaostává za prudkým růstem cenové hladiny. Objem úvěrů poskytnutých na bydlení byl ke konci září meziročně vyšší o 6,8 %. Z toho samotné hypoteční úvěry vzrostly o 7,0 %, což bylo nejméně od března 2015. Nové hypoteční úvěry⁸⁴ ke konci 3. čtvrtletí dosahovaly přibližně třetiny úrovně ze září 2021. Zatímco nové úvěry se propadly na 18 % loňské úrovně a refinancované úvěry na 14,9 %, ostatní nová ujednání dosahovala dvou třetin loňského objemu. To ukazuje na pokračující aktualizace smluv uzavřených během hypotečního boomu v posledních letech, tentokrát ale s výrazně vyššími sazbami.

Klesl objem korunových úvěrů a pohledávek týkajících se nefinančních podniků.

Úvěry pro nefinanční podniky do 7,5 milionu korun byly ke konci září průměrně úročeny 8,2 %. To je mezičtvrtletně více o 1,2 p. b. a meziročně o 4,43 p. b. Úvěry mezi 7,5 a 30 miliony byly v září úročeny 7,21 % (+0,65 p. b. mezičtvrtletně a +4,27 p. b. meziročně). Největší úvěry nad 30 milionů měly průměrnou úrokovou sazbu ve výši 8,53 % (+0,38 p. b. mezičtvrtletně a +6,79 p. b. meziročně). Celkový objem úvěrů a pohledávek týkajících se nefinančních podniků byl ke konci září meziročně vyšší o 7,9 %. Zatímco úvěry v korunách se ale propadly o 10,8 %, ty denominované v cizích měnách se zvýšily o 45,5 %⁸⁵. Půjčky v cizí měně tvořily ke konci září 44,8 % úvěrů a pohledávek. Z hlediska jednotlivých odvětví nejvíce meziročně narůstal objem úvěrů poskytnutých v peněžnictví a pojišťovnictví (19,8 %), ve velkoobchodě, maloobchodě a opravách a údržbě motorových vozidel (19,0 %) a ve veřejné správě a obraně, povinném sociálním zabezpečení, vzdělávání, zdravotní a sociální péči (10,7 %).

Graf č. 16 Tržní úrokové sazby (v %)

Zdroj: ČNB

⁸⁴ V nových smlouvách jsou zahrnuty i refinancované úvěry a ostatní ujednání (v roce 2020 to byly odklady splátek, v loňském roce impuls k růstu dodávala možnost předčasného refinancování bez sankce). Refinancované úvěry zahrnují stávající smlouvy sjednané nově u jiné banky, zatímco ostatní nová ujednání jsou stávající smlouvy sjednané s novými podmínkami u stejné banky.

⁸⁵ Úvěry v cizí měně začaly prudce růst po začátku opětovného zvyšování měnověpolitických sazeb v červnu 2021. Do konce září 2022 narostl jejich objem o 209,9 mld. korun (57,9 %).

8. Státní rozpočet

Schodek rozpočtu se během roku výrazně prohluboval. Nebývale silný cenový růst i potřeba řešení přímých dopadů války na Ukrajině vyústily v mimořádné výdaje SR.

V úhrnu za tři letošní čtvrtletí vykázal tuzemský státní rozpočet (SR)⁸⁶ výrazný deficit v hodnotě 270,9 mld. korun, který již skoro vystoupal na celoroční úroveň schválenou v původní verzi zákona o rozpočtu⁸⁷. Deficitní hospodaření přetrvávalo čtvrtý rok v řadě, letošní dosažený výsledek byl však oproti loňskému rekordnímu schodku o 55 mld. korun nižší. Stalo se tak díky příznivějšímu hospodaření SR v 1. čtvrtletí, kdy deficit nepřesáhl 60 mld. korun. Tehdy již na rozdíl od počátku loňského roku nebyla vlivem protipandemických restrikcí omezena ekonomická aktivita a citelně tak poklesla potřeba finanční pomoci postiženým podnikům i domácnostem. Během roku 2022 došlo vlivem zvýšeného geopolitického napětí k razantní akceleraci růstu cen energií i paliv. Nárůst cen pak postupně prostoupil celou tuzemskou ekonomikou a nasměroval ji na sestupnou fázi hospodářského cyklu. Tyto vlivy se zatím negativně projeví především na výdajové straně SR – zejména vyššími sociálními transfery (vč. výdajů spojených s uprchlickou vlnou z Ukrajiny), úhradami nákladů na energie, nákladnějším běžným provozem státu či prodražováním plánovaných investic.

Tempo růstu celkového daňového inkasa ve 3. čtvrtletí zvolnilo. Pokles nedaňových a kapitálových příjmů pokračoval.

Celkové příjmy SR se za 1. až 3. čtvrtletí meziročně zvýšily o 8,2 % (resp. 89 mld. korun). Přispělo k tomu znatelné posílení výrazné většiny významných daňových příjmů (primárně DPH a pojistného na sociální zabezpečení). Naproti tomu nedaňové a kapitálové příjmy byly meziročně nižší (o 11,8 %, resp. o 16 mld. korun). Stály za tím hlavně nižší prostředky z rozpočtu EU, jejichž objem nedosáhl ani poloviny letošní celoroční rozpočtové očekávané výše⁸⁸. Mimo to scházely SR také loňské mimořádné výnosy z aukce rádiových kmitočtů (5,6 mld. korun). Celostátní daňové inkaso (bez pojistného), které letos ve 2. čtvrtletí poprvé výrazněji překonalo odpovídající předpandemickou úroveň (z roku 2019), vzrostlo v úhrnu za tři čtvrtletí meziročně o 15,4 %. Ve 3. kvartálu již však růstové tempo nedosahovalo ani 10 %, přestože inkasu (zejména u nepřímých daní) pomáhal silný růst cen v ekonomice.

Ve skokovém růstu inkasa DPH se promítá zejména silný růst spotřebitelských cen. Opačně začíná stále více působit vliv oslabující spotřeby domácností.

K posílení příjmů SR přispěl v 1. až 3. čtvrtletí nejvíce výběr váhově dominantní daně – DPH, – jenž byl meziročně vyšší o 18,3 %⁸⁹ (resp. 38,3 mld. korun). Ve skokovém nárůstu výběru se zčásti odráží nižší srovnávací základna (vlivem omezení obchodu a služeb v lednu až dubnu loňského roku), zásadně je ale ovlivněn cenovou akcelerací váhově významných položek spotřebního koše. Na druhou stranu se začíná stále více projevovat i dopad postupného útlumu spotřeby domácností. Ve 2. čtvrtletí vybral stát na DPH meziročně o 23 % více, v následujícím kvartálu již jen o necelých 11 % více⁹⁰. Negativně, avšak řádově méně, působilo letos na inkaso i prominutí DPH na vybrané komodity (např. vakcíny, respirátory).

Výběr spotřebních daní rostl mírněji a zaostal za rozpočtovým očekáváním i předpandemickou úrovní.

Ze spotřebních daní (vč. energetických) získal zatím letos SR meziročně o 8,5 % více. Toto inkaso tak zatím jako u jediné váhově významnější daňové položky zcela nenaplnuje rozpočtová očekávání, nepatrně nižší je stále i ve srovnání s 1. až 3. čtvrtletím 2019. K růstu inkasa letos nejvíce pomáhá vyšší výběr daně z tabákových výrobků (+13,1 %, 5,2 mld. korun), podpořený zejména pokračujícím navýšením daňové sazby, z menší části i zrušením protipandemických restrikcí. Výběr spotřebních daní rostl i díky vyšším sazbám odvodů ze starších solárních elektráren. Inkaso klíčové spotřební daně – z minerálních olejů – se od počátku roku zvýšilo jen o 1,8 %, z toho ve 3. čtvrtletí kleslo o 13,7 %. V pozadí stály jak nižší letní spotřeba nafty i benzínu (i vlivem rekordně vysokých cen), tak dopady

⁸⁶ Pokud není uvedeno jinak, vycházejí všechny údaje týkající se státního rozpočtu z dat Ministerstva financí o pokladním plnění.

⁸⁷ Dle zákona č. 57/2022 Sb., o státním rozpočtu, schváleného Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR 10. března 2022, v němž byl celoroční schodek stanoven na 280 mld. korun. Dne 18. října došlo ke schválení novely zákona o státním rozpočtu na rok 2022, jež navýšila očekávaný schodek na 375 mld. korun.

⁸⁸ Dle zákona č. 57/2022 Sb., o státním rozpočtu, schváleného Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR 10. března 2022.

⁸⁹ Obdobně rostl v 1. až 3. čtvrtletí i celostátní výběr DPH (na úrovni všech veřejných rozpočtů), který tak dosáhl v rámci shodného období roku nejvyššího tempa po roce 2000.

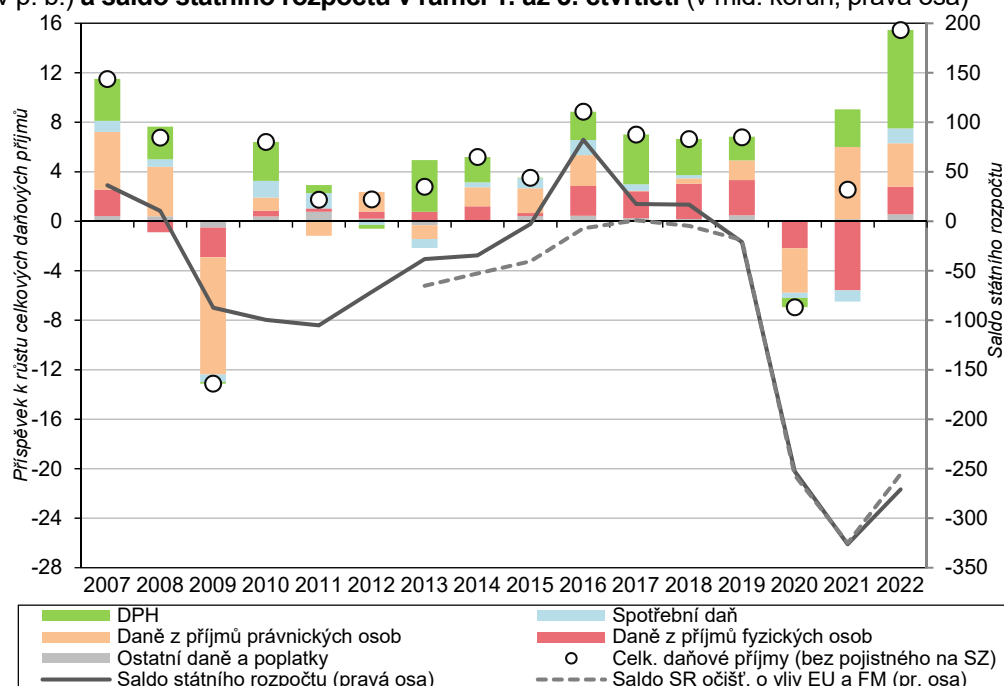
⁹⁰ Na tomto významném zvolnění tempa se mohly podílet i častější výjezdy rezidentů ČR na zahraniční dovolené (ty se letos v létě patrně vrátily k „předpandemickému normálu“), které se negativně odrazily na tuzemské spotřebě domácností.

snížené sazby daně⁹¹. Naopak inkaso ostatních (váhově spíše okrajových) spotřebních daní rostlo i v letní turistické sezóně. Výběr daně z piva za tři čtvrtletí meziročně posílil o 7,4 %, přesto za úrovní z roku 2019 stále mírně zaostával. To neplatilo o výběru daně z lihu, jemuž pomohlo hlavně navýšení sazby daně (v roce 2020), ale i letošní mírný růst inkasa (2,9 %).

Inkaso daně z příjmů právnických osob díky vysoké červnové platbě meziročně výrazně vzrostlo.

Příjem SR z korporátní daně letos meziročně svižně vzrostl (+16,4 %), a to především díky vysokému červnovému inkasu (zahrnující čtvrtletní i pololetní zálohy na dani a část úhrady daně za rok 2021). Inkaso za tři čtvrtletí významně předčilo rozpočtové očekávání, neboť již takřka dosáhlo očekávaného celoročního objemu a dokládalo příznivé hospodářské výsledky některých velkých podniků (např. v oblasti energetiky či obchodu). Na výši inkasa měly ovšem vliv i dílčí legislativní úpravy⁹².

Graf č. 16 Příspěvek dílčích příjmů k růstu celostátního daňového inkasa* (meziročně v p. b.) a saldo státního rozpočtu v rámci 1. až 3. čtvrtletí (v mld. korun, pravá osa)

Poznámka: Údaje očištěné o vliv prostředků z EU a Finančních mechanismů jsou k dispozici od roku 2013.
* Zahrnuje daňové příjmy bez pojistného na sociální zabezpečení.

Zdroj: MF ČR

Svižný růst výběru daně z příjmů od fyzických osob odrážel rychlé zotavení trhu práce. Vlivem legislativních úprav však výběr citelně zaostával za předpandemickou úrovní.

Z inkasa daně z příjmů od fyzických osob (DPFO) plynulo do SR meziročně o 14,2 % více, což souviselo především s vyšší zaměstnaností a svižným nominálním růstem průměrných mezd v soukromé sféře. Výplata kompenzačního bonusu (na pomoc drobným podnikatelům) sice stále negativně ovlivňovala výběr DPFO, ale v menší míře než vloni (-9,5 mld. korun). Naopak jiné legislativní úpravy (pokračující zvyšování daňové slevy na poplatníka, vyšší daňové zvýhodnění na děti či zrušení stropu na uplatnění daňového bonusu) brzdily v úhrnu letos tempo růstu výběru daně intenzivněji. K růstu inkasa DPFO přispěla nejvíce váhově dominantní daň placená plátcí (za zaměstnance), jejíž výběr meziročně vzrostl o 8,6 %⁹³. Dynamičtěji vzrostlo inkaso ostatních příjmových daní od fyzických osob – u daně placené poplatníky (za osoby podávající příznání) díky loňskému hospodářskému oživení i úpravě sazby daně pro vysoké příjmy, u srážkové daně vlivem

⁹¹ Od 1. června do 30. září 2022 byla dočasně snížena sazba spotřební daně z benzínu a motorové nafty o 1,50 Kč na litr. U nafty bylo toto opatření následně prodlouženo až do konce roku 2023.

⁹² Vysoký meziroční růst inkasa korporátní daně byl částečně ovlivněn loňským posunem lhůty pro zaplacení záloh na dani (na základě individuálních žádostí firem) s negativním dopadem na příjem této daně do SR ve výši 11,7 mld. korun (za 1. až 3. čtvrtletí 2021). Dále šlo také o změnu ve zdanění rezerv pojišťoven.

⁹³ Celostátní výběr této daně (104,8 mld. korun) však letos nedosáhl ani úrovně z 1. až 3. čtvrtletí 2016 (107,5 mld.), a to zejména vlivem snížení daňového zatížení práce od roku 2021 (v souvislosti se zrušením tzv. superhrubé mzdy).

růstu úrokových sazeb na vkladech i navýšení počtu osob pracujících formou dohod (související i se zapojením ukrajinských uprchlíků na tuzemský pracovní trh).

Zatímco na počátku roku byly výdaje SR tlumeny rozpočtovým provizoriem, následně došlo k fiskální expanzi související s dopady pádivé inflace i válkou na Ukrajině.

Celkové výdaje SR se za 1. až 3. čtvrtletí meziročně mírně zvýšily (+2,4 %), k čemuž přispěly jak běžné výdaje (+20,3 mld. korun), tak investice (+13,2 mld.). Čerpání výdajů během dosavadní části roku vykazovalo větší nerovnoměrnost. Zatímco v 1. čtvrtletí ho limitoval režim rozpočtového provizoria⁹⁴, v následujícím období vyvstala potřeba mimořádných výdajů souvisejících s válečným konfliktem na Ukrajině (zahraniční pomoc, výdaje na integraci uprchlíků v Česku, krizový management v oblasti státních hmotných rezerv). Vedle toho stimulovaly fiskální expanzi dopady akcelerující inflace v Česku i letního strmého růstu cen energií na světových trzích, které vyústily v potřebu valorizace důchodů i dalších sociálních dávek či zavedení úsporného energetického tarifu na pomoc domácnostem. Tyto výdaje spolu s doznívajícími fiskálními dopady pandemie (zejména v oblasti zdravotnictví) přispěly k tomu, že celkové běžné výdaje SR byly letos ve srovnání s rokem 2019 vyšší o 28 % (z toho v samotném 2. čtvrtletí o 39 %).

Ve vyšších běžných výdajích se letos výrazně promítla trojí valorizace důchodů.

Meziroční růst běžných výdajů byl letos poháněn zejména silícími prostředky na sociální dávky. Ty vzrostly za tři čtvrtletí o 9,6 %, resp. 50 mld. korun (z toho ve 3. kvartálu o 16,9 %). Zásadní roli mělo navýšení výdajů na důchody o 9,2 % – srovnatelným tempem přitom rostly naposledy v krizovém roce 2009. Od ledna do září se letos uskutečnila trojí zákonná valorizace důchodů⁹⁵. Počet příjemců důchodů třetím rokem v řadě klesal, v úhrnu byl oproti září 2019 nižší o 1,7 %, hlavně vlivem zvýšené úmrtnosti. Dobrá kondice trhu práce se odrazila v pokračujícím růstu příjmů důchodového pojištění (+6,1 %). Deficit důchodového účtu⁹⁶ se přesto meziročně citelně prohloubil (na 15,5 mld. korun) a přetrvával již třetím rokem v řadě.

Ostatní sociální dávky rostly také svižně. Souviselo to s pomocí uprchlíkům i s vyšším čerpáním státní sociální podpory.

Na vyšších výdajích SR se letos (na rozdíl od loňského roku) významně podílely i nedůchodové sociální dávky, jež za tři čtvrtletí meziročně vzrostly o více než desetinu. Zásadní roli zde sehrály vyšší výplaty mimořádné okamžité pomoci zahrnující zejména humanitární dávku uprchlíkům z Ukrajiny (6,7 mld. korun), nárůst objemu příspěvků na péči (+2,7 mld.)⁹⁷ a také dávek státní sociální podpory (SSP, +4,7 mld.). Tyto dávky rostly primárně vlivem výplat jednorázového příspěvku na dítě⁹⁸, přídávku na dítě (díky rozšíření počtu příjemců s nárokem na dávku) a příspěvků na bydlení (vlivem zvýšení nákladů uznatelných pro výplatu). Opačně působil mírný pokles čerpání u váhově dominantní položky SSP – rodičovských příspěvků (-1,8 mld. korun). O řád méně „uspořil“ SR také na dávkách v nezaměstnanosti (v samotném 3. čtvrtletí 2022 ale jejich čerpání již meziročně mírně rostlo, podobně jako u příspěvků na živobytí). Zásadní zlepšení epidemické situace vyústilo v pokles výplaty ošetřovného (-2,6 mld. korun) a nemocenského (-0,7 mld.), oproti 1. až 3. čtvrtletí 2019 ovšem SR vydal na těchto dávkách o čtvrtinu více⁹⁹.

Dávky nemocenského pojištění se snížily, přesto stále převyšovaly příjmy z pojistného.

Mimo oblast sociálních dávek přispěly k růstu celkových běžných výdajů nejvíce neinvestiční nákupy státu (+28 %, resp. 13,9 mld. korun), u nichž se projeví vyšší výdaje na posilování státních hmotných rezerv (primárně zemního plynu), úhrada starších nákladů České pošty, rostoucí ceny za spotřebované energie či vyšší potřeba nákupu léků a zdravotnického

Výdaje na neinvestiční nákupy státu výrazně posílily.

⁹⁴ Úhrn měsíčních výdajů ve všech organizačních složkách státu tak mohl dosáhnout maximálně jedné dvanáctiny celkových výdajů SR stanovených dle schváleného zákona o SR z roku 2021. Na počátku roku došlo k omezení možnosti předfinancování některých běžných transferů a zásadně limitováno bylo rovněž použití i dalších zdrojů financování (např. mimorozpočtové zdroje – především nároky z nespoteřovaných výdajů z minulých let). To vedlo mj. k odkladu zbytných provozních výdajů i investic.

⁹⁵ Řádná lednová valorizace znamenala navýšení průměrného starobního důchodu o 5,2 % (805 korun), mimořádná valorizace v červnu analogicky o 6,3 % a v září pak o rovná 4 %. Průměrný měsíční starobní důchod (bez souběhu s ostatními důchody) tak letos v září překročil 18 tis. korun (z toho u mužů se přiblížil hranici 20 tis. korun).

⁹⁶ Rozdíl mezi příjmy a výdaji na důchody ze SR. Ve výdajích nejsou zahrnuty náklady na správu systému důchodového pojištění.

⁹⁷ K tomu došlo zejména vlivem zákonného navýšení příspěvku pro postižené osoby ve dvou nejtěžších stupních závislosti.

⁹⁸ Ten je vyplácen letos od srpna (ve výši 5 tis. korun za každé dítě) rodinám se středními a nižšími příjmy s cílem částečně kompenzovat rostoucí ceny energií, potravin a dalších potřeb těmto rodinám.

⁹⁹ Výdaje na dávky nemocenského pojištění tak letos za tři čtvrtletí převýšily příjmy plynoucí na nemocenské pojištění o 7 mld. korun. To značilo lepší výsledek než ve shodném období let 2021 (-11,7 mld.) a 2020 (-18,1 mld.). Přebytek v oblasti nemocenského pojištění byl naposledy zaznamenán v roce 2018 (+0,4 mld.).

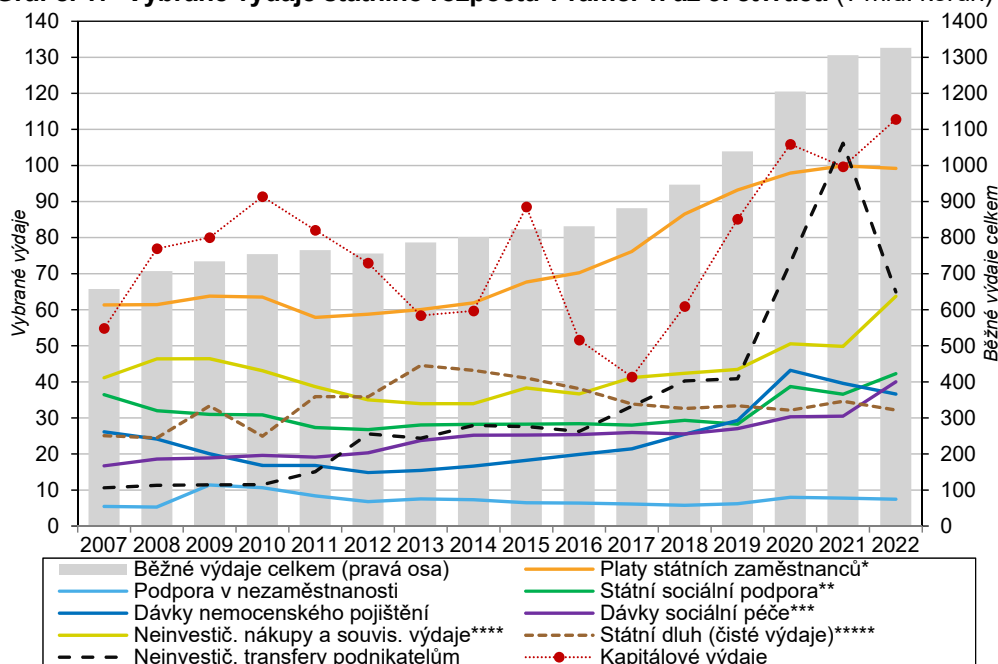
materiálu. SR letos více zatížily i dočasně zvýšené platby za tzv. státní pojištění (+7,2 mld. korun %) ¹⁰⁰. Mírněji, ale dlouhodobě rostou i povinné odvody ČR do rozpočtu EU.

Rozpočtově očekávaný propad běžných transferů podnikatelům souvisel s útlumem záchranných programů za pandemii.

Ve směru poklesu běžných výdajů dle očekávání výrazně působily neinvestiční transfery podnikatelům, jež dosáhly za tři čtvrtletí jen 60 % loňské úrovně a propadly o 41 mld. korun. Projevil se zde zásadní útlum záchranných programů pro podniky zasažené dopady pandemie, dílčí vliv měla také redukce zálohových dotací na obnovitelné zdroje energie (-3,8 mld. korun). Opačně působily nové dotace na úspory energie (tzv. energetický tarif, sloužící jako pomoc domácnostem) vyplacené letos v září (17,4 mld. korun). Snížení dotací příspěvkovým organizacím (-6,9 %) lze vysvětlit vyšší loňskou základnou ovlivněnou výplatou mimořádných odměn zdravotníkům. S ústupem pandemie souvisel rovněž pokles dotací neziskovým organizacím (-10,9 %), zejména v oblasti školství a sportu. Snížily se i neinvestiční transfery státním fondům (13,4 %), především vlivem nižší potřeby krytí deficitu Státnímu fondu dopravní infrastruktury. Objemově významné běžné transfery krajům a obcím stagnovaly, neboť mírný růst platových tarifů pedagogů základních a středních škol (+2 %) byl kompenzován snížením prostředků na sociální služby či lůžkovou péči (související s loňskými mimořádnými odměnami). Výdaje na platy v organizačních složkách státu v souladu s rozpočtovým očekáváním druhým rokem v řadě fakticky stagnovaly.

Běžné transfery územním rozpočtům shodně jako výdaje na platy v organizačních složkách státu stagnovaly.

Graf č. 17 Vybrané výdaje státního rozpočtu v rámci 1. až 3. čtvrtletí (v mld. korun)

*Pokrývají výdaje na platy v organizačních složkách státu. Nezahrnují například mzdové výdaje na regionální školství.

Zahrnuje i dávky pěstounské péče. *Zahrnují dávky pomoci v hmotné nouzi, dávky osobám se zdravotním postižením, příspěvek na péči dle zákona o soc. službách. Jsou zde obsaženy i dávky humanitární pomoci poskytnuté občanům Ukrajiny.

****Obsahují zejména výdaje na nákup služeb, materiálu, energií či ostatních služeb (například výdaje na opravy a udržování).

*****Vyjadřuje saldo rozpočtové kapitoly Státní dluh.

Zdroj: MF ČR, MPSV

Svízný růst investic souvisel s výdaji na dopravní infrastrukturu i životní prostředí.

Kapitálové výdaje SR v 1. až 3. čtvrtletí meziročně posílily o významných 13,2 %. Na růstu se zásadně podílely transfery státním fondům (zejména Fondu dopravní infrastruktury [+9,7 mld. korun] a Fondu životního prostředí), vzrostly i investiční nákupy hmotného majetku (+3,4 mld.). Z hlediska zdroje financování přispěly k růstu nejvíce investice na projekty z výhradně národních zdrojů (+10 mld. korun, na rekordních 53,3 mld.), vzrostly ovšem i výdaje na společné projekty ČR a EU (+5,3 mld. korun, na 57,3 mld.). Zejména u nich je však míra plnění (ve vazbě na schválený rozpočet) zatím slabší, což může souviset s režimem rozpočtového provizoria v 1. čtvrtletí 2022, který zvýraznil tradičně pomalejší

Čerpání investic zatím výrazněji zaostávalo za rozpočtovým očekáváním,

¹⁰⁰ Měsíční platby státu se od ledna 2022 zvýšily z 1767 korun na 1967 korun na osobu. Podle později schválené novely zákona o veřejném zdravotním pojištění však došlo od září 2022 k poklesu platby na 1 487 korun.

zejména u společných projektů ČR a EU.

náběh investic na počátku roku. Na konci září bylo dosud čerpáno jen 55 %¹⁰¹ celoročního očekávaného objemu všech investic ze SR¹⁰². Celkové investice tvořily za tři čtvrtletí necelých 8 % všech výdajů SR, což korespondovalo s dlouhodobým průměrem.

Letošní nárůst státního dluhu se blíží rekordní dynamice z roku 2020. Na rozdíl od předchozích let výstřel ve vyšší vnitřní, ale i vnější zadluženost.

Hluboký rozpočtový schodek se promítl do vysoké výpůjční potřeby státu. Státní dluh vystoupal letos na konci září na 2 890,4 mld. korun, když meziročně vzrostl o 23,8 %. Od počátku roku se dluh navýšil o 424,6 mld., což se těsně přiblížilo rekordnímu přírůstku ze shodného období roku 2020. Stát letos za tři čtvrtletí emitoval na domácím trhu korunové dluhopisy (se splatností nad 1 rok) ve výši 390 mld. korun, čímž pokryl veškeré letošní splátky dluhu a předfinancoval významnou část očekávaného rozpočtového schodku za celý rok 2022. Emisní činnost pomocí tohoto nástroje přesto nedosáhla intenzity z let 2020 ani 2021. Stát si letos naopak vypůjčil podstatně více od domácích (emise dluhopisů dosáhla 43 mld. korun) a intenzivněji rovněž využíval krátkodobých dluhových nástrojů (pokladničních poukázek i zápujček na evrovém peněžním trhu). Vlivem toho poprvé od roku 2013 významně vzrostla vnější zadluženost ČR (+55 % meziročně, na 254 mld. korun). Přestože od poloviny loňského roku až do letošního léta docházelo k silnému růstu úrokových sazeb na tuzemských státních dluhopisech, čisté výdaje na obsluhu státního dluhu se meziročně mírně snížily (o 7 %, na 32,2 mld. korun)¹⁰³.

Pololetní schodek hospodaření sektoru vládních institucí v ČR se meziročně zmenšil o více než polovinu, přesto zůstal hluboký.

Sektor vládních institucí (VI) v ČR hospodařil v 1. pololetí 2022¹⁰⁴ se schodkem 71,5 mld. korun¹⁰⁵. Za deficitem stál nepříznivý vývoj na počátku roku, ve 2. kvartálu bylo saldo nepatrně přebytkové (+0,5 mld. korun), poprvé od 3. čtvrtletí 2019¹⁰⁶. Pololetní schodek se letos meziročně o 100 mld. snížil. Ke zlepšení hospodaření pomohlo významné posílení celkových příjmů (+12 %). To souviselo se slabší loňskou základnou (vlivem protipandemických restrikcí), pokračujícím hospodářským růstem a navyšování cenové hladiny v ekonomice (které se odrazilo v nárůstu daňových příjmů, zejména DPH – o 22 %). Rostly ovšem všechny příjmové položky, vyjma kapitálových transferů. Tempo růstu celkových výdajů kleslo na nejnižší úroveň za posledních šest let (3 %). Ústup pandemie omezil potřebu mimořádných transferů, což se promítlo v oblasti dotací i výdajů na platy v sektoru VI. Na druhou stranu pádivá inflace vedla k vyšší mezispotřebě, zesílené nákupy plynu k růstu zásob, dále se svižně navýšily také naturální sociální transfery (+14 %) a mírně zrychlil i růst investičních výdajů (a to i na úrovni místních rozpočtů). Místní vládní instituce hospodařily celkově tradičně s přebytkem – ten druhý rok v řadě posílil (na 68,7 mld. korun). Kladného salda dosáhly v 1. pololetí 2022 i zdravotní pojišťovny (10,7 mld. korun), ten se ale meziročně mírně snížil. Nominální konsolidovaný dluh celého sektoru VI čítal na konci letošního 2. čtvrtletí 2 793,7 mld. korun a meziročně vzrostl o 11 % (obdobně jako ve shodném období roku 2021). Míra zadlužení se oproti tomu navýšila vlivem svižného růstu nominálního HDP mírněji – ze 42,6 % HDP na 43,5 %. Tempo růstu míry zadlužení zvolňovalo.

Růst míry zadlužení sektoru vládních institucí v ČR zmínil, převážně ale vlivem svižného růstu cen v ekonomice.

Schodek hospodaření sektoru vládních institucí v EU poklesl šestý kvartál v řadě, a to na nejnižší hodnotu od počátku pandemie.

Pokrizové oživení ekonomiky spolu s výrazným útlumem mimořádných veřejných výdajů spojených s pandemií se postupně odrážejí ve zlepšeném hospodaření sektoru vládních institucí v zemích EU i eurozóny. Deficit hospodaření sektoru VI v Unii se mezikvartálně snížil pošetě v řadě a v letošním 2. čtvrtletí činil 1,8 % HDP (nejméně od konce roku 2019)¹⁰⁷. Relativní schodek byl tak mírně nižší než v Česku (–2,3 % HDP), kde byl trend snižování schodků ve 2. polovině loňského roku dočasně zastaven. Přebytek hospodaření

¹⁰¹ To bylo nepatrně více než ve stejném období loňského roku. Nicméně v posledních deseti letech se míra celoročního plnění investic na konci září zpravidla pohybovala nad 60 %.

¹⁰² Ten je letos rozpočtován v rekordní výši 204 mld. korun.

¹⁰³ Čisté výdaje odpovídají saldu rozpočtové kapitoly Státní dluh (č. 396). Výdaje na státní dluh v posledních šesti letech fakticky stagnovaly.

¹⁰⁴ Údaje o hospodaření vládních institucí za 3. čtvrtletí 2022 zveřejní ČSÚ 10. ledna 2023, Eurostat následně 23. ledna 2023.

Detailnější zhodnocení vývoje za 2. čtvrtletí 2022 je obsaženo v publikaci Analýza sektorových účtů:

<https://www.czso.cz/csu/czso/ci/analiza-ctvrtletnich-sektorovych-uctu-2-ctvrtleti-2022>

¹⁰⁵ Údaje o hospodaření sektoru VI v ČR jsou uvedeny bez sezónního očištění.

¹⁰⁶ Před rokem 2020 byl zpravidla druhý kvartál roku obdobím, kdy v rámci roku dosahovalo hospodaření VI nejpříznivějších výsledků.

¹⁰⁷ Údaje o saldu hospodaření sektoru VI v zemích EU vyjádřené po sezónním očištění.

ve 2. čtvrtletí 2022 hlásila třetina států EU – zejména Portugalsko (3,0 % HDP), Nizozemsko a Švédsko (shodně 2,4 %). Na druhou stranu třetinu zemí stále sužoval deficit hlubší než 3 % HDP – ve Španělsku, Francii a Belgii dosahoval okolo 4 % HDP, o moc lépe na tom nebyly ani Maďarsko a Slovensko.

Míra zadlužení v EU se po loňském absolutním vrcholu začala mírně snižovat. Pozitivní posun zaznamenaly téměř všechny členské státy. V Česku ale zadluženost meziročně mírně vzrostla.

Míra zadlužení sektoru VI v EU, která na počátku loňského roku vystoupala na historicky nejvyšší úroveň, činila letos na konci 2. čtvrtletí 86,4 % HDP a meziročně se snížila o 4,1 p. b. (když klesala třetí kvartál v řadě). Největší redukci zaznamenaly některé dlouhodobě vysoce zadlužené státy – Řecko (25 p. b.) a Kypr (14 p. b.), ale také část tradičně fiskálně stabilizovaných zemí (Irsko, Dánsko). Zadluženost se zvýšila pouze ve čtyřech členských státech – v Česku, na Slovensku, v Maďarsku a v Rumunsku (vždy ale došlo jen k mírnému navýšení, maximálně do 1,5 p. b.). Oproti nejnižší úrovni zadlužení z éry předpandemické konjunktury (období 2015 až 2019) byl letos dluh v Unii vyšší o 8,9 p. b., v nejpostiženějších státech (Itálie, Španělsko, Francie) až v rozmezí 16 až 18 p. b. Nadprůměrný nárůst zasáhl i Česko (13,5 p. b.) a dále Slovensko, Maďarsko i Rakousko (shodně okolo 12 p. b.). Naopak lépe než před pandemií na tom byly jen Irsko (o 5,6 p. b.) a též Dánsko se Švédskem (shodně 1,8 p. b.) – obě země si tak upevnily svou pozici mezi nejméně zadluženými ekonomikami Unie. Dosažená míra zadlužení řadila Česko ve 2. čtvrtletí 2022 na osmou nejlepší pozici v EU a v rámci středoevropského regionu byla stále zřetelně nejnižší.

Snížit zadluženost pod úroveň minima z poslední konjunktury zatím zvládly jen Irsko, Švédsko a Dánsko.

